

ბაგრატიონების მემკვიდრეობა

გორაკის მემკვიდრეობა
საქართველოს ენის ცენტრი

ბიოგრაფიული მუზეუმი

მოელანე აკიან ბასკი ვიკტორიანები

7-6 ნაიკა სენიკოვიჩი
 მოელანე ბასკის
 ვიკტორიანების
 შესახებ
 აკიან ბასკის
 შესახებ
 ვიკტორიანების
 შესახებ
 ნაიკა სენიკოვიჩის
 ნაშრომები

„ნაკადული“
 თბილისი
 1984

75.578(4HC)

796.3(460)

მ 443

ამ ორმოცდაათიოდე წლის წინათ საბჭოთა კავშირს ეწვივნენ ბასკი ფეხბურთელები. მათ ნათელი კვალი დატოვეს ფეხბურთის ისტორიაში. ლეგენდასავით გადდის თაობიდან თაობაში მათი თამაშის ამბავი, მიუხედავად იმისა, რომ მას შემდეგ ფეხბურთის კლასი საგრძნობლად ამაღლდა.

წიგნში მოთხრობილია, როგორ თამაშობდნენ ისინი და რა საქმიანობას ეწევიან ამჟამად.

პირველი გამოცემა

© ნაკადული, 1984

70803—92
M—142—84
M—603(08)—84

იმ ზაფხულს საფეხბურთო ციებ-ცხელებამ დაუარა მოსკოვის, ლენინგრადის, კიევის, თბილისის, მინსკის და სხვა ქალაქების მილიონობით ფეხბურთის თაყვანისმცემელთ.

აფუსფუსდა გულშემატკივარი, მოსვენება დაკარგა, სპორტულ ინფორმაციას მიეძალა...

... ბასკონიის ნაკრები, ბასკი ვირტუოზები ... გრანდები მოდიანო, მოედანზე თურმე სასწაულებს ახდენენო, თავით ისე ათამაშებენ ბურთს, შეუძლიათ მიწაზე არც დაუშვანო. ის ხმაც დაირბა, გუნდში ერთი ჰყოლიათ, ცალი ფეხი (რომელი არ მახსოვს!) „დალუქული“ ჰქონია და იმ ფეხით დარტყმის უფლება არა აქვსო (მოგვიანებით გავიგე, რომ ამ ლეგენდას ლანგარას უკავშირებდნენ)...

სამამულო ფეხბურთის ისტორია ოთხმოცდამეხუთე წელს ითვლის. ამ ხნის მანძილზე რამდენჯერ შეცვლილა საფეხბურთო სტრატეგია და ტაქტიკა, სათამაშო და საჩემპიონატო სისტემები. უცვლელი ერთი რამ დარჩა: მილიონობით ადამიანის სიყვარული, თაყვანისცემა სპორტის ამ ულამაზესი სახეობის მიმართ. ფეხბურთისადმი სიყვარული ადამიანებს თითქოსდა დაბადებიდანვე დაჰყვათ და მას შემდეგ ასაკთან ერთად ერთგულად მეგზურობს მას. ამიტომაც არის, რომ როგორც საერთოდ სიყვარულმა, ფეხბურთისადმი სიყვარულმაც არ იცის ასაკი.

ფეხბურთი ჩვენდა უნებურად ფეტიშად იქცა. რატომ? რა თვისებების გამო?

როგორც დიდი ინგლისელი მწერალი ჯონ პრისტლი წერს: „ფეხბურთი კონფლიქტი და ხელოვნებაა“. დამეთანხმებით, ასე ამომწურავად, უფრო ლაკონური ფორმით განმარტება, ალბათ, ძნელი საპოვნია.

სამამულო ფეხბურთის ისტორიაზე მოგახსენებდით. ჰოდა, ზომ ზღბა ისიც, რომ ესა თუ ის ეპიზოდი განსაკუთრებულად დასამახსოვრებელია და კეთილისმყოფელ კვალს ტოვებს. ასეთი ნათელი კვალი ჩვენს საფეხბურთო ისტორიაში დატოვა ბასკეთის ფეხბურთელთა ნაკრები გუნდის ტურნემ საბჭოთა ქვეყანაში.

1937 წლის 16 ივნისს, საბჭოეთის დედაქალაქის სპორტულმა საზოგადოებრიობამ უალრესად გულთბილი შეხვედრა მოუწყო ესპანური ფეხბურთის ვარსკვლავებს — ბასკეთის ნაკრები გუნდის სპორტსმენებს, რომლებიც ევროპაში ჩატარებულ ორთვიან ტურნეს ჩვენს ქვეყანაში გამოსვლებით აგრძელებდნენ.

და რაოდენ სიმბოლური დამთხვევაა, რომ 45 წლის შემდეგ მსოფლიოს მორიგმა XII საფეხბურთო ჩემპიონატმაც სწორედ ესპანეთში აიღო სტარტი 1982 წლის 13 ივნისს.

ბასკი ფეხბურთელების ტურნე რამდენიმე ამოცანას ისახავდა მიზნად: იმას, რომ შეეგროვებინა სახსრები გმირული ესპანეთის ქალებისა და ბავშვების დასახმარებლად, და იმასაც, რომ მებრძოლი ესპანეთის მიმართ მსოფლიო საზოგადოებრიობის ყურადღება მიეპყრო.

მძიმე დღეები იდგა იმხანად ესპანეთში.

1936 წლის ივლისის შუა რიცხვებში რეაქციონერმა გე-

ნერლებმა და ოფიცრებმა ამბოხება წამოიწყეს რესპუბლიკური ესპანეთის წინააღმდეგ.

მოვიტანთ ნაწყვეტს ნ. შპანოვის თავის დროზე გახმაურებული დოკუმენტური რომანიდან „გამჩალებლები“:

„1936 წლის 17 ივლისს, განთიადისას, ესპანეთის მაროკოს ქალაქ მელილიას რადიოსადგური ეთერში გზავნიდა პირობით სიგნალს „მთელ ესპანეთზე უღრუბლო ცაა“, „მთელ ესპანეთზე უღრუბლო ცაა“...

18 ივლისს სიგნალი მიიღეს სევილიაში, სადაც სამხედრო გუბერნატორი იყო მუდამ მთვრალი გენერალი კლეიპო დელიანო. მან ქუჩაში გამოიყვანა გარნიზონი და დაიწყო ამბოხება. მანვე დაურიგა იარაღი ფალანგისტებს...

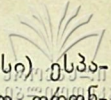
„მთელ ესპანეთზე უღრუბლო ცაა“, — იმეორებდა მელილია.

მოლალატე ოფიცრებს ჯარისკაცები ქუჩებში გამოჰყავდათ სამხრეთ ესპანეთის ქალაქებში: კადიქსში, გრენადაში, კორდოვაში. ჩრდილოეთში, ბურგოსის, პამპლონის, სარაგოსას, სალამანკას გარნიზონთა ამბოხებას სათავეში ჩაუდგა მოლალატე გენერალი ემილიო მოლა“¹.

ამბოხების მეთავეობა უმაღლესი რანგის მოლალატემ, მონარქისტფაშისტმა გენერალმა დონ ფრანსისკო-და-ბაგამონდემ, ანუ ფრანკომ იკისრა.

ან კი, რეაქციული ძალები სად ნახავდნენ მასზე შესაფერის ობერჯალათს? ფრანკომ ხალხისადმი სიძულვილით თავი მანამდეც „გამოიჩინა“, როცა აქტიური მონაწილეობა მიიღო მადრიდის საყოველთაო გაფიცვის ჩახშობაში, 1934 წლის ოქტომბერში.

¹ Шпанов Н. Поджигатели. М. 1950, стр. 365.

საპარლამენტო არჩევნებში (1936 წლის დასაწყისი) ესპანეთის კომპარტიის ინიციატივით შექმნილი სახალხო ფრონტის გამარჯვებიდან სულ მალე ცნობილი გახდა, რომ ფრანკოს ხელი ერია რესპუბლიკური ესპანეთის კანონიერი მთავრობის წინააღმდეგ მოწყობილ ოფიცერთა შეთქმულებაში, მაგრამ ნიანგის ცრემლები ღვარა, იფიცებოდა, რომ მიემხრობოდა რესპუბლიკურ რეჟიმს. სახალხო ფრონტის მთავრობამ გენერალური შტაბის უფროსობიდან გადაყენება აკმარა და ესპანეთის მაროკოს გენერალგუბერნატორად დანიშნა. მაროკოში მაშინ მშვიდობიანი ღროის ესპანეთის არმიის თითქმის მესამედი იყო განლაგებული.

ჩვენ უკვე ვიცით, როგორ გაამართლა ფიცი-მტკიცი ამ სისხლიანმა გენერალმა.

18 ივლისს ფრანკომ ფაშისტური გერმანიის სატრანსპორტო თვითმფრინავებით მეამბოხე დანაყოფები მაროკოდან სამხრეთ ესპანეთში გადაისროლა. „სისხლიანი ფაშისტური ვაკხანალია დაიწყო“, — წერდა ჟურნალი „ბოლშევიკი“.

ხალხი აღდგა 16 თებერვლის საპარლამენტო არჩევნებში მოპოვებული გამარჯვების დასაცავად. აფეთქებულ ნაღმივით დაიქუხეს მგზნებარე მოწოდებებმა: „უმჯობესია ზეზეულად სიკვდილი, ვიდრე დაჩოქილი ცხოვრება“, „უმჯობესია იყო გმირის ქვრივი, ვიდრე ცოლი ლაჩრისა“. იგი ეკუთვნოდა ესპანეთის სახალხო ტრიბუნს, ლეგენდარულ დოლორეს იბარურს, რომელსაც ხალხმა პასიონარია — მგზნებარე შეარქვა.

400 ათასამდე ადამიანი პირველივე დღეებში გამოცხადდა პარტიულ და პროფკავშირულ კომიტეტებში და გამოთქვა მზადყოფნა ებრძოლა ფაშიზმის წინააღმდეგ. რესპუბლიკური ესპანეთის დამცველთა რიგებში ჩადგა ათასობით სპორტსმე-

ესპანეთის მთავრობის ჯარების სპორტული ბატალიონის
შეზღოვლები მადრიდის ფრონტზე. 1937 წ.

ნიც, უკეთესნი უკეთესთა შორის, ცხადია იქ იყვნენ ფეხბურ-
თელებიც. ბასკეთის ნაკრების იმ 16 წევრიდან, ვინც ტურ-
ნეში მონაწილეობდა, ცხრა კაცი იარაღით ხელში ფრონტზე
იბრძოდა. რესპუბლიკისადმი ერთგულება ჯალათმა ფრანკომ
ღალატად მიიჩნია და სპეციალური ბრძანებით ათეულობით
სპორტსმენს დაუსწრებლად სიკვდილით დასჯა მიუსაჯა. ამ

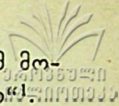
სიაში მოხვდნენ ბასკეთის ნაკრების კაპიტანი ლ. რეგერო და
ი. ლანგარა. „ჩვენ მხოლოდ ვამაყოფთ ასეთი „პატივით“,—გა-
ნაცხადა გუნდის კაპიტანმა.

მეამბოხეთა ჯანყი თითქმის განწირული იყო, მაგრამ გერ-
მანია-იტალიის ფაშიზმის უსირცხვილო ინტერვენციამ
ფრთები შეასხა ესპანეთის ხალხის მოღალატე გენერლებს.
ახალი ძალით გაჩაღდა სამოქალაქო ომი. ცეცხლითა და მახ-
ვილით მიიწვედნენ მეამბოხეთა ჯარები მადრიდისაკენ. ფაშის-
ტური სისასტიკით უსწორდებოდნენ ხალხს, ჰაერიდან გამუდ-
მებული მხეცური თავდასხმებით დაანგრის ბასკეთის ქალაქი
დურანგო. ენით გამოუთქმელი ტრაგედია დაატეხეს თავს ბას-
კეთის ქალაქს, ბასკური კულტურის საგანძურს — გერნიკას.
რომელიც ჰიტლერელთა ავიაციამ მეამბოხეებთან ერთად შე-
მუშავებული გეგმის მიხედვით ნანგრევებად აქცია და მიწას-
თან გაასწორა. სწორედ ეს ტრაგედია ასახა პაბლო პიკასომ
თავის ერთ-ერთ თვალსაჩინო ტილოზე „გერნიკა“¹.

ქალაქის განადგურების ბარბაროსული აქტი ჰიტლერელთა
ავიაციამ 26 აპრილს განახორციელა. ნიურნბერგის პროცესზე
ჰიტლერელი ობერბანდიტი გერინგი ფსევდოსინანულნარევი
ცინიზმით იტყვის: „გერნიკა? მახსოვს, სინამდვილეში იყო
რაღაც მსგავსი ექსპერიმენტი ლიუფტვაფესათვის². სამწუხა-

¹ პიკასო სურათზე მუშაობას თითქმის მაშინვე, I მაისს შეუდგა. 1937
წელს „გერნიკა“ რამდენიმე თვით გაიგზავნა ნიუ-იორკში, სადაც სახსრები
უნდა შეეგროვებინათ ესპანელ ემიგრანტ-რესპუბლიკელებისათვის დასახ-
მარებლად. მხოლოდ ორმოცი წლის შემდეგ, 1981 წლის სექტემბერში
დაუბრუნდა „გერნიკა“ ესპანეთს.

² ფაშისტური გერმანიის სამხედრო საჰაერო ძალები.

როა, მაგრამ სხვაგვარად მოქცევა ჩვენ არ შეგვეძლო. იმ მომენტში მსგავს ცდებს სხვა ადგილზე ვერ ჩავატარებდით¹.

გერნიკას განადგურებამდე ცხრა თვით ადრე, მეამბოხეთა ჯარებმა ესპანეთის ჩრდილოეთი, მათ შორის ბასკეთიც ჯერ რესპუბლიკის დანარჩენ ნაწილისაგან, ხოლო შემდეგ საფრანგეთისაგანაც მოწყვიტეს და ფაქტიურად ალყაში მოაქციეს.

ჟურნალი „ფიზკულტურა ი სპორტ“-ი 1937 წლის ერთ-ერთ ნომერში წერდა: „ერთ მშვენიერ დღეს, ფაშისტთა საპა-ერო ბლოკადა გაარღვია თვითმფრინავმა, რომელშიც 20 ბასკი იჯდა, ესპანეთის 20 გმირი დამცველი. თვითმფრინავის მგზავრები მხოლოდ სანგართა მებრძოლეები როდი იყვნენ. მთელი ევროპა კარგად იცნობდა მათ სახელებს ფაშისტური ამბოხების დაწყებამდე ბევრად ადრე. უკვე მაშინ მათ იცნობდნენ როგორც საერთაშორისო საფეხბურთო შეხვედრათა მებრძო-ლებს — გამოცდილ, გამოწრთობილ და დახელოვნებულ მებრძო-ლებს... ბასკეთის მთავრობამ² სანგრებიდან გამოიძახა ფეხ-ბურთელები და დაავალა მათ შაშხანები მშვიდობიანი სპორტული აღჭურვილობით შეეცვალათ“³.

¹ გაზ. „პრავდა“. 13.09.81 წ.

² ბასკეთს 1936 წლის 1 ოქტომბერს ავტონომიის სტატუსი მიენიჭა, რაც დიქტატორმა ფრანკომ ხელისუფლების სათავეში ჩადგომისთანავე გააუქმა. ავტონომიის აღდგენას ბასკებმა ფრანკოს სიკვდილის შემდეგ მიაღწიეს.

³ ლენინგრადის „ზენიტის“ და ჩენი ქვეყნის ნაკრების ყოფ. მეკარე ლ. ივანოვი, პირდაპირ რბილად რომ ვთქვათ, მიუტყევებელ უყურადღებობას იჩენს, როცა 1976 წელს გამოცემულ წიგნში „ზენიტის კარში“ აღნიშნავს, ბასკი ფეხბურთელები საბჭოთა კავშირში ჩამოვიდნენ, ვიდრე მათ ქვეყანაში ტრაგიკული ამბები დატრიალდებოდა“, და კიდევ უარესი: „საბჭოთა კავშირში ყოფნის დროს ბასკებმა გაიგეს ესპანეთში ფაშისტური ამბოხების შესახებ“.

ამასთან დაკავშირებით გუნდის კაპიტანი ლ. რეგვირო საბჭოთა პრესისათვის მიცემულ ინტერვიუში მოგვითხრობდა ზოგიერთ დეტალზე: „ბასკეთის მთავრობის მეთაურმა აგირემ, რომელიც ამ ტურნეს დიდ პოლიტიკურ-სააგიტაციო და სპორტულ მნიშვნელობას ანიჭებდა, თვით დააკომპლექტა გუნდი. ადრე თვითონ გამოდიოდა „ატლეთიკ კლუბ ბილბაოს“ შემადგენლობაში და ესპანეთის ერთ-ერთ უძლიერეს ფეხბურთელად ითვლებოდა. ჯერ კიდევ ბილბაოს აეროპორტშივე გაგვაფრთხილეს, რომ ჰაერში ფაშისტთა თვითმფრინავები პატრულირებენ. მაგრამ ფრანგი მფრინავი გალი გვარწმუნებდა, საფრანგეთის ტერიტორიაზე უვნებლად ჩაგიყვანთო. მან სიტყვა პირნათლად შეასრულა“.

ფეხბურთელთა წინაშე დასმული ამოცანების შესახებ უკვე ითქვა. დავძენთ მხოლოდ იმას, რომ ოფიციალური მონაცემებით ამ დროისათვის სხვადასხვა ქვეყანაში 31 ათასზე მეტი ბასკი თუ სხვა ესპანელი ბავშვი იყო გახიზნული.

ბისკაის ყურესა და პირენეის მთაგრეხილს შორის, ჩრდილოეთ ესპანეთის ამ მთაგორიან ადგილებში, ვიწრო ზოლადაა დასახლებული მსოფლიოს ერთ-ერთი უძველესი ისტორიისა და კულტურის ხალხი თავის თავს ევსკალდუნაკს ანუ „ბასკურად მოლაპარაკე ხალხს“ რომ უწოდებს.

ბასკები ესპანეთში ოთხ პროვინციაში ცხოვრობენ — ბისკაიაში (პროვინციის და საერთოდ ბასკეთის მთავარი ქალაქი ბილბაო), გიპუსკოაში (მთავარი ქალაქი სან-სებასტიანი), ალავაში (მთავარი ქალაქი ვიტორია), რომლებიც ქმნიან ევსკადს ანუ ბასკეთს, ბასკთა ქვეყანას, აგრეთვე მის მიმდებარე ნავარაში (მთავარი ქალაქი პამპლონა). რიცხოვნობად ამ მცირე ხალხმა (ბასკთა ქვეყნისა და ნავარას 1,1 მილიონი მცხოვრე-

ბიდან 800 ათასი ბასკია)¹ ღრმა ისტორიული წარსულიდან საუკუნეთა ქართველებს გამოატარა და დღემდე მოიტანა თავისი ენა, თავისთავადი კულტურა, ეთნოგრაფია და საერთოდ ყველა ნიშანი ეროვნული თვითმყოფადობისა.

აი, ამ ხალხის შვილები, ბასკეთის ფეხბურთელთა ნაკრები აგრძელებდა ტურნეს საბჭოთა ქვეყანაში.

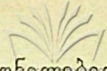
გუნდის შემადგენლობაში მადრიდის კლუბებიდან გამოდიოდნენ გუნდის კაპიტანი ლუის რეგეირო და მისი ძმა პედრო, ისიდრო ლანგარა, ენრიკო ლარინაგა, ემილიო ალონსო, პაბლო ბარხოსი და რაფაელ ეგუსტისა, „სევილიიდან“ — სერაფინ აედო, „ბარსელონადან“ — პედრო არესუ, ბილბაოს „ატლეტიკიდან“ — გრეგორიო ბლასკო, ლეონარდო სილაურენი, რობერტო ეჩებარია, ხოსე მუგუერსა, ვიცე-კაპიტანი გილიერმო გოროსტიცა, ხოსე ირარაგორი და აიხელმო სუბიეტა.

გუნდს ახლდნენ მწვრთნელი პედრო ვალიანო, ანტვერპენის, პარიზის და ამსტერდამის ოლიმპიადების მონაწილე, იგი ცამეტჯერ კაპიტნობდა ესპანეთის ნაკრებს, სპორტული დელეგაციის ხელმძღვანელი მანუელ დე ლა სოტა და კიდევ ორი წევრი — გაზეთ „ტაგდეს“ რედაქტორი, სპორტული ჟურნალისტი მ. ალევრია და მასაჟისტი ჰ. ბირიტინაგო.

ესპანეთი მაშინაც ფეხბურთის ლათინურ-ამერიკული სკოლის მიმდევრად ითვლებოდა ევროპაში. იგი ანგარიშგასაწევ

¹ ესპანეთის გარეთ ბასკები აგრეთვე ცხოვრობენ: საფრანგეთში (ქვემო პირენეის დეპარტამენტი, მთავარი ქალაქი ბაიონა) — 130 ათასი კაცი, არგენტინაში — 50 ათასი კაცი, ბრაზილიაში — 30 ათასი კაცი, აშშ და მექსიკაში — 10-10 ათასი კაცი.

შ. ძიძიგური, „ბასკები და ქართველები“. თბილისი, 1978, გვ.103.

ძალას წარმოადგენდა, მისი ყოველი გამოსვლა შეუწყნებელ ინტერესს იწვევდა და ყურადღების ცენტრში იყო მოქცეული.

პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს ერთი მრავლისმეტყველი ფაქტი: ფეხბურთის სამშობლოს ინგლისის ფეხბურთელთა ნაკრებმა ევროპაში პირველი მარცხი (3:4) სწორედ ესპანელებთან შეხვედრაში იწვნია, 1929 წელს.

მსოფლიოს მეორე ჩემპიონატამდე (1934 წ) ესპანელებს 30-იან წლებში დამარცხებული ჰყავდა ავსტრია (2 : 1, 1 : 0), საფრანგეთი (4 : 1, 8 : 1,) ირლანდია (5 : 0), ჩეხოსლოვაკია (1 : 0), უნგრეთი (4 : 2), შვეცია (3 : 0, 1 : 0), პორტუგალია (5 : 0, 3 : 0), იტალია (3 : 2). საერთოდ, ნაკრებთა შეხვედრებში ბალანსი აშკარად ესპანელთა სასარგებლოდ იყო: 37 მოგება, 10 ფრე და 11 წაგება, ბურთების შეფარდებით 134 : 60.

1935 წელს ესპანეთის ნაკრებმა ორი შეხვედრა გამართა და ორივეში გაიმარჯვა: გერმანიასთან (2 : 1) და საფრანგეთთან (2 : 0). ამ ბოლო მატჩში ბასკეთის ჩვენთვის უკვე ნაცნობი გუნდიდან ესპანეთის ნაკრებში რვა ფეხბურთელი გამოდიოდა და პირველი გოლი ლ. რეგეირომ გაიტანა.

1936 წელს ესპანეთის ნაკრები შვეიცარიისას შეხვდა და გაიმარჯვა ანგარიშით 2 : 0.

ესპანეთის ნაკრების შემადგენლობაში ბასკი ფეხბურთელები მუდამ მრავლად იყვნენ წარმოდგენილი¹.

¹ აღრიხედელ პერიოდზე ქვემოთ გვექნება საუბარი. ამჯერად მკითხველს მოვავიწყებ, რომ მსოფლიოს ამ ბოლო XII ჩემპიონატზე ესპანეთის ნაკრებში შედიოდნენ ბასკები მეკარე არკონადა, ნახევარდაცვისა და თავდასხმის მოთამაშეები ალონსო, ზამორა, სატრუსტეგი, უფარტე და ურალდე. სხვათაშორის, ამავე ჩემპიონატზე საფრანგეთის ნაკრების ძირითად მეკარედ ითვლებოდა კასტენადა, ეროვნებით ბასკი.

მსოფლიოს პირველი საფეხბურთო ჩემპიონატის მასპინძლობა წილად ხვდა ორგზის (1924-28წწ) ოლიმპიურ ჩემპიონ ურუგვაის, რომელიც სწორედ ამ დროს, 1930 წელს თავისი სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის ასი წლის იუბილესაც აღნიშნავდა. ესპანეთს, ისევე როგორც მთელ რიგ ფეხბურთის აღიარებულ ქვეყნებს (უნგრეთი, იტალია, ჩეხოსლოვაკია, ავსტრია, გერმანია) მასში მონაწილეობა არ მიუღია. მიზეზად ასახელებდნენ სიშორეს და სახსრების უქონლობას—ფეხბურთელებისათვის აენაზღაურებინათ ორთვიანი შვებულება.

მეორე ჩემპიონატი 1934 წელს უნდა ჩატარებულყო. სად, რომელ ქვეყანაში? დავას ბოლო არ უჩანდა. ფეხბურთის საერთაშორისო ორგანიზაციამ (ფიფა) რვა კონფერენცია გამართა და ბოლოს, როგორც იქნა, განისაზღვრა შეჯიბრების ადგილი — იტალია. ამჯერად ჩემპიონატში მონაწილეობისაგან თავი შეიკავეს მსოფლიოს პირველმა ჩემპიონებმა — „გაიბუტა“ ურუგვაი და ევროპელ ფეხბურთელებს სამაგიერო მიუზღო პირველ ჩემპიონატში „ბოიკოტის“ გამო.

ესპანეთის ნაკრებმა, რომლის შემადგენლობაში სხვებთან ერთად გამოდიოდნენ ბასკეთის ჩვენთვის უკვე ცნობილი გუნდის წევრები ლუის რეგეირო, ლანგარა, გოროსტიცა, სილაურენი, მუგუერსა, ირარაგორი შესარჩევ თამაშებში ორჯერ დაამარცხა პორტუგალიის ნაკრები (9 : 0 და 2 : 1), ხოლო მერვედფინალში — ბრაზილია ანგარიშით 3 : 1. (ორი გოლი გაიტანა ლანგარამ, ერთიც ირარაგორიმ) და მეოთხედფინალში გა-

ერთი ცნობაც: ლუის მიგელ არკონადამ ნაკრებში უკვე ზედიზედ 50 მატჩი ჩაატარა, რითაც გააუმჯობესა ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში უცვლელად გამოსვლის რეკორდი (49 მატჩი), რომელიც ბილბაოს „ატლეტიკის“ მეკარეს ა. ირიბარს ეკუთვნოდა.

ვიდა. აქ უკვე მძიმე განსაცდელი ელოდათ პირენეელ ფეხბურთელებს. ისინი ხვდებოდნენ ჩემპიონატის მასპინძლებს — იტალიელებს, რომლებიც მიზნის მისაღწევად საშუალებებს როდი ერიდებოდნენ

შეხვედრა პირველიდან ბოლო წუთამდე უხეშობის დემონსტრაციას წარმოადგენდა. განსაკუთრებით „ისახელა“ თავი დამცველმა მონტიმ, იტალიური წარმოშობის არგენტინელმა (მეტსახელად „პამპასების“ კამეჩი¹), რომელმაც მწყობრიდან გამოიყვანა... ოთხი ესპანელი, მათ შორის გუნდის კაპიტანი ლეგენდარული მეკარე რ. ზამორა². ეს მატჩი, რომელსაც ყურნალისტებმა „საფეხბურთო კრივი“ უწოდეს ფრედ (1:1) დამთავრდა. ესპანელთაგან გოლი გაიტანა ლუის რეგეირომ. მან კარგად გამოიყენა ლანგარას მიერ ჩინებულად მოწოდებული საჯარიმო.

განმეორებით მატჩიც იმავე „სცენარით“ წარიმართა. ტრავმების გამო მასში მონაწილეობა ვერ მიიღეს ზამორამ, ლანგარამ, გოროსტიცამ, ირარაგორიმ, რამდენიმე ფეხბურთელი იტალიელებმაც შეცვალეს, მაგრამ რაც მთავარია შემაღენლობაში კვლავ დატოვეს მეტოქეთა „რისხვა“ მონტი, რო-

¹ პამპასები, პამპა — არგენტინის დაბლობი, სადაც განსაკუთრებული ჯიშის კამეჩებია მოშენებული.

² რიკარდო ზამორამ 46 მატჩი ჩაატარა ესპანეთის ნაკრები გუნდის შემაღენლობაში (1920—1936 წწ.), ამასთან, 20 მატჩში გოლი არ გაუშვია. „კარის უმწიკვლო მცველი მხოლოდ ორია: წმინდა პეტრე ცაში და რიკარდო ზამორა დედამიწაზე“, — წერდა იმ წლებში ცნობილი ფრანგი საფეხბურთო მიომომხილველი გაბრიელ ანო. რ. ზამორა გარდაიცვალა 1978 წელს, 77 წლის ასაკში. მისი ხსოვნის ნიშნად ესპანეთის ჩემპიონატის მეორე ტურის უკლებლივ ყველა მატჩი წუთიერი ღუმლით იწყებოდა.

მელმაც დასაწყისშივე მწყობრიდან გამოიყვანა ესპანელთა გარემარბი ბოში.

იტალიელებმა ბოლოს და ბოლოს მიაღწიეს საწადელს — როგორც იქნა ესპანელთა კარში გაიტანეს ერთადერთი გოლი. მისი ავტორი იყო ჯუზეპე მეაცა¹.

იტალია ჩემპიონი გახდა (გაიმარჯვა ფინალში, ჩეხოსლოვაკიასთან დამატებით დროში, ანგარიშით 2 : 1), მესამე იყო გერმანია.

ჩვენთვის ცნობილია პროფესიონალ ფეხბურთელთა მსოფლიო სიმბოლური ნაკრების ორი ვარიანტი: პირველი შეადგინეს ჩემპიონატზე აკრედიტებულმა უურნალისტებმა, მეორე — ჩეხოსლოვაკიის სპორტულმა გაზეთმა „ჩეხოსლოვენსკი სპორტ“.

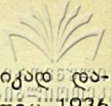
იდეალური ნაკრების პირველ ვარიანტში ესპანეთის ნაკრებიდან ლეგენდარულ რ. ზამორასთან და მცველ კინჩოსესთან ერთად მოხვდნენ ბასკები ლ. სილაურენი და ლ. რეგეირო, ხოლო მეორე ვარიანტში იგივე კინჩოსესთან ერთად — ლ. რეგეირო და ი. ლანგარა.

დავუბრუნდეთ ბასკეთის ნაკრები გუნდის ტურნეს.

ჩვენთან ჩამოსვლამდე ბასკები ესტუმრნენ საფრანგეთს, ჩეხოსლოვაკიას, პოლონეთს.

საფრანგეთში, პირველივე შეხვედრაში (სხვათა შორის ეს

¹ ჯ. მეაცა, მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონი, იტალიის ნაკრები გუნდის ყველაზე თვალსაჩინო წევრი იყო, ქვეყნის ჩემპიონატებში მას 355 გოლი ჰქონდა გატანილი. გარდაიცვალა 1982 წელს, 68 წლის ასაკში. „მილანისა“ და „ინტერის“ კლუბების ხელმძღვანელობამ (იგი ამ გუნდებში გამოდიოდა, სხვადასხვა დროს) წინადადება შეიტანა მილანის „სან-სიროს“ უდიდესი სტადიონისათვის დაერქმიათ მისი სახელი.

მატი ბასკებმა ჩაფრენის დღესვე ჩაატარეს (სასტიკად და-
 ამარცხეს (3 : 0) სახელგანთქმული „რესინგი“, რომელიც 1936
 წელს საფრანგეთის ჩემპიონიც იყო და თასის მფლობელიც,
 ხოლო 1937 წელს — მესამე პრიზიორი. სამივე გოლი ლანგა-
 რამ გაიტანა. შეხვედრის შემდეგ ფრანგული გაზეთი „ფეხ-
 ბურთი“ წერდა: „ბასკების ნაკრები..... ინტერნაციონალური
 (იხმარებოდა საერთაშორისო კლასის სინონიმად, — გ. მ.)
 მოთამაშეების ნამდვილი თანაფარსკვლავეღია“. თან დასძენდა.
 ბასკებმა დაამტკიცეს, რომ მათ თავისი აღრინდელი კლასი არ
 დაუქარგავთ. „ბასკები არ შეცვლილან. მათი გუშინდელი თა-
 მაში იყო სიმარდის, მოძრავუნარიანობისა და სიმტკიცის შე-
 სანიშნავი დემონსტრაცია“, — აღტაცებას ვერ ფარავდა გაზე-
 თი „ოტო“. ავსტრიული გაზეთი „სპორტტაგბლატი“ კი ასე
 ახასიათებდა ბასკეთის ნაკრები გუნდის პირველ გამოსვლას:
 „შეუძლებელია ხაზგასმით არ ითქვას ბასკი ფეხბურთელების
 განსაკუთრებულ სისწრაფეზე, რის ფონზედაც „რესინგის“
 მოთამაშეები მოუქნელნი და ნაკლებად მოძრავნი ჩანდნენ“.

პარიზის სპორტულმა პრესამ საგანგებოდ აღნიშნა ლანგა-
 რას, გოროსტიცას, რეგეიროს, სილაურენის, მუგუერსას და
 ირარაგორის ბრწყინვალე თამაში.

ბასკეთის ნაკრებმა მეორე შეხვედრაშიც დაამარცხა „რე-
 სინგი“ (3 : 2), დიდი ანგარიშით (5 : 2) მოუგო საფრანგეთის
 1937 წლის ჩემპიონს „ოლიმპიკ მარსელს“, ხოლო პრადიდან
 უკან დაბრუნებისას ფრედ (3 : 3) ითამაშა საფრანგეთის თასის
 ფინალისტთან, ტულუზის ძლიერ გუნდთან.

კარგად მიიღეს ბასკი სპორტსმენები ჩეხოსლოვაკიაში, მაგ-
 რამ მწვანე მინდორზე ბასკებს აშკარად არ გაუმართლათ: ორი

შეხვედრა გამართეს პრალის ნაკრებთან და ორივეში დაამარცხდნენ 2 : 3, 3 : 6.

პრალის ნაკრები დაკომპლექტებული იყო წამყვანი გუნდების „სპარტასა“ და „სლავიას“ ბაზაზე, ხოლო ეს კლუბები, როგორც ცნობილია, ევროპული საკლუბო ფეხბურთის გრანდებში ითვლებოდნენ. თუნდაც ასეთი დეტალი: მიტროპის თასი, რომელიც ცენტრალური ევროპის ქვეყნების კლუბთა მონაწილეობით იმართება, გათამაშების შემოდგომის წელსვე (1927 წ.) პრალის „სპარტამ“ მოიგო. ასევე გაიმარჯვა 1935 წელსაც.

ყურადსაღებია ის გარემოებაც, რომ ჩეხოსლოვაკიის ნაკრებმა იმ წელს თავისუფლად დაამარცხა უნგრეთის (5 : 3), შვეიცარიის (5 : 2) ნაკრები გუნდები და, ცხადია, საშიშ ძალას წარმოადგენდა.

თვით პრალის ნაკრებმა ორი წლის წინ, 1935 წელს, სამი შეხვედრა ჩაატარა საბჭოთა კავშირში. ლენინგრადისა და მოსკოვის ნაკრებ გუნდებთან ფრედ (2 : 2 და 3 : 3) ითამაშა, ხოლო უკრაინის ნაკრებთან გაიმარჯვა (1 : 0).

მაგრამ მხოლოდ ჩეხოსლოვაკიური ფეხბურთის, თუნდაც თვით პრალის ნაკრების თამაშის მაღალმა კლასმა როდი განაპირობა ბასკების მარცხი. უნდა ითქვას, რომ ორივე შეხვედრაში სპორტულმა ფორტუნამაც ზურგი შეაქცია ბასკეთის ნაკრებს. ჩეხოსლოვაკიის პრესამ, მისცა რა შესანიშნავი შეფასება ბასკების თამაშს, აღიარა, რომ ბასკებმა პირველი შეხვედრა შემთხვევით წააგესო. ყურნალმა „სტარტმა“ ასეთი კომენტარი გაუკეთა ამ მატჩს: „ესპანელებმა 90 წუთის მანძილზე ნამდვილი ფეხბურთი აჩვენეს. მოედანზე იყო ფეხბურთის პროფესორების გუნდი“.

რაც შეეხება მეორე შეხვედრას, მოვუსმინოთ თვით გუნდის კაპიტანს ლ. რეგეიროს:

— ჩვენი დამარცხება განაპირობა მწყობრიდან პედრო არესუს გამოსვლამ, რომელიც დაზიანდა თამაშის დაწყებისთანავე. მთელი მატჩი ჩავატარეთ 10 კაცის შემადგენლობით.

პრალაში ყოფნისას ბასკეთის გუნდი რამდენიმე მატჩის ჩასატარებლად მიიწვია პოლონეთის ფეხბურთის ფედერაციამ.

9 ივნისს ბასკები კატოვიცეში შეხვდნენ სილეზიის ნაკრებს და დამარცხეს ანგარიშით 4 : 3.

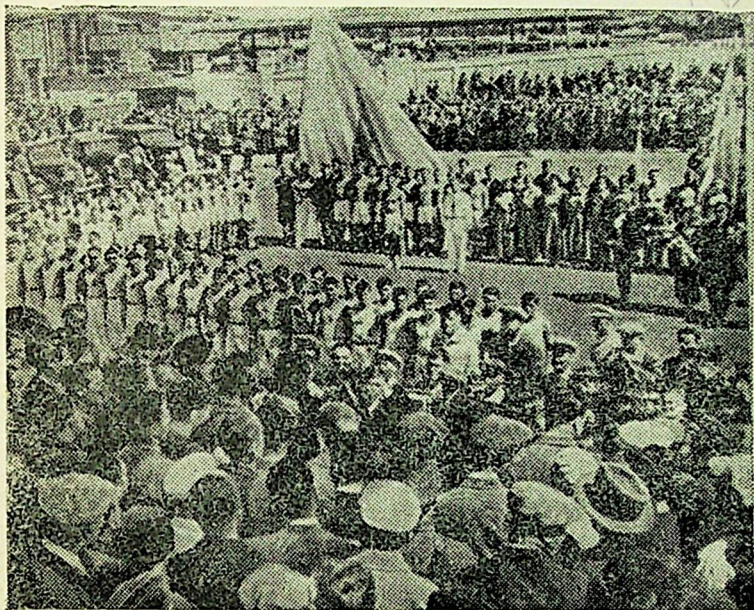
შემდეგი გამოსვლა დანიშნული იყო 13 ივნისისათვის, ბასკეთის გუნდს ვარშავის ნაკრებთან უნდა ეთამაშა, მაგრამ ხელისუფლებმა მატჩი აკრძალეს და პოლონეთში ბასკების გამოსვლა ჩაიშალა.

ბასკი ფეხბურთელების ტურნე ჩაიშალა ჰოლანდიაშიც.

„ბასკებს ყველგან კარგად როდი ხვდებოდნენ, — წერდა ჟურნალი „ფიზკულტურა ი სპორტ“, — ზოგან კაპიტალისტურმა ხელისუფლებამა შიშით შენიშნეს, რომ ბასკების გამოსვლა რესპუბლიკური ესპანეთის სასარგებლო, ხოლო ფაშისტი ინტერვენტების საწინააღმდეგო პროპაგანდას ემსახურებოდა. ჰოლანდიაში მატჩები აკრძალეს, პოლონეთში ბასკებს გასტროლები ფაშისტური დირექტივის გავლენით შეაწყვეტინეს“.

ჰოლანდიისა და პოლონეთის ხელისუფალთა ლაჩრულმა გადაწყვეტილებებმა, ბუნებრივია, დააჩქარეს ბასკი ფეხბურთელების ჩამოსვლა საბჭოთა ქვეყანაში, სადაც მათ უდიდესი ინტერესით, მოუთმენლად მოელოდნენ და სადაც ინტერნაციონალური გრძნობით გამთბარი ძმური შეხვედრები ელოდათ.

— სალამი ამხანაგებო! სალიუდ კომარადოს! ვივა, ისპანია! გმადლობთ მეგობრებო! — გაისმოდა ყველგან, დაწყებული

მოსკოვის ათასობით ფიზკულტურელმა გულთბილი
შეხვედრა მოუწყო სტუმრებს.

საზღვრისპირა სადგურ ნეგორელოედან, სადაც ბასკმა ფეხ-
ბურთელებმა პირველად დაადგეს ფეხი საბჭოთა მიწას,
დამთავრებული ნებისმიერი საბჭოთა ქალაქის ვაგზლე-
ბით, სტადიონებით, პროსპექტებით, თეატრებისა და ფილარ-
მონიის ხალხმრავალი დარბაზებით, პიონერთა ბანაკებით, ქარ-
ხნებით, სადაც კი გამოჩნდებოდნენ ისინი.

გმირული ესპანეთის წარმომადგენლების — ბასკეთის ფეხბურთელთა ნაკრები გუნდის ტურნე საბჭოეთის დიად ქვეყანაში დაიწყო...

სავიზიტო ბარათი

ესპანურ ფეხბურთში ბასკი ფეხბურთელების როლისა და ადგილის შესახებ ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ.

მოდით ახლა უფრო ახლოს გავეცნოთ თითოეულ მათგანს:

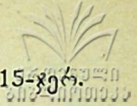
ბლასკო გრეგორიო — მეკარე, 28 წლის. შედის ევროპის საუკეთესო მეკარეთა ათეულში, ხოლო ესპანეთში — პირველ სამეულში, ევროპის სპორტული პრესა წერდა: „ბრწყინვალე მეკარე კატისებური ნახტომით, კარი საიმედო ბოჭლომზეა“. იმასაც შენიშნავდა, რომ ევროპის მრავალ მეკარეთაგან განსხვავებით თამაშობს საფეხბურთო ხელთათმანებში.

ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 5-ჯერ, პროფესიით შოფერი.

არესუ პედრო, მარჯვენა მცველი, 26 წლის. ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 2-ჯერ, პროფესიით დაწყებითი სკოლის მასწავლებელი.

აედო სერაფინ, მარცხენა მცველი, 27 წლის, თამაშობდა სევილიის ნაკრებში. ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 4-ჯერ, პროფესიით მკალავი.

სილაურენი ლეონარდო, მარჯვენა ნახევარმცველი, 24 წლის, ესპანეთში უწოდებდნენ „ფოლადისებურ“.

დაცვას“. ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 15-ჯერ. პროფესიით მექანიკოსი.

მუგუერსა ხოსე, ცენტრალური ნახევარმცველი. 25 წლის, ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 9-ჯერ. ქარხნის მუშა.

ეჩებარია რობერტო, მარცხენა ნახევარმცველი, 29 წლის. ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 7-ჯერ. ქარხნის მუშა.

გოროსტიცა გილიერმო, მარჯვენა გარემარბი. 28 წლის. გუნდის ვიცე-კაპიტანი, სწრაფია და ენერგიული. ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 18-ჯერ. პროფესიით ფარმაცევტი.

რეგეირო ლუის, მარჯვენა ინსაიდი, 29 წლის, გუნდის კაპიტანი და მისი სული და გული. თავდასხმის ლიდერი. საფეხბურთო ტექნიკის შეუდარებელი ოსტატი, სწრაფი. ენერგიული, ტემპერამენტისანი, აქვს არაჩვეულებრივი ინტუიცია. 18 წლის ასაკში მიიღო ნათლობა საერთაშორისო შეხვედრებში. ეძახიან ფეხბურთის დიდოსტატს და ხუმრობენ, რომ დაიბადა ბურთთან ერთად. დიდი ხანია გამოდის მადრიდის ნაკრებში, ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 28-ჯერ. საბაჟოს მოსამსახურე.

ლანგარა ისიდრო, ცენტრფორვარდი, 25 წლის, აქვს ყუმბარისებური დარტყმა. გამუდმებით მიიწევს წინ და მისი შეჩერება ხშირად შეუძლებელი ხდება, რის გამოც სამშობლოში „ტანკი“ შეარქვეს. ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 12-ჯერ. პროფესიით მექანიკოსი.

ლარინაგა ენრიკო, მარცხენა ინსაიდი, 27 წლის,

ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 2-ჯერ. პროფესიით
შოფერი.

ალონსო ემილიო, მარცხენა გარემარბი, 25 წლის,
მადრიდის ნაკრების წევრი, ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში
ითამაშა 2-ჯერ, პროფესიით ქიმიკოსი.

სათადარიგო მოთამაშეები: მეკარე რაფაელ ეგუს-
ტისა (ფერმერი), დამცველი აიხელმო სუბიეტა
(სტუდენტი), ნახევარმცველები: პედრო რეგეირო
(ლუისის ძმა. საბაჟოს მოწაფე) და პაბლო ბარხოსი
(ზეინკალი). თავდამსხმელი ხოსე ირარაგორი (სტუ-
დენტი) — შესანიშნავი მარჯვენა ინსაიდი, მაგრამ გუნდში
ლ. რეგეირო გამოდის (ისიც ხომ მარჯვენა ინსაიდი) და ამი-
ტომ ხოსე თამაშობს მარცხენა ფრთაზე. ბილბაოს ნაკრების
წევრი, ესპანეთის ეროვნულ ნაკრებში ითამაშა 8-ჯერ.

გ ო ს კ ო ვ შ ი

და აი, ბასკი ფეხბურთელები საბჭოთა ქვეყნის დედაქა-
ლაქში არიან. სასტუმროდან ეწვივნენ გაზეთ „კომსომოლს-
კაია პრავდის“ რედაქციას, სადაც მათ მეტად გულთბილი შე-
ხვედრა მოუწყვეს. სტუმრებმა მადლობა გადაიხადეს შეხვედ-
რისათვის და იმ უანგარო დახმარებისათვის, რასაც საბჭოთა
ქვეყნის მშრომელები რევოლუციური ესპანეთის ქალებსა და
ბავშვებს უწევენ.

იყვნენ „ლოკომოტივის“ სტადიონზე და აღნიშნეს, რომ
სამშობლოში წინა წლებისაგან განსხვავებით ამ ბოლოს ისი-
ნიც ბალახიან მინდვრებზე თამაშობენ.

იმავე საღამოს ბასკი ფეხბურთელები დიდ თეატრში დაესწრნენ ბალეტს „გედების ტბა“.

მეორე დღეს ბასკები ეწვივნენ დედაქალაქის საწარმოებს, იყვნენ მოსკოვ-ვოლგის არხზე, აღტაცებას ვერ ფარავდნენ და გაოცებულნი დარჩნენ, როცა გაიგეს, რომ ეს მდინარე კი არა, ხელოვნური არხია.

19 ივნისს ბასკმა ფეხბურთელებმა ნახეს კიევის და თბილისის დინამოელთა მეოთხედფინალური მატჩი სსრ კავშირის თასზე.

ეს შეხვედრა მოსკოვში ჩატარდა და დამთავრდა თბილისელთა გამარჯვებით, ანგარიშით 2 : 1. გამარჯვების გოლი გაიტანა მ. ბერძენიშვილმა, რომელმაც ოსტატურად გამოიყენა ბ. პაიჭაძის გადაცემა.

ჩვენმა სპორტულმა პრესამ ხაზი გაუსვა იმ ფაქტს, რომ ერთმანეთს დაუპირისპირდა ორი სტილი, თამაშის ორი სხვადასხვა სისტემა: თბილისელები თამაშობდნენ გრძელ, მაღალ მიწოდებებითა და გარღვევებით, კიეველები ცენტრალურ სამეულს შორის მოკლე, ზუსტი გადაცემებით.

— გუნდები ძალზე სწრაფ ტემპში თამაშობდნენ, დაუღლელად მთელი 90 წუთის მანძილზე, — თქვა ლუის რეგეირომ.

პირველი მატჩი

... 15 წლის წინათ, 1922 წლის 20 სექტემბერს აქ, მოსკოვში, საბჭოთა გუნდი პირველად შეხვდა საზღვარგარეთის ფეხბურთელებს: „ზამოსკვორეცკის სპორტკლუბის“ გუნდმა ანგარიშით 7 : 1 დაამარცხა „ფინეთის მუშათა კავშირის“ („ტულ“) ნაკრები.

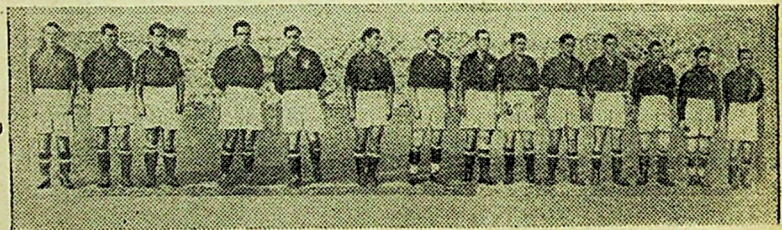

და დღეს, 1937 წლის 24 ივნისს მოსკოვი ლებულობს პრეზიდენტის ბასკ ფეხბურთელებს.

ბასკეთის ნაკრებს პირველად შეხვდა სსრ კავშირის თასის გათამაშების შარშანდელი მფლობელი მოსკოვის „ლოკომოტივი“. „ფიზკულტურისა და სპორტის კომიტეტში მოწვეულმა თათბირმა გადაწყვიტა ბასკებს ეთამაშოს არა ნაკრები, არამედ საკლუბო გუნდები, — წერს ან. სტაროსტინი, — პირველი მატჩის უფლება მიიღო „ლოკომოტივმა“, თასის მფლობელმა“.

რამდენიმე სიტყვა „ლოკომოტივის“ შესახებ:

ჩვენი ქვეყნის პირველ ჩემპიონატში (გაზაფხული, 1936 წ) რკინიგზელთა გუნდს თავი არაფრით გამოუჩენია: ექვსი შეხვედრიდან მხოლოდ ორში გაიმარჯვა. თასი კი მოიპოვა და მისი პირველი მფლობელი გახდა. (ფინალში მოუგო თბილისის „დინამოს“ 2 : 0).

ბასკეთის ნაკრები პირველი მატჩის წინ.

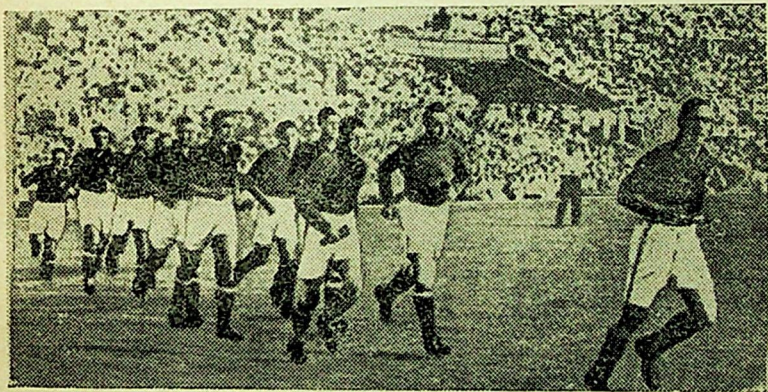
რაც შეეხება საშემოდგომო პირველობას¹, „ლოკომოტივის“ წარმატება აშკარა იყო: მე-4 საპატიო ადგილზე გამო-

¹ 1936 წელს სსრ კავშირის ჩემპიონატი ორჯერ მოეწყო: გაზაფხულსა და შემოდგომაზე.

ვიდა და ამასთან დაამარცხა მოსკოვის „დინამო“ (II ადგილი, 2 : 1), კიევის დინამო (4 : 2), ლენინგრადის „დინამო“ (4 : 0) და „კრასნაია ზარია“ (5 : 3).

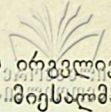
— შეხვედრა საინტერესო იქნება, — თამაშის წინ განაცხადა თბილისელთათვის კარგად ცნობილმა ფეხბურთის ჩემპიონ სპეციალისტმა ყიულ ლიმბეკმა, რომელიც იმხანად კვლავ დაბრუნდა მოსკოვის „ლოკომოტივის“ მწვრთნელად.

24 ივნისი, „დინამო“ სტადიონი. მაყურებელთა შეშვება სტადიონზე სამი საათით ადრე დაიწყო. გათვალისწინებულია შეხვედრის რადიო-რეპორტაჟი. მზადყოფნაში არიან „სოიუზკინოქრონიკის“ ოპერატორებიც.

ბასკი ფეხბურთელები ესალმებიან მაყურებელს.

ბასკეთის ნაკრების ფეხბურთელებმა თავიანთი კაპიტანის ლ. რეგეიროს წინამძღოლობით, რამდენადმე „გადა-

უხვიეს“ დადგენილ რიტუალს: მათ მწვანე მინდორს ირგვლივ შემოურბინეს და მაყურებლებით სავსე ტრიბუნებს მიესალმნენ. პასუხად გაისმა 90 ათასი კაცის ოვაციები.

მსაჯის ვ. სტრეპიხეევის სასტვენის ხმაზე გუნდები მოედნის ცენტრში დაეწყვნენ, გუნდის კაპიტნები ი. ანდრეევი და ლ. რეგეირო ტრადიციულად ურთიერთს მიესალმნენ. მაყურებლებს სიტყვით მიმართავს ლუის რეგეირო, რომელიც გულთად მადლობას იხდის ყურადღებისათვის არა მარტო ფეხბურთელების მიმართ, არამედ გერნიკელი, დურანგოელი და ბილბაოელი იმ ევაკუირებული 1500 ბავშვის მიმართაც, მატჩის დღეს ბილბაოდან ლენინგრადში რომ ჩამოვიდა. „თქვენ მიიღეთ და შეიფარეთ ბავშვები, რომლებმაც ძალზე ადრე ნახეს ომის საშინელება. ამით კიდევ ერთხელ ნათელჰყავით, რომ დედამიწაზე არსებობს სიმამაცის, მშვიდობისა და მეგობრობის ქვეყანა“.

სტადიონს თავს დასტრიალებენ თვითმფრინავები. ერთ მათგანს მოწყდება პარაშუტი ყვავილების დიდი თაიგულით და მწვანეზე ეშვება.

მატჩი გახსნილად ცხადდება.

ბასკები: გ. ბლასკო, პ. არესუ, ს. აედო, ლ. სილაურენი, ხ. მუგუერსა, რ. ეჩებარია, გ. გოროსტიცა, ლ. რეგეირო, ი. ლანგარა, ე. ლარინაგა, ე. ალონსო.

„ლოკომოტივი“: ვ. გრანატკინი, ი. ანდრეევი, ი. გვოზდკოვი, ნ. ილინი, მ. ჟუკოვი, ვ. სტრელკოვი, ვ. სერდიუკოვი, ა. სოკოლოვი, პ. ანდრიასოვი, ვ. ლავროვი, პ. ტერენკოვი.

რკინიგზელთა ცენტრფორვარდმა ჰაიკ ანდრიასოვმა ბურთი თამაშში შეიყვანა, მაგრამ ბასკებმა მაშინვე ხელთ იგდეს ინიციატივა. რამდენიმე ზუსტი გადაცემა და უკვე რეგეირომ

მიიღო გოროსტიცას ფლანგური გარღვევის შემდეგ ცენტრში მოწოდებული ბურთი და ძლიერი დარტყმით გახსნა ანგარიში.

ბასკთა იერიშები გრძელდება, მაგრამ რკინიგზელთა გონს მოსული დაცვა ამჯერად საიმედოდ თამაშობს. უფრო მეტიც, „ლოკომოტივი“ ახერხებს ანგარიშის გათანაბრებას: მე-17 წუთზე ანდრეასოვმა ბურთი გადააწოდა ტერენკოვს, რომელმაც გვერდი აუარა ორ დამცველს და შესანიშნავი დარტყმით აიღო მეტოქის კარი.

ინიციატივას კვლავ რკინიგზელი ფეხბურთელები ფლობენ.

ბასკები — „ლოკომოტივი“. ბლასკო ბურთის ასაღებად ხშირად გამოდიოდა კარიდან.

ნ. ვოლკოვის ფოტო

ძლიერად დარტყმული ბურთი კარის ძელს ხვდება, თავისი ოსტატობის ჩვენება უხდება ბლასკოსაც. ბასკები დაცემა არიან, მაგრამ სტრელკოვის არაზუსტი გადაცემის შედეგად ბურთი ჩაიგდო გოროსტიცამ, სწრაფად მიუახლოვდა საჯარიმო მოედანს და ბურთი კარისაკენ გაგზავნა. მეკარე გრანატკინმა დარტყმა მოიგერია, მაგრამ ბურთის ალება ვერ შესძლო და ლანგარამ მშვიდად გაზარდა ანგარიში.

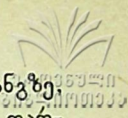
რამდენიმე წუთის შემდეგ მეორდება პირველი გოლის „ისტორია“, მაგრამ სხვა ფლანგიდან: მარცხენა გარემარბ

ბასკები — „ლოკომოტივი“. (მარცხნიდან) სტრელკოვი ანდრეევი, ილინი, ლანგარა, გვოზდკოვი და ჟუკოვი. ნ. კულეშოვის ფოტო

ალონსოს მიერ მოწოდებული ბურთი ზუსტად გაგზავნა კარში ლანგარამ.

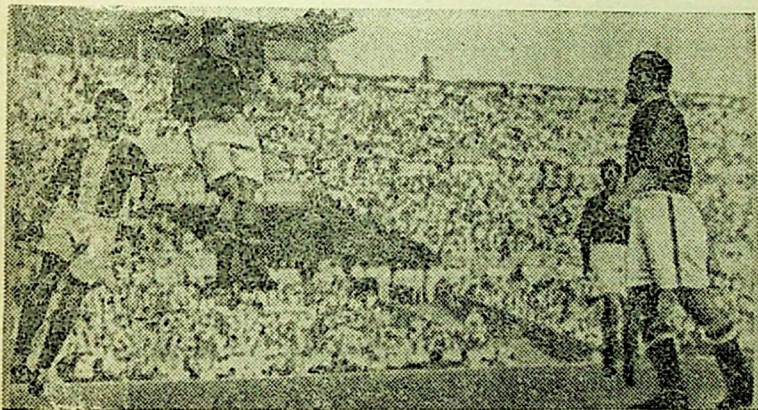
მე-20 წუთია. ისევ ის სტანდარტული კომბინაცია: მარჯვე-

ნა გარემარბი გოროსტიცა ბურთიანად გადის ფლანგზე აწვდის ცენტრში და რეგეიროს დამაგვირგვინებელი დარტყმა. 4 : 1.

პირველი ნახევრის დანარჩენი დროც ბასკების გამუდმებული იერიშებით აღინიშნა და გრანატკინს რამდენიმეჯერ მოუხდა საშიში დარტყმების მოგერიება.

მეორე ტაიმიც ბასკების უპირატესობით მიმდინარეობდა, მაგრამ კვლავინდებური შემართება აღარ იგრძნობოდა, აშკარა იყო პირველი ტაიმის ანგარიშის გავლენა.

ბასკები — „ლოკომოტივი“. სილაურენი თავით იგერიებს ბურთს.

და მაინც, 25-ე წუთზე კიდევ ერთხელ გათამაშდა ნაცნობი კომბინაცია: გოროსტიცამ რამდენიმე მოხდენილი ფინტი

უკან ჩამოიტოვა რკინიგზელთა დაცვა და ფლანგიდან ბურთი კარის წინ ჩააწოდა, აქ კი რეგვირომ მსუბუქად მიიღო ოგი და მიწაზე დაუშვებლად, ლამაზი, ძლიერი დარტყმით ანგარიში ხუთამდე გაზარდა.

გავიხსენოთ 1958 წელი, როცა შვეციაში ბრაზილიელი ფეხბურთელები პირველად გახდნენ მსოფლიო ჩემპიონები. რა ხშირად გაჰქონდათ ბრაზილიელებს გოლი მსგავსი სტანდარტული კომბინაციით: გარინჩას გარღვევა მარჯვენა ფლანგზე, ჩაწოდება კარის სიახლოვეს, ვავას დარტყმა და...

როგორც ზემოთ ითქვა, ამ სტანდარტულ კომბინაციას შვეციის ჩემპიონატამდე ორი ათეული წლის წინათ ბასკეთის ნაკრები გუნდის წევრები იყენებდნენ.

„ლოკომოტივთან“ მატჩი კი 5 : 1 დამთავრდა.

„პრავდამ“ ასეთი შეფასება მისცა ამ მატჩს: „ლოკომოტივის“ დაწოლას ესპანელმა ფეხბურთელებმა დაუპირისპირეს ბრწყინვალე ტექნიკა, გამოზომილობა, ნატიფი მონახაზი. შთაბეჭდილება იქმნებოდა, რომ ყოველი მათი დარტყმა მათემატიკურად გაანგარიშებული იყო. გამოირჩეოდნენ განსაცვიფრებელი მოქნილობით, დარტყმები — უდიდესი ძალისა, თავით მათი თამაში ხშირად იწვევდა მაყურებელთა საყოველთაო აღტაცებას. იგრძნობოდა შინაგანი დისციპლინა და ორგანიზებულობა. სწორედ ეს თვისებები აკლდათ რკინიგზელ ფეხბურთელებს“.

„ბასკების გუნდი ბრწყინვალედ ფლობს ბურთს, — წერდა ჟურნალი „ფიზკულტურა ი სპორტი“, — ყველა მოთამაშე დამაჯერებლად და ზუსტად იგერიებს, ნებისმიერ მდგომარეობაში აჩერებს და გადასცემს ბურთს. აკეთებს ამას დაყოვნების, დაფიქრების გარეშე. არ იკარგება არც ერთი წამი.

ბასკები არ ცდილობენ ბურთის გაჩერებას, ამჯობინებენ ერთმანეთს მიაწოდონ მიწაზე დაშვებამდე. დიდებულად თამაშობენ თავით. აქვთ მრავალმხრივი ტექნიკა... განსაცვიფრებელი სიმსუბუქით და მოხდენილად ახორციელებდნენ ესპანელები გადაცემებს. ბურთი გადადის თავიდან თავზე, ფეხიდან ფეხზე, ფრთიდან ფრთაზე, ატარებდნენ გვერდითი ხაზის გასწვრივ (ზუსტად ასე ატარებდა, მახსოვს, ბურთს 40-იანი წლების ბოლო პერიოდში ჩვენი საამაყო ბ. პაიჭაძეც), აწვდიდნენ ცენტრში და ემუქრებოდნენ კარს. ბასკებმა აჩვენეს მთელი მინდვრის საუკეთესოდ გამოყენების ნიმუში. მათ მიაჩნდათ, რომ რაც უფრო ფართო ფრონტით უტევენ, მით ძნელი ამოცანის წინაშე აყენებ მეტოქის დაცვას... ბასკების საიერიშო სისტემას შეუძლია უწოდო კლასიკური. შუა მოედანზე ისინი ცდილობენ ითამაშონ გარემარბებით, კარში ურტყამს ცენტრალური სამეული, რადგან მიაჩნიათ, რომ გაცილებით საშიშია დარტყმები ცენტრალური ზონიდან“.

„ლოკომოტივი“ ცუდ დღეში აღმოჩნდა, — წერდა ცნობილი ფეხბურთელი ან. სტაროსტინი, — ორი სისტემა: ბასკებისა პროგრესული, რომელსაც ეხლა ყველა „სამი დამცველის“ სისტემას უწოდებს, „ლოკომოტივისა“ — დრომოჭმული, ძველმოდური „ხუთი ხაზზე“.

ამ თამაშს თბილისის „დინამოს“ მთელი შემადგენლობა ესწრებოდა. წინა დღეს „დინამოს“ ერთობ ძნელი ნახევარფინალური მატჩი ჰქონდა კიეველ თანაკლუბელებთან.

„გაფაციცებით ვადევნებდით თვალს თამაშის მსვლელობას, — იხსენებდა დინამოელთა მეკარე ა. დოროხოვი, — მე განსაკუთრებით ვაკვირდებოდი სტუმრების თავდამსხმელებს. ისინი არასოდეს არ ცდილობდნენ მომენტის შერჩევას დარ-

ტყმისათვის. ურტყამდნენ ყოველი მდგომარეობიდან, მარჯვენა თუ მარცხენა ფეხით. ეს კი ის მთავარი ელემენტია, რომელიც ყოველთვის განაპირობებს გამარჯვებას ფეხბურთში“.

იხედები მოსკოველ დინამოელეზება

27 ივნისს „დინამოს“ სტადიონი ისევ აივსო მაყურებლებით, მატჩისადმი ინტერესი გაიზარდა ბასკების პირველი და ბრწყინვალე გამოსვლის შემდეგ. ამას დაემატა ის გარემოებაც, რომ ამჯერად მათ წინააღმდეგ გამოდიოდა მოსკოვის „დინამო“ — საბჭოთა ფეხბურთის აღიარებული ლიდერი, რომელსაც საერთაშორისო შეხვედრების გამოცდილებაც გააჩნდა. თვითონ განსაჯეთ: „დინამო“ ჩვენი ქვეყნის პირველი ჩემპიონი გახლდათ, ქულათა მაქსიმუმით და გატანილ-მიღებული ბურთების ჩინებული შეფარდებით (22 : 5). ამასთან მეორე ადგილზე გასულ კიევის „დინამოს“ ოთხი ქულით გაასწრო და თვით ეს მეტოქე გამანადგურებელი ანგარიშით (5 : 1) დაამარცხა.

ძლიერი კოლექტივის რეპუტაცია მეორე ჩემპიონატშიც (1936 წლის შემოდგომა) შეინარჩუნა: 16 ქულით თბილისის „დინამოსთან“ ერთად მეორე-მესამე ადგილები გაინაწილა და მხოლოდ ერთი ქულით ჩამორჩა ქვეყნის ახალ ჩემპიონს „სპარტაკს“.

„მოსკოვის „დინამო“ ბასკებთან შეხვედრის წინ თასის გათამაშების ნახევარფინალში იყო გასული და ჩემპიონატშიც იბრძოდა (გახსოვთ, იმ წელს მოსკოველმა დინამოელეზებმა „დუბლს“ მიაღწიეს: თასიც აიღეს და ჩემპიონებიც გახდნენ!).

მოსკოველი დინამოელები მოსკოვის საკლუბო ნაკრების შემადგენლობაში 1934-36 წლებში არა ერთხელ შეხვედრიან საფრანგეთისა და ჩეხოსლოვაკიის პროფესიონალ ფეხბურთელთა გუნდებს, ხოლო საკუთრივ „დინამომ“ 1936 წლის 16 სექტემბერს, მოსკოვში შავი დღე აყარა თურქეთის ეროვნულ ნაკრებს, დაამარცხა იგი ანგარიშით 4 : 0 (ორ-ორი გოლი გაიტანეს მ. სემიჩასტნიმ და მ. იაკუშინმა).

მსაჯის ნ. კორნეევის სასტვენზე გუნდები მოედნის ცენტრში მოეწყვნენ.

„ლოკომოტივთან“ შეხვედრისაგან განსხვავებით ბასკების შემადგენლობაში მხოლოდ ერთი ცვლილება მოხდა: მარცხენა ინსაიდად ე. ლარინაგას ნაცვლად მწვრთნელმა ვალიანომ ლუის რეგეიროს ძმა პედრო გამოიყვანა.

„დინამოს“ შემადგენლობაშიც ერთი ცვლილება მოხდა. კარს იცავდა როსტოვის „დინამოს“ 26 წლის მეკარე ნ. ბოჟენკო, რომელიც გუნდის ხელმძღვანელობამ ამჯობინა ა. კვასნიკოვსაც და ე. ფოკინსაც. ეტყობოდა, ასეთი გადაწყვეტილება მიღებული იქნა მოსკოვში, ორი კვირის წინ „ლოკომოტივთან“ როსტოვის „დინამოს“ შეხვედრის შემდეგ.

როსტოველები დამარცხდნენ, ანგარიშით 0 : 2, მაგრამ მეკარემ სპეციალისტების მაღალი შეფასება და სპორტული პრესის არა ერთი ეპითეტი დაიმსახურა.

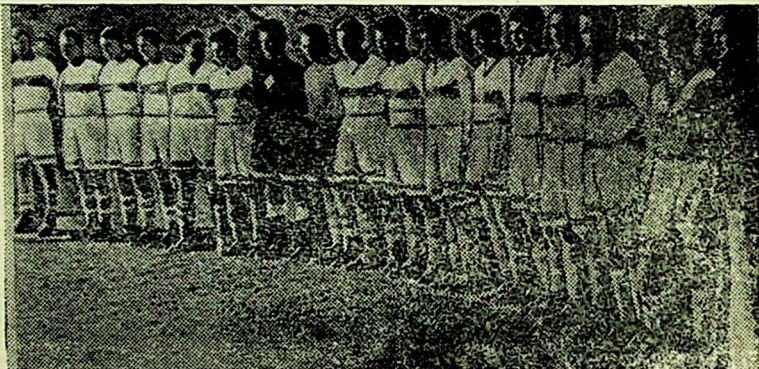
„დინამოს“ ძირითადი შემადგენლობის დანარჩენი წევრებიც „ადგილზე“ იყვნენ: ლ. კორჩებოკოვი, ვ. ტეტერინი, ა. ლაპშინი, გ. კაჩალინი, ა. ჩერნიშოვი, მ. სემიჩასტნი, მ. იაკუშინი, ვ. სმირონოვი, ე. ელისეევი, ს. ილინი (გუნდის კაპიტანი).

მატჩმა, რომელიც თავიდან ბოლომდე აზარტულად, მაღალ

საქართველოს
სახელმწიფო ფიზიკური
აღზრდის უნივერსიტეტი

ტემპში ჩაიარა, სავსებით გაამართლა მოლოდინი. განსაკუთრებით საინტერესო გამოდგა პირველი ნახევარი.

მოსკოვის „დინამო“ ბასკეტბთან მატჩის წინ.
1937 წლის 27 ივნისი.

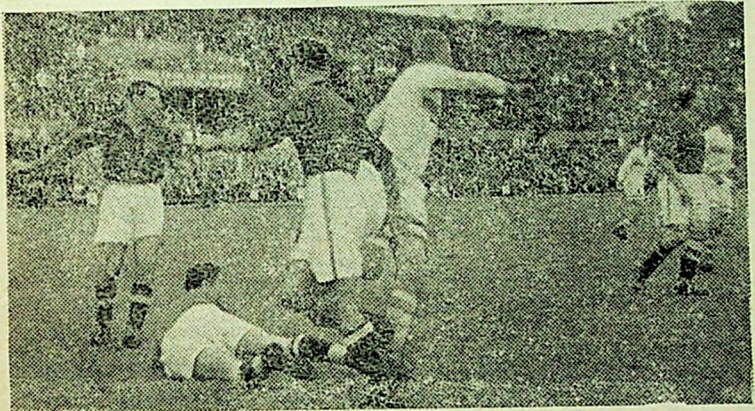
ნ. ვოლკოვის ფოტო

მოსკოველებმა ხელთ იგდეს ინიციატივა და იერიში იერიშზე მიჰქონდათ. უშედეგოდ მთავრდებოდა ბასკეტბის ცდა, თამაშისათვის ხელსაყრელი მიმართულება მიეცათ. ლაპშინი და ჩერნიშოვი აქტიურობის საშუალებას არ აძლევდნენ სტუმრების გარემარბებს ალონსოსა და გოროსტიცას, კაჩალინი კარგად მეურვეობდა ლ. რეგეიროს, კორჩებოკოვი და ტეტჩინი დარაჯობდნენ ლანგარას და პ. რეგეიროს. ყურნალი „ფიზკულტურა ი სპორტი“ შენიშნავდა, რომ ნახევარი საათის მანძილზე ბასკეტბმა კარში დარტყმა ვერ მოახერხეს. ამავე

დროს ბლასკომ რამდენიმე საშიში დარტყმა მოიგერია, ხოლო მე-9 წუთზე იხსნა კარი გოლისაგან, როცა ბრწყინვალედ აიღო სემიჩასტნის უძლიერესად დარტყმული ბურთი.

ბასკები ხშირად ბურთს პირით ხაზს იქით გზავნიდნენ — იმდენად დიდი უპირატესობა ჰქონდათ თავით თამაშში, კუთხურიდან ბურთის მოწოდება მათში უიშს არ იწვევდა.

ბასკები-მოსკოვის „დინამო“. იაკუშინი (წინა პლანზე), სმირნოვი (ცენტრში), მის გვერდით — აედო, კაჩალინი (სილრმეში), მინდორზე წევს ბლასკო.

მოსკოველთა სათამაშო უპირატესობა კონკრეტულ შედეგს არ იძლეოდა, რადგან როგორც სპორტული პრესა შენიშნავდა, დინამოელებს აკლდათ ის რაც ბასკებმა „ლოკომოტივთან“ შეხვედრაში ასე ბრწყინვალედ აჩვენეს: სისწრაფე, ბურთის მსუბუქად და ოსტატურად ფლობა, შეთამაშება და

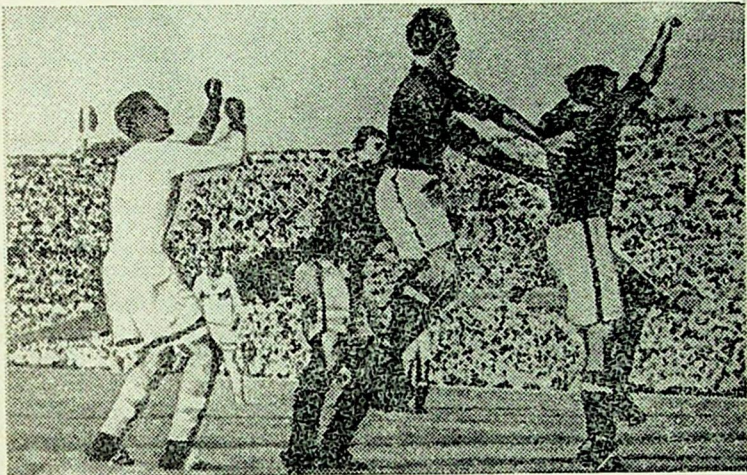

ადგილის ამორჩევის უნარი. დინამოელთა თავდასხმელები, ელისეევი, სმირნოვი და იაკუშინი აშკარად აგვიანებდნენ, რის გამოც გოლის გატანის რამდენიმე შესაძლებლობა დაიკარგა.

26-ე წუთზე მწვავე მომენტი შეიქმნა ბასკების საჯარიმო მოედანზე. ბურთი მიიღო ილინმა, რომელმაც არ დააყოვნა და ნახტომში, ძნელი მდგომარეობიდან უძლიერესი დარტყმით მაღალი ბურთი გაგზავნა კარისაკენ. ბლასკოს ნახტომი ამოა გამოდგა და ანგარიში გაიხსნა 1 : 0.

ბასკებმა გააფთრებით შეუტიეს დინამოელთა კარს. ისინი უმცირეს შესაძლებლობებზეც კი იყენებდნენ მდგომარეობის გასამწვაველად. ერთი ასეთი შანსი მათ მიეცათ 43-ე წუთზე: ლანგარამ ლამაზად აართვა ბურთი მოსკოველ დამცველს და დაიძრა კარისაკენ. მასთან ერთად დიდი სიჩქარით გარბოდა ლ. რეგეირო, რომელიც მზად იყო ბურთის მისაღებად. ამ მომენტში დინამოელთა მცველები შეეცდნენ. არავის უცდია ლანგარას შეჩერება, არც არავინ „ჩაკეტა“ რეგეირო. მცველთა დაბნეულობით ისარგებლა ლანგარამ, ბურთიანად მიუახლოვდა საჯარიმო მოედანს, 25 მეტრიდან დაარტყა და ბურთი „როგორც ქვემეხის ყუმბარა კარის ზედა კუთხეში შევარდა“. ანგარიში გათანაბრდა 1 : 1.

ტაიმის დამთავრებას თითქმის აღარაფერი უკლდა. ბურთი ისევ მოსკოველთა ნახევარზე აღმოჩნდა. ჩერნიშოვმა თავით ცუდად ითამაშა, რაც გამოიყენა იქვე ახლო მყოფმა გოროსტიცამ, ბიძგით წინ გაიჭრა და ანგარიში ორამდე გაზარდა. ამასთან დაკავშირებით, გაზეთ „კრასნი სპორტის“ ფურცლებზე გამოქვეყნებული რეცენზიის ერთი ქვეთავი სპორტულმა ჟურნალისტმა, წარსულში რუსეთის ფეხბურთელთა ნაკრების კაპიტანმა მ. რომმა (მხედველობაში გვყავს არა

ბასკები — მოსკოვის „დინამო“. სემიჩასტნი (მარცხნიდან პირველი) ბასკების კარის წინ.

ცნობილი კინორეჟისორი მ. რომი, არამედ სცენარისტი, ავტორი სცენარისა, რომლის მიხედვითაც თბილისში, 1937 წელს გადაიღეს პირველი საბჭოთა სასწავლო ფილმი ფეხბურთზე). ასე დაასრულა: „სამი წუთი, რომელმაც გადაწყვიტა თამაშის ბედი“.

საერთო აღიარებით, პირველი ტაიმი მაღალი კლასის ფეხბურთის დემონსტრაცია იყო. სპორტულ პრესაში აღინიშნა, რომ იმაზე საინტერესო თამაში, რაც პირველ ტაიმში იყო, მოსკოვს არასოდეს უნახავსო.

მეორე ტაიმი ბასკებმა ისეთ ტემპში წარმართეს, თითქოს

თამაში ახალდაწყებული ყოფილიყოს. თუ პირველი ნახევარი დინამოელთა დიდი უპირატესობით აღინიშნა (მ. რომი წერდა: „გამოუყენებელ შესაძლებლობათა 42 წუთი“), მეორე ტაიმში მოედანზე უკვე ბასკები დომინირებდნენ.

მოსკოველთა კართან წარმოქმნილი ყველა კრიტიკული სი-

ბასკებისა და მოსკოველ დინამოელთა მეგობრული შარყები. მარცხნიდან ა. სუბიეტა, ს. ილინი, პ. რეგვირო, მ. სემიჩასტნი, მარჯვნივ (ქვემოთ) ს. აედო (ე. ლიმბეკის და ი. უზბიაკოვის ნახ.).

ტუაცის აღწერა შორს წაგვიყვანს, მაგრამ აუცილებლად უნდა აღინიშნოს მეკარე ბოუენკოს საიმედო თამაში. მან არაერთხელ გამოიჩინა თავი და პრესამაც მისი თამაში დადებითად შეაფასა. „დინამოს“ სხვა წევრებიდან, ისევე როგორც პირველ ტაიმში, ძალზე აქტიური იყო ილინი, ხოლო სემიჩასტნი და იაკუშინი ვერ იყენებდნენ ხელსაყრელ მომენტს, 26-ე წუთზე ილინმა ზუსტი მიწოდებით კარისაგან 9-10 მეტრის დაშორებით გარღვევაზე გაიყვანა იაკუშინი. ანგარიშის გათა-

ნაბრების მოლოდინში სტადიონი წამით გაირინდა. დარტყმა... და როგორც „კრასნი სპორტი“ ირონიულად შენიშნავდა, ბურთის მომწოდებელმა ბიჭმა ხელები თავში წაიშინა.

მეორე ნახევარში, თამაშისაგან შთაბეჭდილება გარკვეულად გაათვრმკრთალა დინამოელთა, კერძოდ სმირნოვის, კორჩებოკოვის და ლაპშინის უხეშობამ.

შეხვედრის ანგარიში არ შეცვლილა. გაიმარჯვა ბასკეთის ნაკრებმა.

თამაშის შემდეგ სტუმრების მწვრთნელმა ვალიანომ თქვა, რომ მოსკოვის „დინამო“ ყველაზე ძლიერ გუნდად მიაჩნია იმ საბჭოთა გუნდებში, რომელთა თამაშიც მან ნახა. დინამოელები ძალზე სწრაფები არიან, მაღალი ტექნიკა და თამაშის ტაქტიკა აქვთ, რაც აკლდა „ლოკომოტივს“. სამაგიეროდ „ლოკომოტივი“ გაცილებით კორექტულად თამაშობს. დინამოელთაგან სხვებზე უკეთ ითამაშეს მარცხენა გარემარბმა (ილინმა, — გ. მ.) და მეკარემ (ბოჟენკომ, — გ. მ...).

ლენინგრადში ჩასვლისას გუნდის კაპიტანმა ლ. რეგეირომ პირველსავე ინტერვიუში შეაქო მოსკოველ დინამოელთა თამაშის კლასი, განსაკუთრებით აღინიშნა თავდასხმის ხუთეულის (ეტყობა, პირველი ტაიმის შთაბეჭდილებებით, — გ. მ.) მაღალოსტატური თამაში.

პრეტაღერტი ზრე

30 ივნისს, ბასკეთის ნაკრები გუნდი ლენინგრადის ნაკრებს შეხვდა. ლენინის სახელობის სტადიონი 27 ათას კაცს იტევდა, განაცხადი 100 ათას კაცზე იყო შემოსული (სპორ-

ტულ პრესაში მაშინვე გამოითქვა მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ლენინგრადს ესაჭიროება გაცილებით მეტი ტექვადობის სტადიონი, რაც შემდგომ წლებში აღსრულდა კიდეც: ს. კიროვის სახელობის სტადიონი 100 ათას კაცს იტევს) მატჩის, მსვლელობა რადიოთი გადაიციემოდა. შეხვედრის გასაშუქებლად 18 ფოტორეპორტიორი მოსულიყო, აქვე იყვნენ „სოიუზკინოქრონიკის“ კინოოპერატორებიც. სტადიონის კარები თამაშის დაწყებამდე 3,5 საათით ადრე გახსნეს.

ლენინგრადული ფეხბურთი საკავშირო სარბიელზე 1936-37 წლებში ჩატარებულ სამივე ჩემპიონატის „ა“ ჯგუფში ორი გუნდით („დინამო“, „კრასნაია ზარია“) იყო წარმოდგენილი, 1938 წელს მათ კიდეც ორი („სტალინეცი“ და „ზენიტი“) დაემატა, ამავე წელს „ელექტრიკი“ (ყოფ. „კრასნაია ზარია“) თაისის ფინალშიაც კი გავიდა.

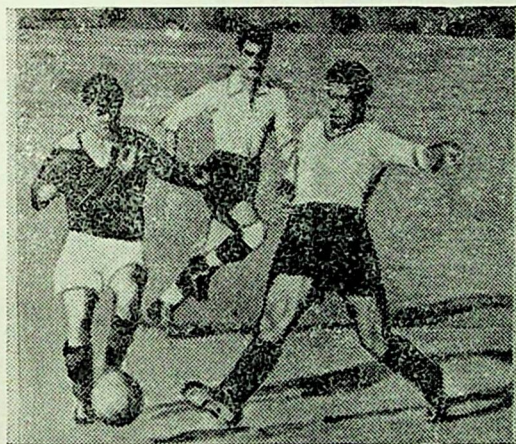
მატჩის მსაჯმა ნ. უსოვმა მოუხმო გუნდებს.

ბასკები მოედანზე წინა მატჩებისაგან განსხვავებით რამდენადმე გადახალისებული და ზოგიერთი ფეხბურთელის ადგილშენაცვლებული შემადგენლობით გამოვიდნენ: გ. ბლასკო, პ. არესუ, ს. აედო, ა. სუბიეტა, ხ. მუგუერსა რ. ეჩებარია, პ. რეგეირო, ლ. სილაურენი, ი. ლანგარა, ლ. რეგეირო, გ. გოროსტიცა.

ამრიგად შემადგენლობაში არ იყვნენ მარცხენა ინსაიდი ლარინაგა და მარცხენა გარემარბი ალონსო. მათ ადგილებზე შესაბამისად გადაინაცვლეს ლ. რეგეირომ და გოროსტიცამ. მარჯვენა გარემარბის ადგილი დაიკავა პ. რეგეირომ, მარჯვენა ინსაიდისა — სილაურენმა, ხოლო მარჯვენა ნახევარმცველად გამოვიდა 18 წლის სუბიეტა.

ლენინგრადის ნაკრები: ი. ევრანოვი (ლესგაფტის სახ.

ფიზკ. ინსტ.), მ. დენისოვი, პ. კისელიოვი (ორივე „დინამო“),
ა. ზიაბლიკოვი, ბ. ივინი (ორივე „სტალინეცი“), ვალ. ფიო-
ლოროვი, კ. საზონოვი, პ. დემენტიევი, ა. კრიაუკოვი, ა. ი. ფი-
ლოლოროვი, პ. ბიკოვი (ყველა „დინამო“).

პ. დემენტიევი (შავ მაისურში) 1935 წ.

ლენინგრადული ფეხბურთის სიძლიერეზე ლაპარაკობს
თუნდაც ის ფაქტი, რომ ამ შემადგენლობიდან მომდევნო
წლის შედეგების მიხედვით უძლიერესთა ხუთეულში შედი-
ოდნენ: მ. დენისოვი (მეხუთე), პ. კისელიოვი (მეოთხე), ვალ.
ფილოლოროვი (მესამე), კ. საზონოვი (მეოთხე), პ. ბიკოვი
(მეოთხე).

ქარის გათამაშებისას სასაცილო შემთხვევა მოხდა, რაზე-
დაც ბასკები მოგვიანებით მხიარულად ყვებოდნენ.

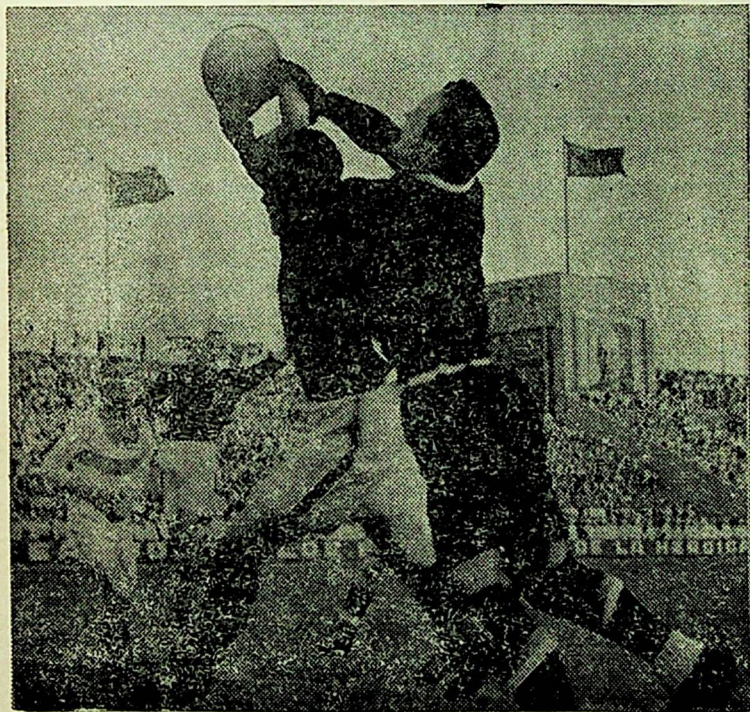
ნ. უსოვმა ზურგს უკან ხელში დამალა სასტვენის და გუნ-
დის კაპიტნებს ლ. რეგეიროსა და ბ. ივინს შესთავაზა არჩევან-
ი. „ლუის, მარჯვენაშია! ლუის, მარჯვენაშია!“ გაჰყვირიან
მსაჯის ზურგსუკან მდგომი ბასკი ფეხბურთელები ესპანურად.
მსაჯი, ცხადია ვერ ხვდებოდა რაში იყო საქმე. ლუისმა კი
„გამოიცნო“ და ბასკებმა დაიწყეს თამაში ქარისა და მზის
მიმართულებით.

ლენინგრაძელებმა აზარტულად, ამალღებული განწყობი-
ლებით დაიწყეს თამაში. უკვე მეორე წუთზე დემენტეევმა
ოსტატურად მოატყუა ორი მეტოქე და ბურთი კრიაუკოვს
მიაწოდა, მაგრამ ბლასკომ ნახტომში მოიგერია დარტყმა. დე-
მენტეევმა შემდეგშია ც არაერთხელ გამოიჩინა თავი. „გამო-
ირჩევა ბ. დემენტეევი, — წერდა გაზეთი „პრავდა“, — მარდი
და მოძრავი. მოხერხებულად უვლიდა ის გვერდს ბასკ ფეხ-
ბურთელებს და ბურთს ზუსტად აწვდიდა პარტნიორებს, რი-
თაც მაყურებელთა აღტაცებას იწვევდა“.

ლენინგრაძელებმა გაითვალისწინეს ბასკების ოსტატობა
თავით თამაშში და დაბალი მიწოდებებით წარმართავდნენ შე-
ტევას. მასპინძლებს იერიშების წარმართვაში არც ის გარემო-
ება უშლიდათ ხელს, რომ ბასკებს ზურგქარი ეხმარებოდა
(გაიხსენეთ კენჭისყრის ცერემონიალი), 21-ე წუთზე ბასკები
დაჯარიმდნენ. კუთხეში ძლიერად დარტყმული ბურთი ბლას-
კომ სხარტი ნახტომით მოიგერია, მაგრამ იქვე გაჩნდა საზო-
ნოვი და გახსნა ანგარიში.

წარმატებით ფრთაშესხმული ლენინგრაძელები აგრძე-
ლებდნენ შეტევებს. ბასკები ცდილობდნენ აკრძალული ილე-

თებით დაეცვათ თავი, რასაც სავალალო შედეგი მოჰყვა: 25-ე
 წუთზე მსაჯმა თერთმეტმეტრიანი საჯარიმო დანიშნა მათ
 ში. ა. ფიოდოროვის დარტყმა... ბურთი ხვდება კარის ძელს და
 იკარგება ანგარიშის გაზრდის ასპროცენტთან შანსი.

ბასკები-ლენინგრადის ნაკრები. მეკარე ვერანოვი იღებს ბურთს.
 მარცხნივ, სიღრმეში (ნახტომში) ლანგარა.
 ვასილუტინსკის ფოტო

ბასკები გამოცოცხლდნენ. 30-ე წუთზე ლანგარას დარტყ-
მული ბურთი სცდება კარს. მომდევნო ათი წუთიც მათივე
უპირატესობით აღინიშნა. ლენინგრადელთა დაცვაც მოწოდე-
ბის სიმაღლეზეა.

ტაიმის ბოლო წუთებში ისევ ლენინგრადელები უტევენ.
43-ე წუთზე ლენინგრადელთა ცენტრფორვარდი კრიაკოვი
კარგად გაიჭრა კარისაკენ და ზუსტი დარტყმით მეორე გოლი
გაიტანა.

თამაშის პირველმა ნახევარმა ნათელყო, რომ ბასკებმა
შეცდომა დაუშვეს, როცა შეთამაშებული მარჯვენა ფრთა მო-
შალეს. ექსპერიმენტმა აშკარად არ გაამართლა. ყოველივე
ამას სწორი ანალიზი გაუკეთა მწვრთნელმა ვალიანომ და შე-
სვენების შემდეგ მაყურებლებმა ისევ „ძველი“ გუნდი ნახეს
მოედანზე: გოროსტიცა და ლ. რეგეირო დაუბრუნდნენ თავ-
დასხმის მარჯვენა ფრთას, სილაურენმა მარჯვენა ნახევარმცვე-
ლის ჩვეული ადგილი დაიკავა, ხოლო მარცხენა გარემარბი-
სა — სუბიეტამ. მარცხენა ინსაიდის ზონაში პ. რეგეირომ
გადანაცვლა.

მეორე ტაიმის დასაწყისშივე ბასკებმა ენერგიულად შეუ-
ტიეს, მაგრამ არანაკლებ ენერგიულად იცავდა თავს ლენინ-
გრადელთა დაცვის ხუთეული. საიმედოდ თამაშობდა ორივე
მცველი — დენისოვი და კისელიოვი. სპორტულმა პრესამ
განსაკუთრებულად აღნიშნა ცენტრალური ნახევარმცველის
ივინის მობილური თამაში, მან მთელი მატჩი საუკეთესოდ
ჩაატარა, უნარიანად ხელმძღვანელობდა დაცვას. მეორე ტაი-
მის 15 წუთი დამთავრდა და ტაბლოზე ანგარიში ისევ 2 : 0
იყო ლენინგრადელთა სასარგებლოდ. ერთი წუთის შემდეგ კი
თანაფარდობა ანგარიშში დაირღვა: მარჯვენა ფრთიდან ჩაწო-

დებულ ბურთზე კარგად გავიდა პ. რეგვირო, უმაღლესი შენიშვნა, რომ მეკარე ევრანოვს არასწორი პოზიცია ეჭირა და თავური დარტყმით შეამცირა სხვაობა. ლენინგრადის ნაკრების ახალგაზრდა მეკარემ „დანაშაული“ იმით გამოისყიდა, რომ ორი წუთის შემდეგ, როგორც იტყვიან „მკვდარი“ ბურთი აიღო.

ლენინგრადელები გააქტიურდნენ, საგოლე მომენტიც შექმნეს ბასკების კართან, მაგრამ ისევ ა. ფიოდოროვმა „დააღალატა“ ისინი: კარის წინ დაიბნა და ხელიდან გაუშვა ამკარა შანსი.

ჯერი ბასკებზე მიდგა. ათი წუთის მანძილზე ლენინგრადელთა კართან ჩამოწოდებული იქნა სამი კუთხური და რამდენიმე საჯარიმო. 29-ე წუთზე კრიაჟკინი, რომელმაც ფეხი იტკინა, მოედნიდან გავიდა და იგი შეცვალა ლენინგრადის „სპარტაკის“ თავდამსხმელმა ე. შელაგინმა. ერთი წუთის შემდეგ, ლანგარამ ისახელა თავი: გვერდი აუარა რამდენიმე დამცველს და ისევ ყუმბარისებური დარტყმით ანგარიში გაათანაბრა.

შემდგომ იერიშებს შედეგი არ მოუტანია და ლენინგრადელებმა შესძლეს ამ საპატიო ანგარიშის შენარჩუნება.

სპორტულ პრესაში აღინიშნა მეკარე ევრანოვის, დაცვისა და ნახევარდაცვის მოთამაშეების, რომელთაგან გამოჰყოფდნენ დენისოვს, ივინსა და ვალ. ფიოდოროვს, ხოლო თავდასხმაში კრიაჟკოვისა და განსაკუთრებით პ. დემენტიევის კარგ თამაშს. გოლის გატანის მიუხედავად მოედანზე ყველაზე სუსტი საზონოვი იყო.

ითქვა იმაზე, რომ მოსკოვის მატჩებთან შედარებით შეხვედრა ბასკებმა ლენინგრადში უფრო დაბალ დონეზე ჩაატარეს. ლენინგრადელთა ნახევარმცველმა ვალ. ფიოდოროვმა

წარმატებით „ჩაკეტა“ ლუის რეგეირო. ბასკ ფეხბურთელთაგან დადებითად შეაფასეს ორივე დამცველის არესუს და ავდოს თამაში, მაგრამ ყველაზე მეტი ქება წილად ხვდა ცენტრალურ ნახევარმცველ მუგუერსას. როგორც ყოველთვის ამჯერადაც ძლიერად ითამაშა „მეკარეთა რისხვამ“ ლანგარამ.

მწვრთნელმა ვალიანომ ფრე ახსნა ბასკების შემადგენლობაში რამდენიმე ძირითადი მოთამაშის არყოფნით და ამდენად. იძულებითი ექსპერიმენტით.

პრესაში გამოითქვა შენიშვნები მსაჯობის თაობაზე. აღინიშნა, რომ უსოვის გადაწყვეტილებები ყოველთვის ზუსტი არ იყო და საერთოდ, მატჩი მან არათანაბრად ჩაატარა.

მატჩ-რეკაზში

იმ დღეებში ჟურნალი „ფიზკულტურა ი სპორტი“ წერდა: „დარტყმას, რაც ბასკეთის გუნდმა თავის პირველივე გამოსვლაში „ლოკომოტივს“ მიაყენა (5 : 1), საესებით ბუნებრივია, შეეძლო პესიმისტური აზრი შეექმნა ჩვენი ფეხბურთის კლასის შესახებ. მაგრამ უკვე მომდევნო მატჩმა, რომელიც „დინამომ“ სულ მინიმალური ანგარიშით 1 : 2 წააგო, გვიჩვენა, რომ ჩვენი საქმეები არც ისე ცუდათაა. ამაზე მიუთითებდა არა მარტო შედეგი, არამედ თვით მატჩის მსვლელობა, მინდორზე ბრძოლის მიმდინარეობა, მასში გუნდების ძალთა თანაფარდობა. ბასკები გვჯობდნენ ტექნიკით, გვაძლევდნენ თამაშის ტაქტიკურ ნიმუშებს. თითოეული მოთამაშე თავისი საქმის ოსტატია. გუნდმა მთლიანად გაამართლა ევროპის ერთ-ერთი უძლიერესი ფეხბურთელთა გუნდის რეპუტაცია.

„დინამომ“ სტუმრებს დაუპირისპირა ჩვენთვის დამახასიათებელი სათამაშო თვისებები, მართალია, არა იმდენად სილამაზე და ოსტატობა რამდენიც ბასკებს გააჩნიათ, არამედ ეფექტურობა. მატჩის შემდეგ უნებურად წამოიჭრა საკითხი: რა იქნება, ერთხელ კიდევ რომ ვითამაშოთ არა მოგებისათვის რაღაც არ უნდა დაგვიჯდეს, არამედ იმისათვის, რომ კიდევ ერთხელ შეგვემოწმებინა საკუთარი კლასი, შეგვედარებინა ძალა ევროპულ მასშტაბში?

ამიტომ იყო, რომ ფიზკულტურისა და სპორტის კომიტეტმა დანიშნა კიდევ ორი მატჩი მოსკოვში: 5 ივლისს — „დინამოსთან“, 8 ივლისს — „სპარტაკთან“.

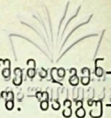
გადაწყდა ორივე შემთხვევაში ბასკებთან სათამაშოდ გამოსულიყვნენ გაძლიერებული შემადგენლობებით.

5 ივლისი. ცხადია ამ შეხვედრას მატჩ-რევეანშის ხასიათი ეძლეოდა. ამასთან საპრესტიჟო მნიშვნელობაც.

ალბათ, ამით თუ იყო გამოწვეული აზრთა სხვადასხვაობა გუნდის მოსალოდნელ შემადგენლობასთან დაკავშირებით. შესაძლოა, გარკვეულად ყურადღებდნენ კიდევ მეტოქეთა მიერ გამოთქმულ კრიტიკულ მოსაზრებებს.

მოსკოვის „დინამოსთან“ 27 ივნისის მატჩის შემდეგ, შეკითხვაზე რა ნაკლოვანებები შეამჩნია, ბასკეთის ნაკრების მწვრთნელმა უპასუხა: „ექვსგარეშეა, დაცვა თავდასხმაზე სუსტია. რაც შეეხება თავდასხმას, გაცილებით მეტი უნდა ითამაშოს გარემარბებით. ეს მეტნაკლებად ყველა საბჭოთა გუნდს ეხება. მეტოქეთა კარის წინ სულ ტყუილუბრალოდ ბევრს აწვდიან ერთმანეთს ბურთს. საჭიროა კარში სწრაფი დარტყმები, მეტი გაბედულება.“

გაზეთმა „კომსომოლსკაია პრავდამ“ 3 ივლისის ნომერში

გაძლიერებული „დინამოს“ შემდეგი სავარაუდო შემადგენლობა გამოაქვეყნა: მეკარე ა. ღორჯოვი, დაცვა შ. შავგულიძე (ორივე თბილისის „დინამო“) და ლ. კორჩებოკოვი. ნახევარდაცვა ა. ლაპშინი, ე. ელისეევი და ა. რიომინი, თავდასხმა მ. სემიჩასტნი, მ. იაკუშინი, ვ. სმირნოვი, კ. შჩეგოცკი (კიევის „დინამო“), ს. ილინი.

თამაშის დღეს გაზეთში გამოცხადებულ შემადგენლობაში ცენტრალური ნახევარმცველის ადგილზე ორი კანდიდატურა იყო გათვალისწინებული: ე. ელისეევი ან გ. კაჩალინი, ხოლო თავდასხმაში კიეველი შჩეგოცკის ნაცვლად ლენინგრადელი პ. დემენტიევი ეწერა.

მოსკოვის „დინამოს“ მწვრთნელმა ვ. დუბინინმა თამაშის წინ განაცხადა, რომ გუნდი ითამაშებს ენერგიულად და ამასთან იმის გათვალისწინებით, რომ არ დაარღვიოს კორექტული თამაშის საზღვრები. შემადგენლობაში პ. დემენტიევის შეყვანის გამო მწვრთნელმა გამოთქვა რწმენა, რომ იგი „დინამოს“ შეთამაშებული ფორვარდების ოთხეულში უთანხმოებას არ შეიტანს (პ. დემენტიევი, „პეკა“, როგორც მას სიყვარულით ეძახდნენ ლენინგრადელი გულშემატკივრები, ცნობილი იყო როგორც დრიბლიორი¹ და ამდენად მავანი და მავანი შიშობ-

¹ 1981 წლის ბოლოს წინა ნომერში ყოველკვირეულმა „ფუტბოლ-პოკეიმ“ დაბეჭდა „ესკიზი ქმები დემენტიევის პორტრეტისათვის“.

გამოირკვა, რომ 69 წლის პეკა ისევ თავის პოზიციასზე დგას, არ შეუცვლია საფეხურთო კრედო: „ფეხურთი, უდაოდ, გართულდა, ეს ნამდვილია... მე კოლექტიური თამაშის მომხრე ვარ, მაგრამ რა სარგებელია იმათგან, ვინც ყოველ სიტუაციაში, ვითომდა ტემპის გაზრდისათვის ჩქარობს მოიცილოს ბურთი, ვერ ბედავს გაიჭრას ინდივიდუალურად და გზადაგზა რამდენიმე მეტოქე მოატყუოს. ტექნიკა, ტექნიკა...“

შეკითხვაზე რომელი გუნდია მის გულთან ახლოს, უპასუხა — თბილისელები, სხვა ვინ უნდა იყოს...

და რამდენად „ჩაეწერებოდა“ ის კოლექტიურ თამაშში, — გ. მ.)

მსაჯის ვ. სტრეპინევიცის სასტვენზე გუნდები უკვე მოედანზე არიან. **ბასკები** გ. ბლასკო, პ. არესუ, ს. აედო, ლ. სილაურენი, ხ. მეგუერსა, რ. ეჩებარია, გ. გოროსტიცა, ლ. რეგეირო, ი. ლანგარა, ხ. ირარაგორი (პირველად გამოვიდა ჩვენთან ჩატარებულ მატჩებში) და ე. ლარინაგა (ე. ალონსოს ნაცვლად.)

გაძლიერებული „დინამო“ — ა. დოროხოვი, შ. შავგულიძე, ლ. კორჩებოკოვი, ა. ლაპშინი, გ. კაჩალინი, ვალ. ფოდოროვი (ლენინგრადის „დინამო“), მ. სემიჩასტნი, მ. იაკუშინი, ვ. სმირონოვი, პ. დემენტიევი, (ლენინგრადის „დინამო“) და ს. ილინი.

სათადარიგოთა შორის იყვნენ მეკარე ე. ფოკინი, დამცველი ვ. ტეტერინი, ნახევარდამცველები: ე. ელისეევი და ა. ჩერნიშოვი, რომელმაც მეორე ტაიმში ვალ. ფოდოროვი შეცვალა, თავდამსხმელი ა. პონომარიოვი.

— თბილისელები საუკეთესო, გულისხმიერი, მხიარული ფეხბურთელები იყვნენ — მონდომებულნი, ცეცხლოვანი, ტექნიკურნი, ნებისყოფიანი, — უთქვამს შემდეგში სპორტის დამს. ოსტატს, სსრკ დამსახ. მწვრთნელს მ. იაკუშინს, — ტყუილად როდი მოვიწვიეთ ერთხმად ბასკების წინააღმდეგ სათამაშოდ ჩვენს გუნდში (რომელიც „დინამოს“ ნაკრების სახელით გამოვიდა) თბილისელები შავგულიძე და დოროხოვი.

1982 წლის აგვისტოში, სასტუმრო „აჭარაში“ შევხვდი სპორტის დამსახ. ოსტატს, სსრკ დამსახ. მწვრთნელს გ. კაჩალინს, რომელიც მაშინ, როგორც „ტყავის ბურთის“ საკავშირო კლუბის თავმჯდომარის მოადგილე თბილისში იყო ჩამოსული საკ. ალკ. ც. კ-ის პრიზის „ტყავის ბურთის“ საკავშირო

გათამაშების ფინალურ ტურნირზე. ორიოდ კითხვით მივმარ-
თე მას:

— მოსკოვის „დინამო“ ორჯერ შეხვდა ბასკეთის ნაკრებს: საკუთრივ „დინამო“ (შეცვლილი იყო მხოლოდ მეკარე) და გაძლიერებული „დინამო“. ორივე შემთხვევაში თქვენი გუნდის კარს სხვა გუნდების მეკარეები იცავდნენ. რით უნდა ავხსნათ ეს? მოსკოველ დინამოელებს ხომ მაშინ ურიგო მეკარეები არ ჰყავდათ?

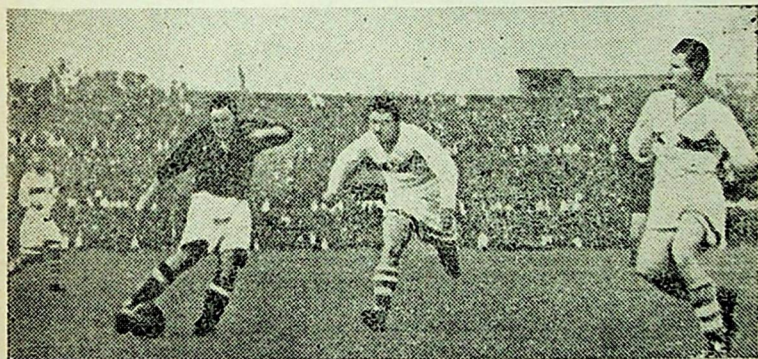
— პირველი შეხვედრისათვის არც ერთი ჩვენი მეკარე (ა. კვასნიკოვი, ე. ფოკინი) მზად არ იყო. როსტოველი ბოჟენ-
კო ამ მხრივ ეჭვს არ იწვევდა. მისი დამსახურება როსტოვის „დინამოს“ წარმატებაში დიდი იყო: იმ წელს გუნდმა გაი-
მარჯვა „ვ“ კლასის ფეხბურთელთა კოლექტივების საკავშირო
გათამაშებაში და „ბ“ კლასში გამოსვლის უფლება მოიპოვა.
რაც შეეხება მეორე შეხვედრას (გაძლიერებული შემადგენ-
ლობით), პირველ მატჩში განცდილი მარცხის შემდეგ, ცხადია,
მას პრესტიჟული ხასიათი ჰქონდა და ამიტომაც შეაჩერეს
არჩევანი თბილისელ ა. დოროხოვზე, რომელიც ქვეყნის ერთ-
ერთ უძლიერეს მეკარედ იყო აღიარებული. იმავე მოტივებით
იყო განპირობებული სხვა ფეხბურთელების: თბილისიდან
მცველ შ. შავგულიძის, ლენინგრადიდან ნახევარმცველ ვალ-
ფიოდოროვის და თავდამსხმელ პ. დემენტიევის მიწვევაც.

— პირველ მატჩში თქვენ, როგორც ცენტრალურმა ნახე-
ვარმცველმა კარგად გაართვით თავი ლუის რეგეიროს მეურ-
ვეობას. მეორე შეხვედრის სპორტულ ანგარიშებში პრესამ
ფაქტიურად გვერდი აუარა თქვენი ორთაბრძოლის შეფასებას.

— მეორე შეხვედრა ბასკებმა წარმოუდგენლად მაღალ
დონეზე ჩაატარეს. გულახდილად გეტყვით, რეგეიროსთან ვე-

რაფერს გავხდი, მოედანზე სულ სხვა რეგეირო იყო. სხვათა შორის, არც ერთ ჩემს კოლეგას დაცვის და ნახევარდაცვის ზაზიდან თავი არ გამოუჩენია, თუმცა ეს ჩემთვის ვერაფერი ნუგეში იყო.

შეხვედრა ბასკების მძაფრი, ენერგიული შეტევით დაიწყო. „მათი თავდასხმა მგზნებარე რეგეიროს წინამძღოლობით ზეავივით მიექანებოდა მოსკოველთა კარებისაკენ“, — ხატოვნად შენიშნავდა ჟურნალი „ფიზკულტურა ი სპორტი“. აი, რე-

ბასკები — მოსკოვის „დინამო“ (გაძლიერებული შემადგენლობა).
(მარცხნიდან) დემენტევი, გოროსტიცა, კორჩებოკოვი და ლაპშინი.
ი. ფიგუროვის ფოტო

გეირომ მარცხენა ფრთასთან ერთად შეუტია მოსკოველებს და დინამოელებმა როგორც იყო მოიგერიეს იერიში.

პირველივე წუთებში ბრძოლა გაჩაღდა მთელ მოედანზე. უკვე მე-3-ე წუთზე ლანგარა ბურთიანად გაიჭრა კარისაკენ,

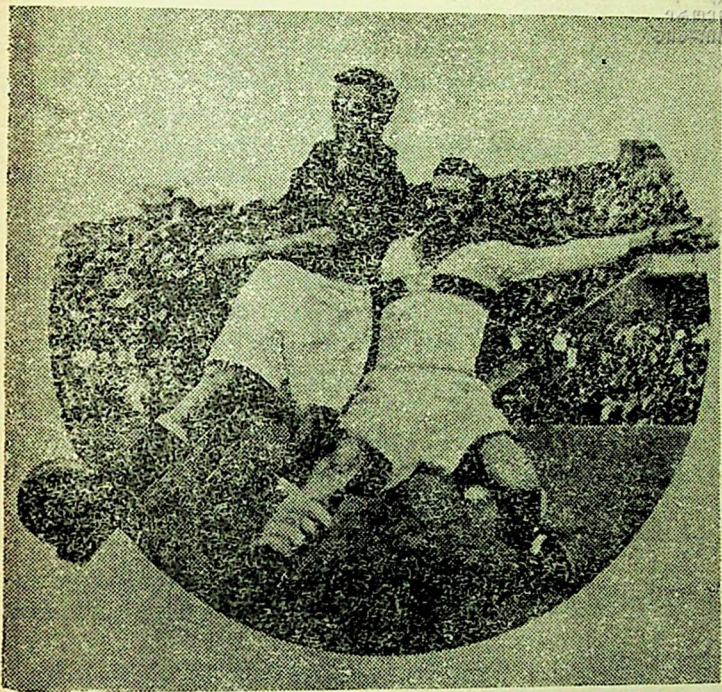

სირბილშივე გაცვალა ადგილი რეგეიროსთან და როცა ეგონათ, რომ შეტევას თვით გააგრძელებდა მოულოდნელად ბურთი მას მიაწოდა. დოროხოვმა გაბედულ ნახტომში მოიგერია რეგეიროს უძლიერესი დარტყმა, მაგრამ იქვე ახლოს აღმოჩნდა ლანგარა, რომელმაც ისარგებლა იმით, რომ დამცველთაგან ხელს არავინ უშლიდა და ელვისებურად გათამაშებული კომბინაცია დაავიროვინა.

დინამოელები ცდილობენ საპასუხო იერიშის განვითარებას, მაგრამ არ გამოსდით. მე-7 წუთზე მარჯვენა ფრთიდან გოროსტიცამ კართან ჩამოაწოდა ბურთი, დაცვამ ოდნავ დააყოვნა, რაც უმალ გამოიყენა ლანგარამ.

იერიში დინამოელებმა წამოიწყეს. ილინი აწოდებს დემენტეევს, ის კი კარისაკენ გზავნის ბურთს, მაგრამ უშედეგოდ. დემენტეევ-სმირნოვის კომბინაცია, ამ უკანასკნელის დარტყმა, მაგრამ ბურთი ისევ სცდება კარს.

მე-20-ე წუთზე ბასკებმა უმალეს საშემსრულებლო ტექნიკურ დონეზე ჩაატარეს კომბინაცია, რამაც მთელი სტადიონი აღტაცებაში მოიყვანა. ნახევარდაცვის ზონაში რეგეირომ მიიღო ბურთი და გადააწოდა გოროსტიცას, რომელიც სწრაფად დაიძრა ფრთაზე. მისგან მარცხნივ გარბოდა ლანგარა, რომელმაც რეგეიროს ადგილზე გადაინაცვლა. ორი დინამოელი გოროსტიცასაკენ გაემართა. გოროსტიცამ ისე მოიქნია ფეხი, თითქოს ბურთი ლანგარასთვის უნდოდა მიეწოდებინა, დინამოელებმა მკვეთრად შეიცვალეს განზრახვა და ეხლა ლანგარას მიუბრუნდნენ, მაგრამ გოროსტიცას ბურთი არ გადაუწოდებია. ეს მან ფინტი გამოიყენა, თავისუფლება მიიღო, ჭიქურ აუარა გვერდი დაბნეულ კორჩებოკოვს და პრაქტიკუ-

ბასკები — მოსკოვის „დინამო“ (გაძლიერებული შემადგენლობა).
ლარინაგამ წამით დაასწრო შეგვლიძეს და გაიტანა მეოთხე ბურთი.

ლად აულებელი ბურთი გაგზავნა კარის მარცხენა კუთხეში.
3 : 0.

დინამოელთა გარემარბებმა სემიჩასტნიმ და ილინმა ენერ-
გიულად შეუტყეს ფლანგებიდან, მაგრამ იმის გამო, რომ ცენ-

ტრალური სამეული სისტემატურად სიღრმეში იხევდა და ცვის დასახმარებლად, ფლანგების აქტიურობას შედეგად არ მოჰყოლია. ასეთ პირობებში ბასკებს იერიშები ოღნავადაც არ შეუწელებიათ და ახალ წარმატებასაც მიაღწიეს: 25-ე წუთზე ლარინაგამ ანგარიში ოთხამდე გაზარდა.

როგორი საქმეა, 25 წუთში ოთხი გოლი საკუთარ კარში? სწორედ ამ მომენტში დინამოელთა თამაშში დებრესიის ნაცვლად მოხდა მოულოდნელი, პირდაპირ განსაცვიფრებელი მეტამორფოზა. სხვა რა უნდა ვუწოდოთ, თუ არა სასწაული იმას რომ შვიდ წუთში დინამოელებმა ერთბაშად სამი გოლის გაქვითვა შეძლეს: ჯერ სემიჩასტნის მიერ კარის წინ ჩაწოდებულ ბურთზე კარგად გავიდა დემენტიევი, რომელიც მანამდე მეტწილად სხვებს ამარაგებდა ბურთით, ამჯერად კი თვითონ გადაწყვიტა შეუჩერებლივ დაერტყა კარში. შემდეგ სმირნოვმა უძლიერესი დარტყმით შეამცირა სხვაობა, ხოლო ბოლოს სემიჩასტნიმ მიიღო ილინის მიწოდება და თავური დარტყმით ეფექტური გოლი გაიტანა.

ყოველივე რაც მოხდა მოულოდნელი იყო არა მარტო მაყურებლებისათვის არამედ თვით ბასკი ფეხბურთელებისათვისაც. 4 : 3 ასე დამთავრდა ტაიმი.

მეორე ტაიმის დასაწყისი პირველის ფინალური ნაწილის გაგრძელება აღმოჩნდა. აშკარა იყო, შესვენებამაც ვერ დაამშვიდა ჩვენი სტუმრები. დინამოელები კვლავ იერიშზე არიან. ორივე მხარე ნერვიულობს, შეცდომებს უშვებს. ერთ ასეთ შეცდომას მოჰყვა თერთმეტმეტრიანი საჯარიმო ბასკების კარში. სმირნოვის დარტყმა და ანგარიში თანაბრდება.

მეოთხე გოლმა ცივი შხაპის როლი ითამაშა, ბასკები გამოფხიზლდნენ და ჩვეული ძალით ეკვეთნენ დინამოელთა კარს.

საქმეს ვერ უშველა მეკარე დოროხოვის მაღალოსტატურმა თამაშმა. დინამოელებს, როგორც გაზეთი „პრავედა“ აშკარად უღალატა გამძლეობამ და ნებისყოფამ. ტაიმის დარჩენილ დროში ბასკებმა უნარიანად გამოიყენეს დინამოელთა დაცვასა და ნახევარდაცვაში დაშვებული შეცდომები. ლანგარამ, ეჩებარიამ და ისევ ლანგარამ სამი გოლით გაზარდეს ანგარიში.

რევანში არ გამოვიდა. ანგარიშით 7:4 გაიმარჯვა ბასკეთის ნაკრებმა, რომელმაც ერთხელ კიდევ აჩვენა თამაშის მაღალი ტექნიკა და კარგი ტაქტიკა... („პრავედა“).

„ამ მატჩმა ცხადყო, რომ თუ ბასკებს შეუძლიათ გოლების გატანა, მათი კარი როდი არის რკინის ურდულზე ჩარაზული. კარგი თავდასხმით მათთან თამაში შეიძლება, თუკი ამასთან გავითვალისწინებთ ბასკთა გუნდის ზოგიერთ სპეციფიურ თავისებურებას, შემდეგმა შეხვედრამ დაადასტურა ეს“, — წერდა ჟურნალი „ფიზკულტურა ი. სპორტი“.

ბამარჯვება? არის!

როგორც უკვე ითქვა, 8 ივლისისათვის დანიშნული იყო „სპარტაკის“ გაძლიერებული შემადგენლობის შეხვედრა ბასკეთის გუნდთან. საბჭოთა ფეხბურთის ერთ-ერთი ლიდერს (პირველ ჩემპიონატში — მესამე ადგილი, მეორე ჩემპიონატში — პირველი, მესამე ჩემპიონატში — მეორე) არც ხაერთაშორისო შეხვედრების გამოცდილება აკლდა.

„სპარტაკის“ მაშინდელი მწვრთნელის კ. კვაშნიჩის ზედმძღვანელობით დაიწყო საგულდაგულო მზადება საპრეტენდენტობისათვის.

მატიხისათვის. დიახ, „სპარტაკის“ გაძლიერებულ შემადგენლობას უნდა ეხსნა სამამულო ფეხბურთის პრესტიჟი.

გაზეთ „კომსომოლსკაია პრავდის“ ივლისის ერთ-ერთ ნომერში ასეთი ცნობაც გამოქვეყნდა: „ამ გუნდის შემადგენლობაში გათვალისწინებული ყველა მოთამაშე მოსკოვშია თავმოყრილი. ისინი ცხოვრობენ სტადიონზე ტარასოვკაში („სპარტაკის“ ბაზა ღღემდე, — გ. მ.) და ორ სავარჯიშო შეხვედრას გამართავენ. გუნდის შემადგენლობა დამტკიცდება შეხვედრამდე ერთი ან ორი დღით ადრე. დაგეგმილია შემდეგი ძირითადი კანდიდატურები: მეკარე ა. აკიმოვი, დაცვა — სპორტის დამსახ. ოსტატი ალ. სტაროსტინი და სოკოლოვი; ნახევარდაცვა ა. მიხაილოვი, ან. სტაროსტინი, ს. ლეუტა, კ. მალინინი (ცდკა) და ვალ. ფიოდოროვი (ლენინგრადის „დინამო“); თავდასხმა ვ. შილოვსკი (კიევის „დინამო“), ვ. სტეპანოვი, ვ. სემიონოვი, პ. დემენტიევი (ლენინგრადის „დინამო“), პ. ტერენკოვი („ლოკომოტივი“) და გ. ფედოტოვი („მეტალურგი“)¹.

„სპარტაკის“ ვიცე-კაპიტანი ან. სტაროსტინი (მაშინ კაპიტანი იყო მისი ძმა ალექსანდრე) მოსწრებულად უენიშნავს, რომ „ტარასოვკა იქცა უმაღლესი საფეხბურთო სარდლობის მთავარ ბანაკად“. აქ იყვნენ ფეხბურთის სპეციალისტები, კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის, ფიზკულტურისა და სპორტის კომიტეტის, საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა წარმომადგენლები.

როგორც გუნდის დაკომპლექტებისათვის, ასევე მათი-

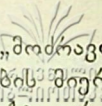
¹ ან. სტაროსტინი წიგნში „დიდი ფეხბურთი“ (მოსკოვი, 1959) შეცდომით წერს გ. ფედოტოვი ამ დროს ცდკა-ში თამაშობდაო.

თვისაც მომზადებაში გათვალისწინებული იქნა ბასკების მიერ ჩვენს ქვეყანაში უკვე ჩატარებული მატჩების გაკვეთილები. ანალიზი გაუკეთდა მათი თამაშის მანერას, სპეციფიურ მხარეებს, ცალკეული ფეხბურთელის თვისებებს. ამასთან დაკავშირებით, მოვიტანთ ნაწყვეტს გ. ფედოტოვის წიგნიდან „ფეხბურთელის ჩანაწერები“:

— ბასკები ტექნიკურად და ფიზიკურად კარგად იყვნენ მომზადებულნი. ისინი თამაშობდნენ იმდროისათვის ნაკლებად ცნობილი „დუბლ-ვეს“ სისტემით: თავდასხმის ცენტრი და ორივე გარემარბი წინ, შუამარბები (ინსაიდები, — გ. მ.) — თავდასხმის თითქოსდა მეორე ეშელონში... ნახევარდაცვა და დაცვა ზონალურად თამაშობდნენ, ე. ი. კონტროლს უწევდნენ მოედნის გარკვეულ ნაწილს თავის ნახევარზე, ნახევარდამცველები იერიშში არ ჩაერთვიან, შეტევის დროს ამჯობინებენ მოედნის შუაგულში დარჩენას. ხუთი — თავდასხმაში, ხუთი — დაცვაში, ... თავიანთი ტექნიკური უპირატესობის, ზუსტი მიწოდებებისა და კარგად დაყენებული დარტყმების იმედით დაბალ ტემპში თამაშობენ.

გ. ფედოტოვს ბასკების ტექნიკურ სისუსტედ მიაჩნდა, რომ ნახევარდამცველები არა მარტო არ ერთვებიან იერიშებში, არამედ არ მისდევენ მეტოქეებსაც, რომლებიც ბურთით გაცდებიან მათ და წინ მიიწევენ. შენიშნა, რომ დამცველები, განსაკუთრებით მარჯვენა, სისწრაფით არ გამოირჩევიან.

„ტარასოვკის ბანაკმა“ გადაწყვიტა გუნდს ეთამაშა მაღალ ტემპში, დაცვას და ნახევარდაცვას დაევალა „ჩაეკეტა“ თითოეული თავდამსხმელი და არც ერთ მომენტში არ მოსცილებოდათ მათ. როგორც გ. ფედოტოვი, ან. სტაროსტინი და სხვები აღნიშნავენ, მოთამაშეების პერსონალური მეურვეობა

მაშინ ტაქტიკური მიგნება, ტაქტიკური სიახლე იყო. „მოდრავი და ცვის ტაქტიკა, რომელიც საბჭოთა ფეხბურთელების მიერ იყო პირველად გამოყენებული, თამაშის ახალი ტაქტიკური ფორმების ძიების რთული პროცესის მნიშვნელოვანი მომენტი გამოდგა, — წერს გ. ფედოტოვი.

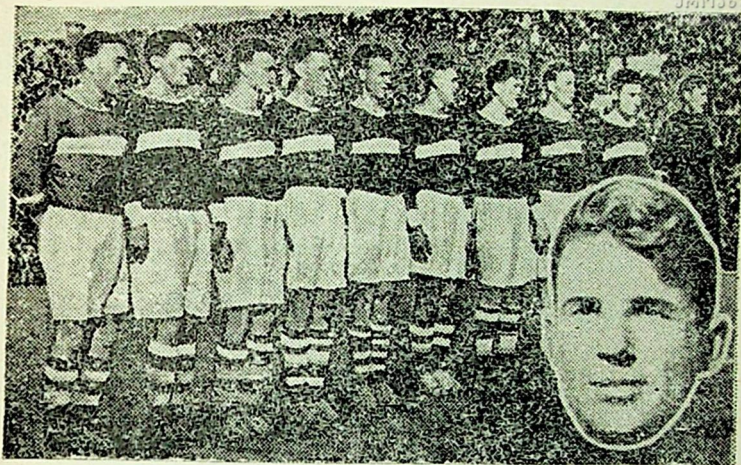
დადგა ამ მეტად მნიშვნელოვანი მატჩის დღე „სპარტაკი“ მოედანზე ასეთი შემადგენლობით გამოვიდა: ა. აკიმოვი, ალ. სტაროსტინი (გუნდის კაპიტანი), ვიქ. სოკოლოვი, ა. მიხაილოვი, ან. სტაროსტინი, კ. მალინინი (ცდკა), ვ. შილოვსკი (კიევის „დინამო“), ვ. სტეპანოვი, ვ. სემიონოვი, კ. შჩეგოცკი (კიევის „დინამო“), გ. ფედოტოვი („მეტალურგი“). პირველივე ტაიმში დაზიანებულ მიხაილოვს ცვლის ს. ლეუტა.

ბასკები: გ. ბლასკო, პ. არესუ, ს. აედო, ლ. სილაურენი. ხ. მუგუერსა, რ. ეჩებარია, გ. გოროსტიცა, ლ. რეგეირო, ი. ლანგარა, ხ. ირარაგორი, ა. სუბიეტა.

თამაში მშვიდად დაიწყო, მაგრამ ბასკებმა ჩვეული სისწრაფით გაათამაშეს ბურთი და „სპარტაკი“ გადაურჩა გოლს: სუბიეტას დარტყმა აცდა კარს, იქვე თამაშში ჩაება ბლასკო, რომელმაც ნახტომში მოიგერია შჩეგოცკის დარტყმა.

ორივე გუნდი ფრთხილობს, სპარტაკელებმა დასახული გეგმის მიხედვით „დაინაწილეს“ მეტოქეები და მჭიდროდ შეურვეობენ მათ: გოროსტიცას „იჭერდა“ ვიქ. სოკოლოვი, სუბიეტას — ალ. სტაროსტინი, ან. სტაროსტინი აჩრდილივით დასდევდა ლანგარას. ხშირად ეხმარებოდა ნახევარდაცვას სტეპანოვი.

მე-5 წუთზე სტეპანოვის უძლიერესი დარტყმა მოიგერია ... კარის ძელმა, ხოლო რამდენიმე წუთის შემდეგ სწრაფი გარღვევა განახორციელა ახალბედა ფედოტოვმა, მაგრამ

მოსკოვის „სპარტაკის“ გაძლიერებული შემადგენლობა ბასკებთან
მატჩის წინ. (მარცხნიდან) სტეპანოვი, მალინინი, მიხაილოვი,
შჩეგოცკი, შილოვსკი, ფედოტოვი, სოკოლოვი, სემიონოვი,
ან. სტაროსტინი, აკიმოვი. წრეში — გუნდის კაპიტანი
ალ. სტაროსტინი. 1937 წლის 8 ივლისი.

მის მიერ ჩამოწოდებული ბურთი ბასკებმა მოიგერიეს —
სპარტაკელი პარტნიორები ჩაკეტილნი აღმოჩნდნენ.

ბასკების თავდასხმას თამაში არ გამოსდის. მარცხენა
ფრთა სუსტი ჩანს, გოროსტიცა ადრინდელი გოროსტიცა ვერ
არის, ერთი რეგეირო ცდილობს დამაკავშირებელი რგოლის
როლი შეასრულოს ნახევარდაცვასა და თავდასხმას შორის.

მე-14 წუთზე სპარტაკლებმა სწრაფი კომბინაცია გაა-
თამაშეს. ლეუტამ ბურთი შჩეგოცკის გადასცა, შჩეგოცკიმ

ვარღვევაზე გაიყვანა ფედოტოვი, რომელმაც... იქნებ ჯობდეს მოვეუსმინოთ საერთაშორისო მატჩში თავისი პირველი გოლის ავტორს:

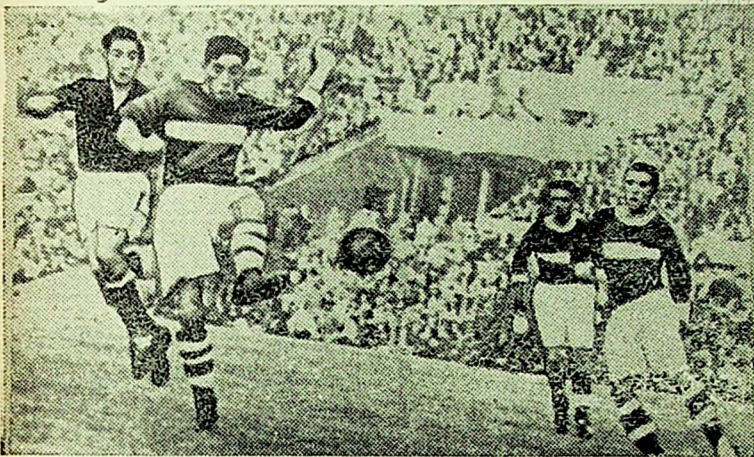
— მივიღე თუ არა ბურთი, კარისაკენ გავემართე, დამცველი ჩემსკენ წამოვიდა... კორპუსით ცრუ მოძრაობას ვაკეთებ, ვითომ-და მარჯვნივ ვაპირებდი გაგრძელებას, დამცველიც მაშინვე იქითკენ იხრება. მეც ეს მინდოდა. ვაკეთებ ბიძგს ბურთიანად. გავცქერი, ვანგარიშობ ვინმეს გადავაწოდო ბურთი თუ მე თვითონ დავარტყა. მცველი ჩამომრჩა, მაგრამ არ ვნაღვლობ, რადგან ვიცი ვერ დამეწევა. წინ, ახლა სულ ახლოს, მეკარე მოემზადა ნახტომისათვის. ვფიქრობ დავარტყა; იგი შესძლებს მოგერიებას ან აიღებს. ისე მოგემზადე თითქო ცენტრში უნდა გადავსცე ბურთი. როგორც კი მეკარემ ოღნავ გადაინაცვლა კარის შუაგულისაკენ, მაშინვე დავარტყი. ბურთმა კარის ბოძს ჩაუარა და ბადეში გაეხვია!“.

ანგარიში გაიხსნა.

„სპარტაკი“ ფლანგებით უტევს. სისწრაფეს და შეტევებს თავისი გააქვს — უპირატესობა „სპარტაკის“ მხარეზეა. გამართლდა წინასამატჩო მზადების დროს მიცემული მითითება.

ბასკები ცდილობენ გრძელი მიწოდებებით ფლანგიდან ფლანგზე გადაიტანონ თამაში, მაგრამ უშედეგოდ. რეგვირო მუშაობს განუწყვეტლივ და ბრწყინვალედ, ძირითადად ნახევარდაცვის ზონაში. აგერ, მან სამი სპარტაკელი მოატყუა და ბურთი წინ გაგზავნა. მაგრამ თავდასხმა ჩვეული ენერგიით ვერ იბრძვის. სპარტაკელთაგან გამოირჩევა ფედოტოვი, რომელიც სიღრმიდან იწყებს იერიშებს.

ასე გაგრძელდა ტაიმის 25-ე წუთამდე, ბოლოს სილაურენმა საჯარიმოში „დაკიდა“ ბურთი. ან. სტაროსტინი წერს.

ბასკები — „სპარტაკი“ (მარცხნიდან) ლანგარა, ან. სტაროსტინი,
არტემიევი, მალინინი.

რომ თავისუფლად შეეძლო ბურთის მოგერიება, მაგრამ გაიგონა აკიმოვის რეპლიკა „ვიღებ“ და შეჩერდა. რატომღაც დაყოვნდა აკიმოვიც და შურდულივით გამოქრილმა ლანგარამ მაინც ჩაავლო „თავის“ მომენტს...

— ბურთი აქვს სილაურენს, იგი გზავნის მას საჯარიმო მოედანზე, კართან ახლოს, — მოგვეთხოვს ა. აკიმოვი, — ბურთისთვის იბრძვიან ისიდრო ლანგარა და ანდრეი სტაროსტინი. მე მათკენ გავწიე, მაგრამ წამით დავაგვიანე. ლანგარამ თავური დარტყმით ბურთი ცარიელ კარში ჩაჭრა. გოლია. დიახ, შეცდომა ჩავიდინე.

ზუსტად ერთი წუთის შემდეგ სტეპანოვმა გაარღვია ბასკე-
ბის დაცვა, მაგრამ მის მიერ ძლიერად დარტყმული ბურთი
კარის ძელმა უკან გამოაბრუნა. სტეპანოვის განმეორებითი
დარტყმა კი მიზანს მოხვდა. 2 : 1.

ტაიმის დამთავრებას ხუთი წუთი აკლდა, როცა ბასკებმა,
როგორც ან. სტაროსტინი წერს, რომ იტყვიან ნოტების მი-
ხედვით გაითამაშეს კლასიკური კომბინაცია და ირარაგორიმ
მოხდენილი თავურით ანგარიში გაათანაბრა.

შესვენებაზე სპარტაკელებმა იძულებითი გადანაცვლებები
მოახდინეს. კოჭწვივის დაზიანების გამო გუნდის კაპიტანი
ალ. სტაროსტინი ს. არტემიევმა შეცვალა. მალინინმა მარჯვენა
მცველის ადგილი დაიჭირა, მისი — არტემიევმა. კაპიტნის
ლენტი ანდრეი სტაროსტინმა ჩაიბარა.

გაზეთ „პრავდის“ კომენტატორი შენიშნავდა, რომ მეორე
ტაიმი სპარტაკისათვის ტრიუმფალური გამოდგაო. თუმცა
პირველი წუთები ბასკების შეტევებით აღინიშნა. ორჯერ ზე-
დიზედ აწვდიან ისინი სპარტაკელთა კართან კუთხურს და
ორჯერვე უზადოდ თამაშობს აკიმოვი. სპარტაკელებიც არ
თმობენ. გათამამდა სტეპანოვი, რომელიც ფედოტოვთან დუ-
ეტში რისხვად იქცნენ ბასკებისათვის. მე-12 წუთზე მსაჯი
კოსმაჩოვი გარღვევაზე გასული ფედოტოვის წაქცევისათვის
ბასკებს აჯარიმებს თერთმეტმეტრიანით. შილოვსკის დარტყმა
უნაკლოა.

ამასთან დაკავშირებით ეურნალი „ფიზკულტურა ი სპორტ“
წერდა: „ბევრმა, პირველ მატჩებში ბასკების ბრწყინვალე თა-
მაშით მოხიბლულებმა მიიჩნია, რომ ამ მატჩის წაგების მთე-
ლი მიზეზი იყო ეს საჯარიმო. მაგრამ გულუბრყვილობა იქნე-
ბოდა გვეფიქრა, რომ ბრძოლებში ისეთი გამოწრთობილი

ბასკეტი — „სპარტაკი“. თამაშობს მეკარე აკიმოვი.
ი. ფიგუროვის ფოტო

გუნდი, როგორც ჩვენი სტუმრებია, მორალურად განადგურდებოდა თუნდაც ერთი ზედმეტი გოლით, მაშინ როცა წინ კიდეც 30 წუთზე მეტი სათამაშო დრო იყო დარჩენილი“.

სპარტაკელთა იერიშები კიდეც უფრო გამძაფრდა და შედეგმაც არ დააყოვნა: 22-ე და 23-ე წუთებზე ბლასკოსთან პირისპირ გასულმა სტეპანოვმა და ტერენკოვის (შესცვალა სე-

მიონოვი) მოზომილი გადაცემებიდან, შილოვსკიმ, რომელმაც ლამაზად გათამაშებული კომბინაცია დააგვირგვინა, ანგარიში ნუთამდე გაზარდეს.

„სპარტაკმა“ კიდევ ორი ფეხბურთელი შეცვალა. მათ ნაცვლად მოედანზე შემოვიდნენ პ. სტაროსტინი და გ. გლაზკოვი.

თამაშის დამთავრებას ოთხი წუთი აკლდა, როცა ერთ-ერთი ბასკი ფეხბურთელი უხეშად ეთამაშა სპარტაკელს და სტეპანოვმა საჯარიმოდან უძლიერესი დარტყმით ბურთი კარის ძელთან ბადეში გაახვია.

ანგარიში 6 : 2 გაიმარჯვა „სპარტაკმა“, რომელმაც წარმატებას მიადწია სწორი ტაქტიკის გამოყენებით. ამასთან აღინიშნა იმის შესახებაც, რომ ბასკების თავდასხმა წინა მატჩებისაგან განსხვავებით სუსტად გამოიყურებოდა.

მოპოვებული გამარჯვების მნიშვნელობაზე ლაკონიურად გამოთქვა აზრი ცნობილმა სპორტულმა ჟურნალისტმა, „ფუტბოლ — ჰოკეის“ (მაშინ „ფუტბოლი“ ერქვა) პირველმა რედაქტორმა მ. მერყანოვმა: „მატჩი დამთავრდა „სპარტაკის“ გამარჯვებით 6 : 2 და მთავარი ის არ არის, რომ ექვსიდან ორი გოლი, როგორც იტყვიან, მსაჯ კოსმაჩოვის არც თუ დაუხმარებლად იქნა გატანილი... მთავარი სხვაა: ეს იყო პირველი გამარჯვება პირველხარისხოვან პროფესიონალ ფეხბურთელებთან, რომლებიც „დუბლ-ვეს“ სისტემით თამაშობდნენ“.

— მატჩამდე ჩვენ არ ვიცოდით, რომ „სპარტაკი“ ასეთი ძლიერი გუნდია. როცა „დინამოსთან“ გავიმარჯვეთ ჩავთვალეთ, რომ მოგუგეთ მოსკოვის ყველაზე საუკეთესო გუნდს. მოგვეცით რევანშის საშუალება.

ამის საშუალება კი არ იყო, რადგან ბასკებთან „დინამოს“

წაგებამ და „სპარტაკის“ გამარჯვებამ გადაწყვიტა საკითხი თუ ვინ წასულიყო ჩვენგან ანტვერპენში მუშათა საერთაშორისო ოლიმპიადაზე, ხოლო იქედან პარიზში — 1937 წლის მსოფლიო გამოფენისადმი მიძღვნილ ტურნირზე.

ეს იყო მოსკოვის „სპარტაკი“, რომელიც ანტვერპენში თითქმის იგივე შემადგენლობით (აკიმოვი, ძმები ალექსანდრე, ნიკოლოზ, პეტრე და ანდრეი სტაროსტინები, მიხაილოვი, მალინინი, სოკოლოვი, არტემიევი, შილოვსკი, სტეპანოვი, სემიონოვი, გლაზკოვი, ტერენკოვი, ფედოტოვი) გაემგზავრა. არ იყო მხოლოდ კ. შჩეგოცკი.

„სპარტაკმა“ ფინალში დაამარცხა ნორვეგიის გუნდი (2 : 0) და მოიგო ანტვერპენის ოლიმპიადა. ერთი კუროიზული ფაქტი მინდა ავლნიშნო: გუნდის ძირითადი შემადგენლობის 5 წევრი ავად გახდა და მწვრთნელები იძულებული გახდნენ ფინალურ შეხვედრაში, მარცხენა ნახევარმცველის ადგილზე გამოეყვანათ... დმიტრიევი, სსრ კავშირის ჩემპიონი ტანვარჯიშში.

რიგი კიევშია

„კიევის დინამოელები სტუმრებს ხვდებოდნენ გაძლიერებულ „სპარტაკთან“ დამარცხებიდან ერთი კვირის შემდეგ, — ვკითხულობთ ბ. მირსკისა და ბ. სემიბრატსკის წიგნში „მწვერვალებს შეჭიდებულნი“, — მაგრამ თავიანთი რიგები, დაცვის ხაზისა მაინც, მოეწყოთ „დუბლ-ვეს“ სისტემის მიხედვით, როგორც ეს სპარტაკელებმა გააკეთეს, კიეველებმა ვერ გაბედეს. გუნდის წევრთა უმრავლესობამ ახალი სათამაშო ფუნქციებისა და კავშირურთიერთობის არსის შესწავლის

გარეშე არ მოისურვა სისტემის შეცვლა, მაშინ ფეხბურთელ-ბისათვის შეიძლებოდა გაეგო, კაცს“.

ბასკებთან სათამაშოდ კიევის „დინამო“ სამ ფეხბურთელს დაესესხა: ვ. გლაზკოვს როსტოვის „დინამოდან“, ი. გვოზდ-კოვს მოსკოვის „ლოკომოტივიდან“ და მ. ტაბაჩკოვსკის ოდე-სის „დინამოდან“.

გუნდები მოედანზე ასეთი შემადგენლობით გამოვიდნენ: ბასკები: გ. ბლასკო, პ. არესუ, ს. აედო, ა. სუბიეტა, ხ. მუგუერსა, რ. ეჩებარია, გ. გოროსტიცა, ლ. რეგეირო, ი. ლანგარა, ე. ლარინაგა, ე. ალონსო.

კიევის „დინამო“: ნ. ტრუსევიჩი, ვ. გლაზკოვი, ი. გვოზ-დიკოვი, ი. ლივშიცი, მ. ტაბაჩკოვსკი, ვ. შილოვსკი, პ. ლაი-კო, კ. შჩეგოცკი, პ. კომაროვი, ნ. მახინია.

მთელი პირველი ტაიმი, მიუხედავად იმისა, რომ თავდასხ-მა, ისე როგორც „სპარტაკთან“ შორს იყო ჩვეული ფორმისა-გან, სტუმრების ტერიტორიული და სათამაშო უპირატესობით ჩატარდა. კიეველთა კართან განუწყვეტლივ იქმნებოდა სახი-ფათო მომენტები. პირველსავე წუთზე ამ შეხვედრაში თავ-დასხმის ერთადერთმა აქტიურმა მოთამაშემ ლანგარამ გახსნა ანგარიში. 20 წუთის შემდეგ მანვე მეორედ აიღო კიეველთა კარი.

დინამოელებმა რამდენიმე საპასუხო კომბინაცია წამოი-წყეს და საფრთხეში ჩააყენეს სტუმრების კარი. ეხლა კი თავი ისახელა მეკარე ბლასკომ, რომელმაც რამდენიმე „მკვდარი“ ბურთი მოიგერია.

პირველი ტაიმის დამთავრებამდე, კიეველთა კაპიტანმა შჩეგოცკიმ ოსტატურად აუარა გვერდი ორ მეტოქეს და ბურ-

თი ხელსაყრელ მდგომარეობაში მყოფ შილოვსკის გადაწო-
ლა, რომელმაც შეამცირა სხვაობა.

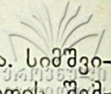
მეორე ტაიმი თანაბარ ბრძოლაში მიმდინარეობდა, თუ
არ ჩავთვლით პირველ წუთებს, როცა იმავე ლანგარამ „ჭეთ-
ტრიკი“ გააკეთა.

ანგარიშით 3 : 1 გაიმარჯვეს ბასკმა ფეხბურთელებმა.

კიევის დინამოელები ამ დროისათვის საბჭოთა ფეხბურ-
თის ავანგარდში ითვლებოდნენ. 1936 წლის საგაზაფხულო
ჩემპიონატში მეორე, ხოლო 1937 წლისაში მესამე ადგილზე
გამოვიდნენ. 1938 წლის საფეხბურთო სეზონის შედეგების
მიხედვით ჩვენს მიერ უკვე ნახსენებ კლასიფიკაციაში ამ შე-
მადგენლობის ექვსი წევრი მოხვდა: ნ. ტრუხევიჩი, ნ. ტაბაჩ-
კოვსკი, ი. ლიფშიცი და ვ. შილოვსკი რომლებიც თავიანთ სა-
თამაშო ადგილების მიხედვით მეორენი იყვნენ, ხოლო პ. ლაი-
კო და პ. კომაროვი მესამენი.

გავიდა ოთხი წელი და კიეველ ფეხბურთელებს, რომელთა
დიდი უმრავლესობა დინამოელი იყო, ბედმა არგუნა უკრაინ-
ის ოკუპირებულ დედაქალაქში ჰიტლერელი ჯალათებისა და
ადამიანებზე დაგეშილი დოგებით გარშემორტყმულ „სტარ-
ტის“ სტადიონზე ეთამაშათ პროფესიონალი ფეხბურთელებით
გაძლიერებულ „ლიუფტვაფეს“ გუნდთან, რომელსაც უნდა
დაემტკიცებინა ჰიტლერული არმიის უძლეველობა.

წითელ მაისურში გამოწყობილმა, პურის ქარხნის მტვირ-
თავების მძიმე შრომით ქანცგამოცლილმა საბჭოთა ფეხბურ-
თელებმა ზეადამიანური ძალა შეალიეს ამ უთანასწორო
ბრძოლას და გამარჯვებულებმა (ანგარიშით 5 : 3) მშვიდად
დასტოვეს სარბიელი.

ნალხმა ეს მატჩი „სიკვდილის მატჩად“¹ მონათლა. სიმშვიდედაკარგულმა, ცოფმორეულმა ჯალათებმა სამი დღის მშვიდგ უდანაშაულო ადამიანები საკონცენტრაციო ბანაკში შერეკეს. ერთ დღით ხაზზე ჩაამწკრივეს და მწკრივიდან ყოველი მეხუთეს გამოყვანა დაიწყეს დასახვრეტად. „ყოველი მეხუთე“ აღმოჩნდნენ: ნიკოლაი ტრუსევიჩი, ივანე კუზმენკო, ალექსეი კლიმენკო... მეოთხე დინამოელს, აგრეთვე „სიკვდილის მატჩის“ მონაწილეს ნიკოლაი კოროტკიხს მანამდე მოუსწრაფეს სიცოცხლე გესტაპოს ჯურღმულებში...

ოთხივე სიკვდილის შემდეგ დაჯილდოვდა მედლით „მამაცობისათვის“.

უკრაინის სხვადასხვა ქალაქის გუნდებიდან მოვიდნენ ისინი კიევის „დინამოს“ კოლექტივში: მეკარე ტრუსევიჩი ოდესიდან, მცველი კლიმენკო და ნახევარმცველი კოროტკიხი დონბასიდან, ნახევარმცველი კუზმენკო დნეპროპეტროვსკიდან.

— ნ. ტრუსევიჩი მართლაც საუკეთესო მეკარე იყო. ჩვენ დიდი მეგობრები გახლდით და კიეველთა კარში ხშირად ვენაცვლებოდით ერთმანეთს, — თქვა სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა, უკრაინის სსრ დამსახურებულმა მწვრთნელმა ა. იქკოვსკიმ.

თანამედროვეთა მოწმობით, ტრუსევიჩი ხანდახან თერთმეტმეტრიან საჯარიმოსაც ურტყამდა.

¹ ამ დრამატული მატჩის ისტორია საფუძვლად დაედო მოთხრობებს (ვ. სევეროვისა და ნ. ხალემსკის „უკანასკნელი მატჩი“, რომელიც 1961 წელს ქართულ ენაზე გამოიცა ფ. მახარაძისა და ვ. გოგოლაშვილის თარგმანით, ა. ბორშჩაგოვსკის „საგანგაშო ღრუბლები“ და მხატვრულ ფილმს „მესამე ტაიმი“. (სცენარის ავტორი ა. ბორშჩაგოვსკი, რეჟისორი ე. კარელოვი).

კიევის „დინამოს“ სტადიონი. დინამოელთა გმირობის უკვდავოფის ძეგლი (მის ფონზე — საკავშირო პირველობაში გამარჯვებული თბილისის „დინამოს“ ჯაბუკ ფეხბურთელთა გუნდი. 1981 წ.)

ი. კუზმენკოს ყუმბარისებური დარტყმები ჰქონდა, განსაკუთრებით 20—25 მეტრიდან, თითქმის ყოველ მატჩში გაჰქონდა ბურთი.

ა. კლიმენკო, გაბედული დამცველი იყო, ხოლო ნ. კოროტკის იცნობდნენ როგორც შემტევ ნახევარმცველს, რომელიც იერიშებს მოედნის სიღრმიდან იწყებდა.

ამ ოთხეულიდან ორის — კუზმენკოსა და კოროტკისის სახე კინემატოგრაფმაც შემოგვინახა: ლევ კასილის „რესპუბლი-

კის მეკარის“ მიხედვით კინოსტუდია „ლენფილმის“ გადაღებულ კინოკომედიაში „მეკარე“ ივანე კუზმენკო სხვებთან ერთად გამოდის „ახმახების“, ხოლო ნიკოლაი კოროტკიხი — ნაკრების შემადგენლობაში.

... და დგას ქვაში გამოკვეთილი მონუმენტი საბჭოთა ადამიანის, საბჭოთა სპორტსმენის სულიერი სიმტკიცისა და მორალური ქედუხრელობის შარავანდედით მოსილ სიმბოლოდ; მივიწყება რომ არ უწერია...

... ბასკეთის ფეხბურთელთა ნაკრები გუნდის ტურნე საბჭოთა კავშირში დასასრულს უახლოვდებოდა.

ორი მატჩი თბილისში

წლები, ის წლები ათასეული,
წლები ჩასახვის, წლები დაწყების...
— ჩვენ და ბასკები — ყივის სხეული,
ჩვენ და ბასკები,
ჩვენ და ბასკები!

ი. აბაშიძე.

„ჩვენი ქვეყნის არც ერთ ქალაქში, ალბათ, ისე არ გულშემატკივრობენ თავიანთ გუნდს, როგორც თბილისში“.

ასე იწყებდა ბასკებთან თბილისელ დინამოელთა შეხვედრის კომენტარს ცნობილი სპორტული ჟურნალისტი იური ვანიატი.

არ ვიცი რამდენად ზუსტია ასეთი შეფასება, მაგრამ, ალბათ შეუძლებელია მრავლისმნახველი სპორტული ჟურნალისტის კატეგორიულ განცხადებას ეჭვის თვალით შეხედო.

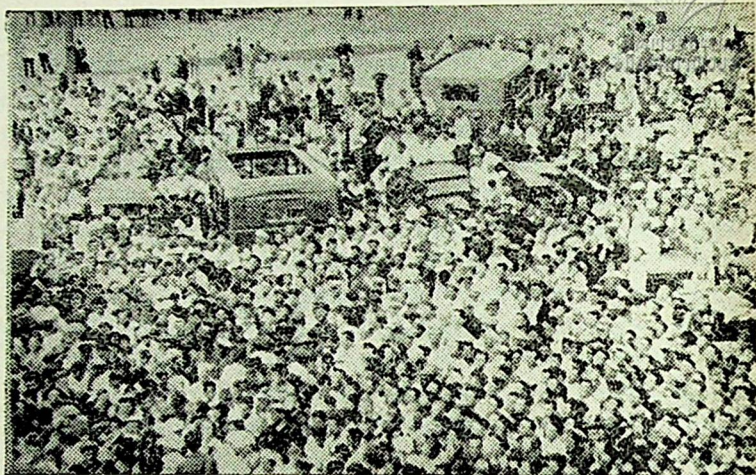

ისიც არის, ცნობას თბილისში ბასკების მოსალოდნელ სტუმრობის შესახებ საფეხბურთო ინტერესის აზვირთება მოჰყვა.

ბილეთების გაყიდვა მატჩამდე ათი დღით ადრე დაიწყო (გინახავთ, ასეთი რამ?), შეხვედრის დაწყებამდე ორი საათით ადრე თბილისის „დინამოს“ სტადიონი მაყურებლებით იყო ავსებული. თუმცა ეს გასაკვირი არ უნდა იყოს, თუნდაც იმიტომ რომ მატჩზე დამსწრეთა განაცხადი ოთხჯერ და მეტად სჭარბობდა თვით ტრიბუნების ტევადობას. ცნობილი ქართველი არქიტექტორის არჩილ ქურდიანის (ამჟამად სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, სსრ კავშირის სახალხო არქიტექტორი, პროფესორი) პროექტით აგებული სტადიონი, რომელიც 1935 წელს შევიდა ექსპლოატაციაში, ამ დროისათვის მთლიანად არ იყო დამთავრებული.

მატჩისადმი ინტერესი მართლაც განუზომელი იყო. ბასკები ხომ ბასკებია, მათ ეს ინტერესი თავიანთი ბრწყინვალე საფეხბურთო სპექტაკლებით გამოიწვიეს. ამასთან ერთად, ეს მოზღვავებული ინტერესი დინამოელთა წარმატებებითაც იყო განპირობებული. ისინი ხომ მთელი ხმით შემოიჭრნენ საბჭოთა საკლუბო გუნდების კოპორტაში და მტკიცედ დამკვიდრდნენ მოწინავეთა შორის. დამკვიდრდნენ ცნობილი სპორტული ჟურნალისტის, „ფუტბოლ — ჰოკეის“ ყოფილი რედაქტორის ლ. ფილატოვის სიტყვებით რომ ვთქვათ, „ერთბაშად და სამუდამოდ. მუდამ კარგები იყვნენ ისინი, არავის რომ არ ჰგავდნენ....“

ჯერ იყო და 1936 წელს, საშემოდგომო ჩემპიონატზე, ქვედა ჯგუფიდან გადმოსვლისთანავე „ა“ ჯგუფის გუნდებთან პაექრობაში, ლენინგრადის „კრასნაია ზარიასთან“ განცდილი მოუ-

ბასკები — თბილისის „დინამო“. ზღვა ხალხი მოაწყდა ამ დღეს „დინამოს“ სტადიონს. 1937 წლის 24 ივლისი.

ლოდნელი მარცხი (2 : 3) რომ არა, ჩემპიონობასაც გაიკრავდნენ.

იმავე წელს, სსრ კავშირის თასის პირველ გათამაშებაში ამ საპატიო ჯილდოსაკენ მიმავალ გზაზე თბილისის დინამოელებს „შემომარცხდათ“ ჩვენი ქვეყნის პირველი ჩემპიონიც — მოსკოვის „სპარტაკი“ (3 : 3, 6 : 3) და ფინალში გავიდნენ. ეს მატჩი (ისევ ლ. ფილატოვს დავესესხებო) იქცა დინამოელების აღიარების მატჩად, ყოველშემთხვევაში, მოსკოველი მაყურებლების თვალში.

„იმ დროისთვის (მხედველობაში მაქვს 1936 წელი) ქარ-

თული ფეხბურთის კლასი საგრძნობლად ამაღლდა, — განაცხადა სპორტული გაზეთის „ლელოს“ კორესპონდენტთან საუბარში კიეველმა ა. იძკოვსკიმ, — გუნდს უკვე ერთობლივი მიზანი, კოლექტიურობა ამოძრავებდა, დიდი სპორტული უნარი, სათამაშო დისციპლინა და კულტურა. თბილისის „დინამო“ ერთ-ერთი საუკეთესო გუნდი გახდა ჩვენს ქვეყანაში. თითოეულ თქვენს ფეხბურთელზე საათობით შეიძლება ილაპარაკო, მაგრამ მინდა ბორის პაიჭაძე გამოვყო. ეს იყო გუნდის სული და გული, მუდამ ოპტიმისტური, მხიარული, ერთგული... მას შეეძლო სიღინჯე და რწმენა შეეტანა თავისიანების თამაშში, მისი მთავარი კოზირი დრიბლინგი იყო — ადვილად უსხლტებოდა 3-4 მოთამაშეს, ზუსტად და ძლიერად ურტყამდა კარში“.

თასისათვის ბრძოლაში იგივე განმეორდა მომდევნო წელსაც, ოღონდ ამჯერად ნირწამხდართა შორის აღმოჩნდნენ ლენინგრადის „ზენიტი“ (9 : 1), ერევნის „სპარტაკი“ (4 : 1), ბაქოს „ნეფტჩიანიკი“ (3 : 0), კიევის „დინამო“ (2 : 1), ცდკა (1 : 0). ეს ბოლო ორი მატჩი თბილისელებმა მოსკოვში ჩაატარეს. სხვათა შორის, კიევისა და თბილისის „დინამოს“ მატჩთან დაკავშირებით, გაზეთმა „კრასნი სპორტმა“ გამოაცხადა კონკურსი მიმოხილვაზე. კონკურსში გამარჯვებულად სცნეს ორი ანგარიში, რომელთაგან ერთი (ავტორი ბ. გერნგროსი ერთ-ერთი დაწესებულების მთავარი ბულჰალტერი) ასე იყო დასათაურებული: „დიდი ურუგვაელების“ გამარჯვება“.

დიახ, ასე შეარქვევს ჩვენს დინამოელებს ტემპერამენტიანი, სწრაფი და ტექნიკური თამაშისათვის. იმ დროის სპორტულ პრესაში არც თუ იშვიათად შეხვდებოდით სათაურებს: „დიდი ურუგვაელების“ მორიგი გამარჯვება“, „დიდი ურუგ-

ვაელები“ ნახევარფინალში გავიდნენ“, „დიდ ურუგვაელთა“ „მეოცე გამარჯვება“ და ასე შემდეგ.

22 ივლისს ბასკი სტუმრები მიიწვიეს „საქფილეგთის“ საზაფხულო თეატრში ქართული სიმღერისა და ცეკვის საღამოზე, რომელსაც დიდძალი ხალხი დაესწრო.

ბასკები თბილისში. (მარცხნიდან) ეჩებარია, ლარინაგა, აედო, არესუ, ლანგარა, მუგუერსა და ლ. რეგვირო.
ქ. ლიმბეკის და ი. უზბიაკოვის მეგობრული შარყები

საღამოში მონაწილეობდნენ სახელმწიფო კაპელა რესპუბლიკის დამს. არტისტის მ. კუხიანიძის ხელმძღვანელობით, ხალხური სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლები ცნობილი ლოტბარების სანდრო კავსაძის, კირილე პაჭკორიასა და ავქსენტი მეგრელიძის ხელმძღვანელობით.

...მატჩის წინა დღეს პრესაში გამოქვეყნდა ბრძანებულება მთავრობის ორდენებით და მედლებით სპორტსმენთა დიდი ჯგუფის დაჯილდოების შესახებ. მათ შორის იყვნენ ფეხბურთელებიც. გაზეთ „კრასნი სპორტში“ დაიბეჭდა დიდი წერილი სათაურით: „საფეხბურთო მინდვრის თერთმეტი ვარსკვლავი“.

ვის ერგო ეს დიდი პატივი?

— ლენინის ორდენით დაჯილდოვდა სპარტაკელი ნიკ. სტაროსტინი, შრომის წითელი დროშის ორდენით — „სპარტაკისა“ და მოსკოვის „დინამოს“ კაპიტნები ალ. სტაროსტინი და ს. ილინი, „საპატიო ნიშნის“ ორდენის კავალრები გახდნენ თბილისის და კიევის დინამოელთა, აგრეთვე მოსკოვის „ლოკომოტივის“ კაპიტნები შ. შავგულიძე, კ. შჩეგოცკი და ი. ანდრეევი. ასევე ა. აკიმოვი, ან. სტაროსტინი, ს. ლეუტა („სპარტაკი“), ლ. კორჩებოკოვი (მოსკოვის „დინამო“) და პ. დემენტევი (ლენინგრადის „დინამო“).

— ორი დღის მერე ჩვენ თბილისის „დინამოს“ უნდა ვეთამაშოთ. ძნელია იმსჯელო გუნდის აკარგზე, რომელიც მინდორზე მხოლოდ ერთხელ ვნახეთ. მაგრამ მინდა აღვნიშნო, რომ თბილისის „დინამო“ კიევისაზე უკეთესად თამაშობდა, — განაცხადა სტუმართა მწვრთნელმა პ. ვალიანომ.

24 ივლისს **ბასკები** შემდეგი შემადგენლობით გამოვიდნენ: გ. ბლასკო, პ. ბარხოსი, ს. აედო, ლ. სილაურენი, ხ. მუგუერსა, რ. ეჩებარია, გ. გოროსტიცა, პ. რეგეირო, ი. ლანგარა, ე. ლარინაგა, ე. ალონსო.

ავადმყოფობის გამო თამაშში ვერ მონაწილეობდა ლუის რეგეირო, იგი ძმამ შესცვალა.

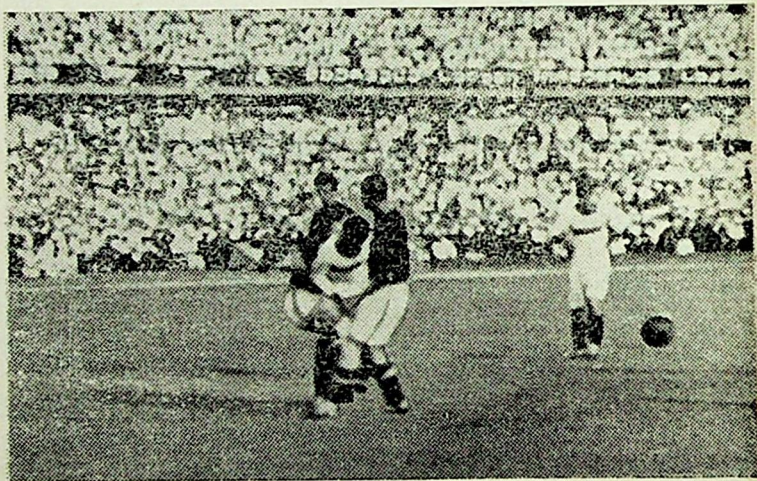
თბილისის „დინამო“ — ა. დოროხოვი, შ. შავგულიძე, გ. ჭუმბურიძე, ვ. ჯორბენაძე, მ. მინაევი, გ. გაგუა, თ. გავაშელი, მ. ბერძენიშვილი, ბ. პაიჭაძე, ლ. ლოლაძე, მ. ასლამაზოვი.

როგორც ხედავთ, თბილისის „დინამო“ მეორე საკლუბო გუნდია მოსკოვის „ლოკომოტივთან“ ერთად, რომელიც სხვა-

თავან ფეხბურთელების დაუსესხებლად, საკუთარი ძალებით შეერკინა ბასკ ვირტუოზებს.

თბილისელთა მწვრთნელი ა. სოკოლოვი გუნდს მოედანზე გამოსვლამდე უკანასკნელ დარიგებას აძლევს: მინაევმა უნდა „აიყვანოს“ ლანგარა, ჭუმბურიძემ—რეგეირო, ჯორბენაძემ—ალონსო. შავგულიძე და გაგუა მარცხენა ინსაიდ ლოლაძესთან ერთად ითამაშებენ ნახევარდაცვის ზონაში. დანარჩენები? დანარჩენები წინ!

დინამოელთა უმბრავლესობა პირველ საერთაშორისო უეხ-

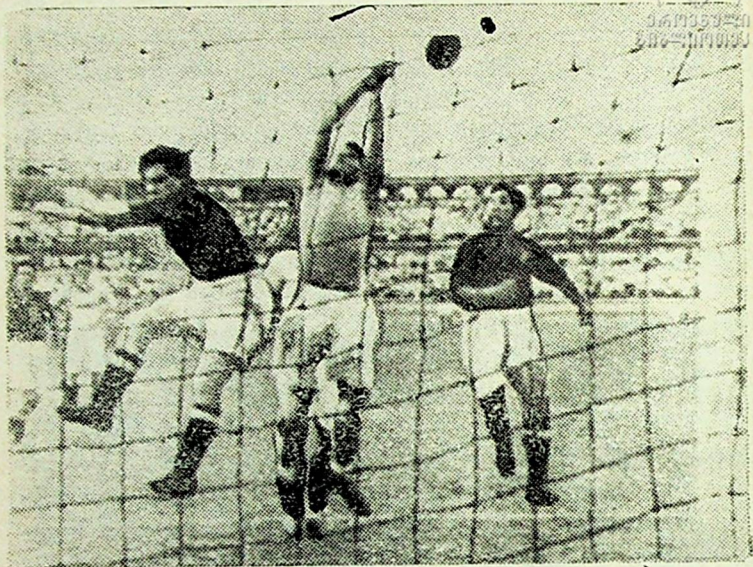
ბასკები — თბილისის „დინამო“. პაიჭაძე ორ დამცველს შორის.
 სიღრმეში — მ. ბერაძენიშვილი.
 დოკ. ფილმი „ბასკები თბილისში“

ვედრას ატარებდა. 1935 წელს, ამიერკავკასიის ნაკრების შემადგენლობაში სკანდინავიის ქვეყანაში მუშათა კავშირის გუნდებთან ნათამაშევი ჰქონდა ოთხეულს შ. შავგულიძეს, ა. ღოროხოვს, გ. ჭუმბურიძეს, მ. ბერძენიშვილს. მაგრამ სად მუშათა კავშირის გუნდი და სად პროფესიონალთა ფეხბურთი? ხოლო პროფესიონალი ფეხბურთელების წინააღმდეგ მხოლოდ ა. ღოროხოვსა და შ. შავგულიძეს უთამაშიათ სწორედ ბასკონიასთან, მოსკოვის „დინამოს“ გაძლიერებულ შემადგენლობაში. მანამდე კი ა. ღოროხოვმა 1933 წელს ივანოვოს გუნდის შემადგენლობაში ა. ყორდანიასთან და ანიკინთან (შემდგომში თბილისის „დინამოს“ ნახევარდამცველი) ერთად თურქეთის ეროვნული ნაკრების წინააღმდეგაც ითამაშა (ანგარიშით 7 : 3 გაიმარჯვა ივანოვოს გუნდმა).

მატჩის მსაჯის ლენინგრადელი ა. შჩელჩკოვის სასტვენზე პაიჭაძემ ბურთი თამაშში შეიყვანა. თბილისელები სტუმრების კართან გაჩნდნენ. დარტყმა და ბლასკომ თავგანწირული ნახტომით აიღო ბურთი. რამდენიმე უძლიერესი დარტყმის მოგერიება მოუხდა ღოროხოვს, მათ შორის ლანგარასიც.

თბილისელთაგან ეფექტურად თამაშობს გავაშელი — „სწრაფი სვანი“, როგორც მას მოსკოველებმა შეარქვეს. იგი თავისუფლად უვლის გვერდს ეჩებარიას და ბურთს ცენტრში აგზავნის, მაგრამ აქ პაიჭაძეს საიმედოდ დარაჯობენ, ხოლო ბერძენიშვილი მეტწილად ნახევარდაცვის ზონაში აყოვნებს.

ბასკები რამდენიმეჯერ აწვდიან კუთხურიდან ბურთს და ერთხელ ლანგარას გააქვს კიდევ გოლი თავური დარტყმით, მაგრამ მსაჯმა არ ჩათვალა ეს გოლი, რადგან პ. რეგეირო თამაშგარე მდგომარეობაში აღმოჩნდა. პრესაში აღინიშნა, რომ ბასკები თავდასხმაში ცდილობენ შეუქმნან ლანგარას დამავგირ-

„ბასკები — თბილისის „დინამო“. თბილისელთა კართან. ეჩებარია (მარცხნივ, სიღრმეში) პ. რეგეირო, დოროხოვი და ლანგარა (წინა პლანზე).

ი. ვანიატის ფოტო

გვინებელი დარტყმის სიტუაცია, რომელსაც თბილისელთა დაცვა არც თუ იშვიათად ხელოვნურად უწყობდა თამაშგარე მდგომარეობას. ამ შემთხვევაში მცირე დატვირთვა აქვს გარემარბებს, განსაკუთრებით ალონსოს, თამაში ბასკების უმნიშვნელო უპირატესობით მიმდინარეობს, დინამოელთა დაცვა მოწოდების სიმაღლეზეა. არც თავდასხმაა უქმად. მე-20 წუთ-

ზე ბლასკომ კარგად აიღო ლოლაძის ზუსტად დარტყმული ბურთი, ერთი წუთის შემდეგ კი გავაშელის დარტყმა გერია.

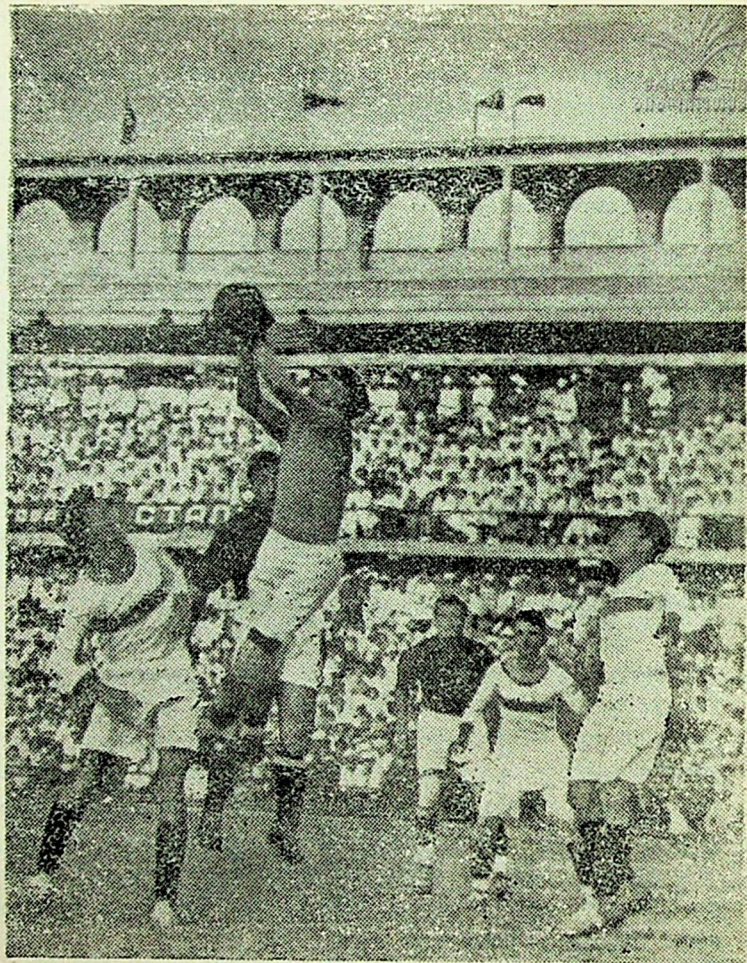
მოედანს სტოვებს ბარხოსი. მის ნაცვლად შემოდის დაცვის ძირითადი მოთამაშე პ. არესუ.

22-ე წუთზე მარცხენა ფრთაზე გაქრილი ალონსო ზუსტად აწვდის ლარინაგას, რომლის უძლიერესად დარტყმული ბურთი კარის ბოძს ხვდება.

ბასკები შეტევას აგრძელებენ. აი, ლანგარა პირისპირ რჩება დოროხოვთან, მაგრამ თბილისელთა მეკარე გაბედული ნახტომით ფეხიდან აცლის ბურთს. კიდევ სამჯერ მოსინჯა „ტანკ-მა“ თბილისელთა კარი, მაგრამ მის მიერ დარტყმულ „მკვდარ“ ბურთს ოსტატურად იღებს დოროხოვი (მოგვიანებით სახელგანთქმული ა. აკიმოვი იტყვის: „მაღალი, ძლიერი, ტანადი დოროხოვი... გაბედულად მოქმედებდა მთელ საჯარიმო მოედანზე, გამოირჩეოდა სწრაფი რეაქციითა და ბურთის მიღების ჩინებული უნარით“).

— სტუმართა ერთ-ერთი შეტევის დროს ჩვენი გუნდი დაჯარიმდა... ლანგარამ შორიდან ძლიერად დაარტყა კუთხეში... ბურთი ზედ კარის ხაზზე ავიღე, მაგრამ მკერდი მეტკინა და უცებ ვერ წამოვდექი, — იგონებდა თბილისელთა კარის დარაჯი, — ავიხედე და დავინახე რომ ჩემსკენ მთელი სისწრაფით მორბოდა ლანგარა. ვიფიქრე კარში ბურთიანად უნდა გამიტანოს-მეთქი და წამომხტარმა ცრუ მოძრაობით ავიცილე იგი, მაგრამ ლანგარამ მოულოდნელად ხელი დამკრა მხარზე და ხმამაღლა თქვა „ზამორა, ზამორა!“ ეს შედარება ჩემთვის დიდი პატივი და სიხარული იყო.

იერიშზე თბილისელები არიან. ზედიზედ გზავნიან ბურთს

ბასკეტი — თბილისის „დინამო“. დოროხოვის საპაერო ღუელი
პ. რეგეიროსთან. შარცხნივ — მინაევი, მარჯვნივ — შავგულიძე,
სიღრმეში — ჯორბენაძე.

კარისავენ პაიჭაძე, ასლამაზოვი, გავაშელი, მაგრამ მათი დარტყმები არაზუსტია.

უზუსტოდ ურტყამს ლანგარაც — ბურთი მცირე მანძილით სცდება კარს. იქვე დოროხოვი ნახტომში თავიდან აცლის ბურთს სილაურენს. ერთი წუთის შემდეგ კი ბლასკო კარის ხაზზე უსწრებს ბურთს.

35-ე წუთზე გოროსტიცამ გაიტაცა ბურთი თავის ფრთაზე და თბილისელთა კართან მწვავე მომენტი შეიქმნა, ბურთს წამიერად დაეუფლა ლანგარა, არ დააყოვნა და ანგარიში გახსნა.

თბილისელები კონტრშეტევაზე გადადიან. ლოლაძის კარგად ჩაწოდებული ბურთი გავაშელმა სამი მეტრიდან ძლიერად გაგზავნა კარში, მაგრამ ბლასკომ განსაცვიფრებელი ნახტომით პირით ხაზს იქით მოიგერია ბურთი.

მეორე ტაიმიც დინამოელთა იერიშებით დაიწყო. ასლამაზოვი შეცვალა ვ. ბერძენიშვილმა, თუმცა ამ ცვლილებასაც არ გამოუცოცხლებია მარცხენა ფრთა. მოწონების ტაშს იმსახურებდა 22 წლის გაგუა, რომელიც იმ დღეს პირველად გამოვიდა ძირითად შემადგენლობაში. ყველგან ასწრებდა იგი: შეტევის წინა ხაზზეც და ღრმა დაცვაშიც, პრესის მოწმობით გაგუა ნახევარდაცვის წამყვანი მოთამაშე იყო. ბასკთაგან ალტაცებას იწვევს სილაურენის თამაში.

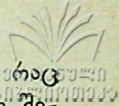
— ო, რა ნახევარდამცველი ჰყავდათ, სილაურენი. გრძელი, ზუსტი და გონივრული მიწოდებების ოსტატი იყო, — მეუბნება ბორის პაიჭაძე.

— ან. სტაროსტინმა, 1982 წელს მითხრა, რამდენიმე წლის წინ სილაურენი გარდაიცვალა, დიდი ამბით აღუნიშნავს ესპანეთის პრესასო. ბორისმა მოიწყინა, რამდენიმე ხანს ხმა ვერ ამოიღო. „დასანანია, ძალზე დასანანიაო“...

36-ე წუთზე ჩვეული ოსტატობით გაიბრწყინა პაიჭაძემ მან შესძლო სამი მეტოქის მოტყუება და ბლასკოსთან პირისპირ გავიდა. კარამდე სამი მეტრიდა იყო დარჩენილი, მაგრამ ფორტუნამ ზურგი აქცია ფორვარდს: ძლიერად დარტყმული ბურთი მაინცდამაინც დაწოლილ მეკარეს მოახვედრა. ერთი წუთის შემდეგ არ გაუმართლდა ბერძენიშვილსაც, რომელმაც ბურთი პირდაპირ ფეხზე დაუსვა ცარიელ კარში ჩამდგარ მცველ აედოს.

ბასკები — თბილისის „დინამო“. მეორე გოლი დინამოელთა კარში. (მარცხნიდან) კუმბურიძე, ლანგარა, მინაევი. მარჯვნივ (ღია ფერის მაისურში) — ღოროხოვი.
დოკ. ფილმი „ბასკები თბილისში“

თამაშის დამთავრებას ერთი წუთი აკლდა. მოხდა ის, რაც უმეტეს შემთხვევაში ხდება, როცა გუნდი განუწყვეტლივ შეტევაზეა და ვერადა ვერ იყენებს ხელსაყრელ საგოლო მომენტებს. განა ცოტა გვინახავს, რომ სწორედ ამ მოიერიშე გუნდს მიუღია გოლი თავის კარში? ასე მოხდა მაშინაც: 44-ე წუთზე პ. რეგეირომ მოაწოდა კუთხური. დოროხოვმა მაღალ ნახტომში მოიგერია, მაგრამ ბურთი შემთხვევით მოხვდა მინავეს და კარში შეგორდა. მართლაც რომ დასანანი გოლია! 2:0.

ასე დამთავრდა ეს საინტერესო მატჩი.

აი, რას წერდა „კომუნისტი“: „ბასკებმა ამ დღეს განსაცვიფრებელი მოქნილობა და მაღალი ტექნიკა გამოამჟღავნეს, მათ თავით თამაშს აღტაცებაში მოჰყავდა მაყურებლები. მოძრაობაში და სირბილში, თავდასხმისა და თავდაცვის ხერხებში იგრძნობოდა შინაგანი ძალა და ორგანიზებულობა“.

„დინამომ“ საერთოდ დამაკმაყოფილებლად ჩაატარა მატჩი და საპატრო შედეგსაც მიაღწია. შედარებით მოისუსტებდა თავდასხმა, განსაკუთრებით მარცხენა ფრთა, უკეთესად თამაშობდნენ მცველები და მეკარე“. გაზეთი „მოლოდოი სტალინეცი-წერდა: „უნდა აღინიშნოს დაცვა, რომელიც თავგანწირვით იბრძოდა მთელი მატჩის მანძილზე და შესანიშნავად მოთამაშე დოროხოვი, რომელმაც მრავალჯერ იხსნა კარი გოლისაგან. სუსტად ითამაშა ლოლაძემ, რომელმაც ვერ გაამართლა იმედები. ამასთან ხშირად უხეშობდა... ვერც ბასკები თამაშობდნენ მთელი ძალით“.

გაზეთი „მუშა“: „ტემპს ბასკები ქმნიან ბურთის სწრაფი გადაცემით და არა სირბილით. ამიტომაც ნაკლებად იღლებიან... თავდასხმას აკლდა შემაკავშირებელი რგოლი (ლუის

რეგეირო), ამიტომ არ იყო დახვეული კომბინაციები უნაკლონი იყვნენ ბლასკო, არესუ, აედო, ხავბეკი სილაურენი, თავდამსხმელები: გოროსტიცა და ლანგარა.

ჩვენთან სუსტი იყო მარცხენა მხარე. ნამდვილი ოსტატური თამაში გვიჩვენეს დოროხოვმა, შავგულიძემ, ჯორბენაძემ და პაიჭაძემ. ამ მატჩში პაიჭაძის განსაკუთრებით კარგი თამაში იმის მაჩვენებელია, რომ ის სწრაფად იზრდება და ყალიბდება ბრწყინვალე მოთამაშედ“.

— პაიჭაძის მსგავსი არაფერი მინახავს... ეს არის ფიზიკურად ძლიერი, გასაოცარი სისწრაფით, არაჩვეულებრივი ტექნიკური ილეთებით და, რაც მთავარია, მეტად ორიგინალური დრიბლინგის მქონე ფეხბურთელი... და თუ პაიჭაძის მრავალრიცხოვანი გარღვევა გოლით არ დაგვირგვინდა, ამაში „დანაშაული“ მხოლოდ მეკარე ბლასკოს მიუძღვის, — თქვა თამაშის შემდეგ სტუმრების ნახევარმცველმა რ. ეჩებარამ.

* * *

— მახსოვს, იმხანად ყველას ბასკი ფეხბურთელები ეკერა პირზე და ვინც კი ბილეთი იშოვა, ცხადია, „დინამოს“ სტადიონისაკენ გაეშურა, — იგონებდა ქართული ჩოგბურთის ამაგდარი იან გომერი.

ფიზიკულტურისა და სპორტის საქმეთა საკავშირო კომიტეტმა დააკმაყოფილა თხოვნა ბასკ ფეხბურთელებთან მეორე შეხვედრის ჩატარების შესახებ.

მატჩი ჩატარდება 30 ივლისს. ბასკებთან ითამაშებს საქართველოს ნაკრები.

მატჩის მოლოდინში, პოეტმა ვალერიან გაფრინდაშვილმა

ბასკეთისა და საქართველოს ფეხბურთელთა გასულ და მომავალ ორთაბრძოლას მიუძღვნა ლექსი „ფეხბურთი“¹:

ჩვენებმა ბასკებს ბურთი მოსტაცეს,
ლეოპარდით იბრძვის ლანგარა,
და პაიჭაძე — მძლავრი ოსტატი
ამართულია ფოლადის ფარად.

ორივე გუნდი თავის შეტევით
იწვევს დაძაბულ გრძნობათა ლხენას,
არ ჩადიოდეს ეს მზე ნეტავი,
ბინდი არ სწყვეტდეს სხეულთა დენას!

ტაშს ვუკრავთ ბასკებს შეუწელებლად:
ჩვენს წინ იხსნება ძვირფასი მხარე,
სადაც ებრძვიან ესპანელები
ფრანკოს ფაშისტურ და ველურ ჯარებს.

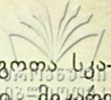
ნაკრები რამდენიმე დღით კიკეთში წავიდა, ბასკები აგრძელებდნენ ვარჯიშს „დინამოს“ სტადიონზე. ლუის რეგეირო და ხოსე ირაარავორი დასასვენებლად ბორჯომს გაემგზავრნენ.

თამაშს ისევ ა. შჩელჩკოვი მსაჯობდა.

ბასკებმა 24 ივლისის შემადგენლობაში ერთი ცვლილება შეიტანეს: ეჩებარია სუბიეტამ შეცვალა. შესაძლოა, ეს იმით იყო გამოწვეული, რომ ეჩებარია წინა შეხვედრაში ვერ გაუმკლავდა თ. გავაშელს.

ნაკრებში „დინამოს“ მარცხენა ფრთა შეიცვალა: მარცხენა ინსაიდად გამოიყვანეს ვ. ბერძენიშვილი, მარცხენა გარემარბად — თბილისის ლოკომოტიველი გ. ჭეჭელავა.

¹ მოგვყავს რამდენადმე შემოკლებით.

ვფიქრობ, მკითხველს დაინტერესებს სათადარიგოთა სკა-
 მი (აქ თითქმის მთელი გუნდი იყო!): დინამოელები — მეკარე
 ე. ბუშნოი, მცველები ე. ნიკოლაიშვილი და ა. კიკნაძე, ნახე-
 ვარმცველები ნ. ანიკინი და ბ. ბერძენიშვილი (მიხეილის
 ძმა), თავდამსხმელი ლ. ლოლაძე, მათთან ერთად მეკარე
 ა. ტყებუჩავა (ოჩამჩირე), ნახევარმცველები ბ. ფროლოვი
 (ბათუმი) და თავდამსხმელი გ. აფრიდონიძე („ლოკომოტივი“).

ბასკები — საქართველოს ნაკრები. ბურთით კუმბურიძე. მარჯვნივ
 კაპიტნის სამკლაურით შავგულიძე, იქვეა მინაევი.
 მარცხნივ მ. ბერძენიშვილი.

ბასკებმა მხედველობაში მიიღეს ის გარემოება, რომ მატჩს
 ფაქტიურად სარეგანშო ხასიათი ჰქონდა და დასაწყისშივე
 მძაფრად შეუტეეს კარს. შეუტეეს და წარმატებასაც მიაღ-
 წიეს: მე-5 წუთზე ალონსოს მოწოდებიდან ლარინაგამ გახსნა

ანგარიში, ხოლო მალე თვით ალონსომ გაიტანა მეორე ვოლი.

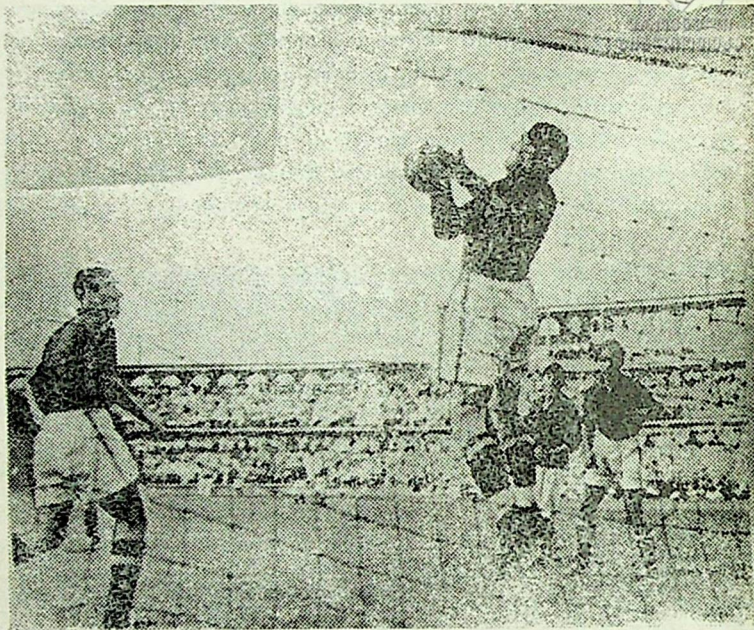
საპასუხო იერიში. ბლასკო იგერიებს ჯეჯელავას მიერ კარგად დარტყმულ ბურთს. თამაში კვლავ ნაკრების ნახევარზე გადმოდის. ზედიზედ ორჯერ დოროხოვი იღებს ლანგარას ძლიერად დარტყმულ ბურთებს. 26-ე წუთზე ლანგარა თავს აღწევს მინაევის მეურვეობას და მის მიერ კარისაკენ ძლიერად გაგზავნილი ბურთი კარის ძელს ხვდება და რიკოშეტით ბადეში ეხვევა. 3 : 0.

ნაკრების თავდასხმისაგან მეტს მოელოდნენ. დაზიანებულ მ. ბერძენიშვილს ლოლაძე ცვლის. 35-ე წუთზე კარი აშკარა გოლს გადაარჩინა ჭუმბურიძემ, რომელმაც ეს შეხვედრა საერთოდ მალალ დონეზე ჩაატარა და თამაშიდან გამოთიშა ბასკების მეტად საშიში გარემარბი გოროსტიცა. მე-40-ე წუთზე პაიჭაძის დარტყმული ბურთი კარის ძელს ხვდება.

მეორე ტაიმში თამაშის ტემპმა იკლო. ანიკინმა გაგუა შეცვალა, აფრიდონიძემ — ჯეჯელავა.

მე-6 წუთზე ნაკრების შეტევისას ერთ-ერთმა ბასკმა ფეხბურთელმა საჯარიმო მოედანზე ხელით ითამაშა. თერთმეტმეტრიანების „სპეციალისტი“ მ. ბერძენიშვილი ამ დროს მოედანზე არ იყო.

— ოფიციალურ შეხვედრებში, მანამდე, თერთმეტმეტრიანი არ დამირტყამს. არა და, ბიჭები შემომეხვევიან, შენ უნდა დაარტყაო. გუნებაში ბერძენიშვილს შევუკურთხე, მიშა, სად ხარ, შემოდი და დაარტყი-მეთქი. რას ვიზამდი. ვიფიქრე, რაც იქნება იქნება, ვეცდები ბლასკოსგან ერთი მეტრით გვერდზე მაინც დავარტყა... — ბორის პაიჭაძე პაუზას აკეთებს და თავმდაბლურად აცხადებს, — დარტყმა გამომივიდა, რაც მართალია, ბლასკომ განძრევაც ვერ მოასწრო.

ბასკები — საქართველოს ნაკრები. მეკარე ბლასკო იღებს
მალალ ბურთს. მარცხნივ — აედო, მარჯვნივ — არესუ.
ბლასკოსა და არესუს შორის — აფრილონიძე.

ინიციატივა ნაკრების ხელშია. პაიჭაძე ოსტატური დრიბ-
ლინგით სამჯერ გადის ბასკების კართან. მაგრამ ვერც ერთხელ
ვერ ახერხებს დარტყმას. ბლასკო მთელი დატვირთვით მუ-
შაობს. ერთ მომენტში კართან არეგ-დარევის დროს ზიანდება

ბასკები — საქართველოს ნაკრები. თერთმეტმეტრიანი საჯარიმოს ასრულებს პაიჭაძე. მის მარჯვნივ — არესუ. მარცხნიდან პირველი — გავაშელი, მეკარისგან მარჯვნივ — ვ. ბერძენიშვილი, მის ზურგსუკან სიღრმეში — ანიკინი, მარჯვნივ (დოინჯით) — მუგუერსა.

სილაურენი. მას ბარხოსი ცვლის. ბასკების თავით თამაშს ალტაცებაში მოჰყავს მაყურებელი. მან ტაშით დააჯილდოვა ბარხოსი, რომელიც გაცურდა მინდორზე და თავით აიღო დაბალი ბურთი.

შუა ტაიმში აქტიურად ებმება თამაშში დოროხოვი. ჯერ მან რისკიანი ნახტომით აიღო გოროსტიცას დარტყმული ბურ-

თი, ხოლო რამდენიმე წუთის შემდეგ უვნებლყო ლანგარას ყუმბარისებური დარტყმა.

38-ე წუთზე გოლის გატანის შანსი მიეცა ასლამაზოვს (რომელმაც მეორე ტაიმში ვ. ბერძენიშვილი შეცვალა), მაგრამ ხელსაყრელი მდგომარეობიდან ბურთი ააცდინა კარს. ასევე მომენტი ვერ გამოიყენა ალონსომ, რომელიც ოსტატურად გასცდა შავგულიძეს. ბოლო წუთებში კვლავ გაიჭრა კარისაკენ პაიჭაძე, მაგრამ მისი სწრაფი წინსვლა სარმით შეაჩერეს, ფეხნატკენი პაიჭაძე შეცვალეს.

საერთოდ საქართველოს ნაკრებს მეორე ტაიმში საგრძნობი უპირატესობა ჰქონდა, მაგრამ ვერ შეძლო მისი რეალიზაცია.

შეხვედრა მოიგეს ბასკებმა, ანგარიშით 3 : 1.

„საქართველოს ნაკრები გუნდის ფეხბურთელებმა გაითვალისწინეს „დინამოსთან“ ბასკების შეხვედრის გაკვეთილები, — წერდა გაზეთი „კომუნისტი“, — ამ დღეს ისინი უფრო გააზრებულად, შეთანხმებულად და მეტის მონდომებით თამაშობდნენ. განსაკუთრებით კარგი იყვნენ დოროხოვი, შავგულიძე, ჭუმბურიძე, მინაევი, პაიჭაძე... ბასკების მხრიდან შესანიშნავად თამაშობდნენ მცველები არესუ და აედო, სილაურენი, ალონსი, ლარინაგა და ლანგარა“.

— შესანიშნავი ბიჭები იყვნენ, ნამდვილი მებრძოლები, — ამბობს ქართული ფეხბურთის სიამაყე ბ. პაიჭაძე. — ახლაც თვალწინ მიდგას მათი სახეები ფუნიკულიორის პლატოდან სევდაჩამდგარი თვალებით რომ გაჰყურებდნენ თბილისს. ოცნებაში წასულმა მეკარეთა რისხვამ, „ტანკად“ მონათლულმა ლანგარამ თავისთვის ჩაიდუღუნა: „შეხედეთ, როგორ ჰგავს ჩვენს მშობლიურ ბილბაოს!“¹.

¹ ო. გაგუა. ბორის პაიჭაძე. თბილისი, 1975. გვ. 86.

— მაინც როგორ ჩამოჰგავს ჩვენი სიმღერები ერთმანეთს? — თითქოს გააგრძელო აღრინდელი მოგონება ბორის სოლომონის ძემ ჩემთან ამასწინანდელ საუბარში, — მახსოვს ერთ საღამოს „ინტურისტში“ ვხვდებოდით ბასკ ფეხბურთელებს. ჩვენ „სულიკო“ წამოვიწყეთ, თითქმის მაშინვე აგვეყენენ. თბილისში ყოფნის დღეებში მუდამ „სულიკოს“ მღეროდნენ. მაშინდელ შეხვედრაზე ბასკური იმღერეს და წარმოიდგინეთ სრულებით არ გაგვიძნელებია ხმების შეწყობა. არა, არა, ნამდვილად ძალიან ჩამოგავს ჩვენი სიმღერები ერთმანეთს.

ბოლო მატჩი

ბასკები მოსკოვში მინსკის გავლით ჩამოიყვანა მატარებელმა პოლონეთიდან. ბელორუსიის დედაქალაქში ისინი შეპირდნენ მასპინძლებს, რომ აუცილებლად გამართავდნენ მატჩს მათ ქალაქში.

და აი, დაპირებისამებრ ბასკეთის ნაკრები მინსკშია. 9 აგვისტოს აქ, ს. კიროვის სახელობის „დინამოს“ სტადიონის ტრიბუნები გაივსო მაყურებლებით. ბევრია ჩამოსული სმოლენსკიდან, ბობრუსიკიდან, მოგილიოვიდან... გულშემატკივართა ნამდვილი მოზღვავებაა შესასვლელთან. აბა, 15 ათასიანი სტადიონი როგორ დაიტევს ამდენ მსურველს... უყვართ ფეხბურთი ბელორუსიაში, მისი განვითარება რესპუბლიკაში დაკავშირებულია სპორტსაზოგადოება „დინამოსთან“. სწორედ მინსკის „დინამო“ იყო ბელორუსიის პირველი გუნდი. რომელიც ჩაება სსრ კავშირის თასის პირველივე გათამაშებაში.

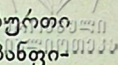
მომდევნო წელს „დინამო“ საჩემპიონატო გათამაშებაში ჩაერთო, მაგრამ დებიუტი უღიბლო გამოდგა: გუნდმა „ბ“ ჯგუფში ერთ-ერთი ბოლო ადგილი დაიკავა. 1938-1939 წლებში „დინამო“ მხოლოდ ბელორუსიის ჩემპიონატში მონაწილეობდა. სამაგიეროდ, საკავშირო სარბიელზე გამოჩნდა მინსკის „სპარტაკი“. 1939 წელს „ბ“ ჯგუფში გუნდი 23 მონაწილეს შორის 21-ე იყო (გაიმარჯვა მოსკოვის „კრილია სოვეტოვმა“, მეორე ადგილი დაიკავა თბილისის „ლოკომოტივმა“, მესამე — როსტოვის „დინამომ“), მაგრამ დაამარცხა ლენინგრადის გუნდები „ზენიტი“ და „ავანგარდი“. 1940 წელს „ბ“ ჯგუფშია მინსკის „დინამო“, რომელმაც საბოლოოდ საპატიო მე-9 ადგილი დაიკავა.

ასეთ ვითარებაში, ადგილობრივი ფეხბურთი, ექვსგარეშეა, ოღნავადაც ვერ გაუმკლავდებოდა ბასკონიის უმაღლესი კლასის გუნდს. ამიტომაც მიღებული იქნა სავსებით ლოგიკური გადაწყვეტილება ბასკეთის ნაკრების წინააღმდეგ ეთამაშა მინსკის „დინამოს“ ბაზაზე შექმნილ ნაკრებს, გაძლიერებულს სხვა გუნდების ფეხბურთელებით.

ბასკების შემადგენლობა იგივე იყო, რაც თბილისის „დინამოსთან“ შეხვედრაში.

მინსკის ნაკრები შემდეგი შემადგენლობით გამოვიდა: მ. ლეონოვი, კ. ლიასკოვსკი, (ორივე ცდკა), მ. ერიომენკო, მ. ლვოვი, პ. კუდრიავეცევი (მოსკოვის „მეტალურგი“), რ. ოვსენკო (მოსკოვის „პიშჩევიკი“) ვ. პანფილოვი, ლ. რუმინცევი (მოსკოვის „სპარტაკი“), ვ. გუსევი (გუნდის კაპიტანი), ვ. ლახონინი, ნ. ზინოვიევი.

პირველი წუთები, როგორც მოკრივეები იტყვიან, გაცვლითი დარტყმებით აღინიშნა: რუმინცევის დარტყმა აცდა

კარს, ხოლო ლანგარას უძლიერესად დარტყმული ბურთი
ბოძს მოხვდა. უსიამოვნებას აყენებს ბასკებს სწრაფი ზანტი-
ლოვის გარღვევები, ლეონოვი სხარტი ნახტომით იღებს ლან-
გარას მიერ კარისკენ გაგზავნილ ბურთს.

მე-5 წუთზე ზინოვიევმა და ლახონინმა სწრაფად და
ლამაზად გაითამაშეს კომბინაცია და ლახონინმა ბურთი კარის
დაბალ მარცხენა კუთხეში გაგზავნა.

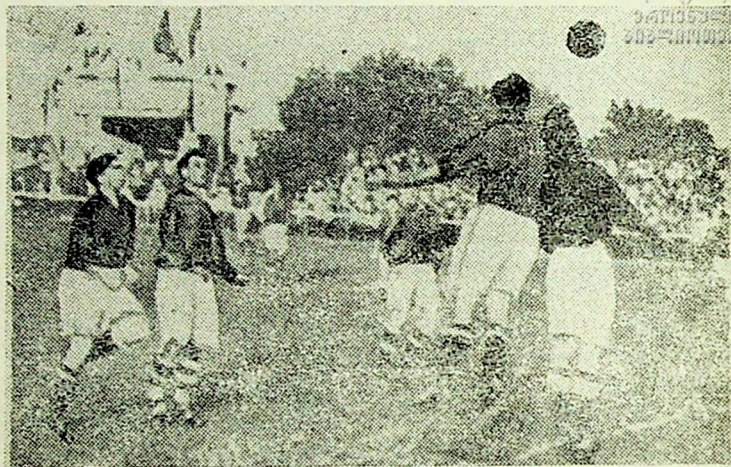
მაყურებელთა აღტაცება უსაზღვროა, ტრიბუნიდან ჰაერ-
ში წითელ ბურთს უშვებენ.

ბასკები არ მოელოდნენ ასეთ დასაწყისს. ისინი ათამაშ-
დნენ ჩვეული ძალითა და ოსტატობით. სტუმრები ცდილობენ
ითამაშონ მაღალი მიწოდებებით, მაგრამ მინსკის ნაკრების
ტანმაღალი დამცველები მოწოდების დონეზე არიან. ლანგარა
ძლიერად ურტყამს საჯარიმოს და მეკარე ლეონოვი მაყურე-
ბელთა ოვაციის ქვეშ სხარტად იღებს ბურთს. მე-13 წუთზე
გუსევი ჯარიმდება. სილაურენი დაახლოებით 30 მეტრიდან
საჯარიმო მოედნის ფარგლებში გზავნის ბურთს. კუდრიავცევი
ვერ ასწრებს რეაგირებას და ლანგარა, როგორც თვითონ
ამბობს „საყვარელი მდგომარეობიდან“ თავური დარტყმით
ათანაბრებს ანგარიშს.

საპასუხო იერიშისას რუმიანცევი გვერდს უვლის რამდე-
ნიმე მეტოქეს, მაგრამ ხელებში აძლევს ბურთს ბლასკოს.

ბასკები იერიშებს დღეს უმეტესად მარცხენა ფრთიდან
იწყებენ. ეხლაც, მარცხნიდან მიღებული ბურთით კარისაკენ
გაიჭრა ლანგარა, მაგრამ ლეონოვი გაბედული ნახტომით ფე-
ხიდან აცლის ბურთს.

30-ე წუთზე სილაურენმა საკმაოდ შორიდან კარისაკენ

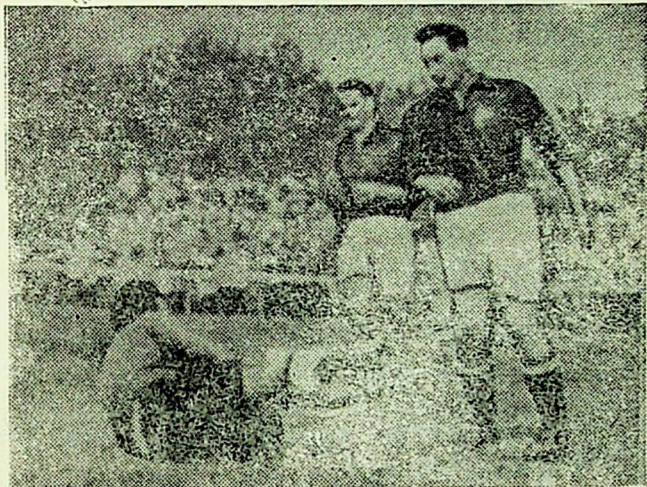
ბასკები — მინსკის ნაკრები. სეკუნდიც და ლანგარას მიერ თავით
ოსტატურად დარტყმული ბურთი მინსკელთა კარის ბაღეში
გაეხვევა. (მარცხნიდან) პ. რეგეირო, ერიომენკო, ლიასკოვსკი,
ლანგარა და კულდრიავეცივი. მარჯვნივ, სიღრმეში — სილაურენი.

ი. ვანიატის ფოტო

გაგზავნა „ჩახეული“ ბურთი, ლეონოვი აშკარად მოტყუვდა
და ხელზე აცურებული ბურთი ბაღეში ჩაეშვა.

პირველი ნახევრის ანგარიშია 2 : 1.

დაიწყო მეორე ნახევარი და ბურთი მინსკელთა საჯარიმო-
დან არ გამოდის. როგორც ერთმა კომენტატორმა დათვალა,
ამ მომენტში, მასპინძელთა კარის წინ 17 მოთამაშე იყო. ნერ-
ვებმა უმტყუნეს ლეონოს, რომელიც მანამდე მშვენივრად

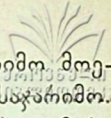

ბასკები — მინსკის ნაკრები.. ლენოვი იღებს ბურთს. იქვე
ახლოს — ლანგარა და მის მარცხნივ კულრიავეცივი.

თამაშობდა, მან წინდაუხედავად დატოვა კარი, რითაც მომენ-
ტალურად ისარგებლა გოროსტიცამ. 3 : 1.

თამაში, როგორც იტყვიან, გაკეთებულია. ბასკები იწყებენ
ტექნიკის დემონსტრირებას, ხანგრძლივად გადასცემენ ბურთს
ერთმანეთს თავით, ტრიბუნაზე გაისმის მოწონების ტაში.

მინსკელები ცდილობენ იერიშის განვითარებას. რამდენ-
ჯერმე ბასკების კარა საშიშროების წინ იყო, მაგრამ როგორც
სპორტული კომენტატორი შენიშნავდა, მინსკელი ფორვარდე-
ბი კარის გასწვრივ მყოფ ფოტორეპორტიორებს უფრო უმიზ-
ნებდნენ, ვიდრე ბასკების კარს.

მე-14 წუთზე ერიომენკო ხელით იჭერს საჯარო მოედანზე შეჭრილ გოროსტიცას. თერთმეტმეტრიანი საჯარო მოედანზე ბურთს დინჯად უახლოვდება ლანგარა, იგი კორპუსით მარცხნივ იხრება, ლეონოვი წონასწორობას კარგავს, ლანგარა კი მარჯვენა ფეხით მეკარისაგან მარჯვენა კუთხეში ძლიერად გზავნის ბურთს.

25-ე წუთზე ბასკებმა შეუტეეს მინსკელთა კარს და არც თუ მეკარე ლეონოვის დაუნძრებლად ზრდიან ანგარიშს, ხოლო ორი წუთის შემდეგ ისევ ლეონოვი უშვებს შეცდომას — კარიდან გამორბის და ლარინაგას გააქვს მეექვსე გოლი.

უკანასკნელ წუთებზე, განსაკუთრებული დიდი სისწრაფის წყალობით გარღვევაზე გადის პანფილოვი. ბლასკო ფეხებში უვარდება მას, მაგრამ ბურთი რიკოშეტით ცარიელი კარისაკენ მიფრინავს. აქ იმარჯვა სილაურენმა და ზედ კარის ხაზიდან გამოაბრუნა ბურთი.

საფინალო სასტვენის 6:1 კვლავ გაიმარჯვეს ბასკებმა: თვენახევარი გაგრძელდა ბასკეთის ფეხბურთელთა ნაკრები გუნდის ტურნე საბჭოთა კავშირში. მოსკოვის, ლენინგრადის, კიევის, თბილისის და მინსკის ხალხით გადაჭედებულ სტადიონებზე ბასკებმა 9 მატჩი გამართეს, აქედან, შვიდ შეხვედრაში გაიმარჯვეს, ერთი ფრედ დაამთავრეს და ერთხელ დამარცხდნენ. მეტოქეთა კარში გაიტანეს 32 ბურთი, საკუთარ კარში 17 მიიღეს. ოცდათორმეტიდან ი. ლანგარას ანგარიშზეა 15 გოლი, ე. ლარინაგასი — 4, სამ-სამი გოლის ავტორები არიან ლ. რეგვირო (მას ბოლო სამ შეხვედრაში მონაწილეობა არ მიუღია) და გ. გოროსტიცა.

ბასკეთის ფეხბურთელთა ბრწყინვალე გუნდის გამოსვ-

ლას ჩვენს ქვეყანაში საბჭოთა ფეხბურთის განვითარებისა და შემდგომი სრულყოფის საქმეში ეტაპობრივი მნიშვნელობა ჰქონდა. „სსრ კავშირში ბასკების ჩამოსვლამ საბჭოთა ფეხბურთის ტაქტიკის განვითარებაზე გადამწყვეტი გავლენა მოახდინა, — წერდა მ. მერუანოვი, — ცხადი გახდა, რომ ძველებურად თამაში უკვე აღარ შეიძლება — საჭიროა თამაშის ტაქტიკის შეცვლა. დამცველებისა და თავდამსხმელების განლაგების სქემა სხვანაირად უნდა მოეწყოს, ვისწავლოთ ახალი გეგმის მიხედვით მოქმედება“.

მოვუსმინოთ ა. აკიმოვს: „ბასკებთან შეხვედრებმა გვიჩვენეს, რომ ჩვენ მერ თამაშის აღიარებული სისტემა „ხუთნი ხაზზე“ ჩამოუვარდებოდა „დუბლ-ვეს“ სისტემას. მაგრამ ისევე როგორც ყოველი სიახლე, ახალი სისტემა ძნელად იძენდა „მოქალაქეობის უფლებას“. ჩვენს გუნდებში გარკვეული შინაგანი ბრძოლა მიმდინარეობდა თამაშის ახალი სისტემისათვის: ერთნი მთლიანად გადავიდნენ მასზე, სხვები ჯიუტობდნენ და შეუპოვრად იცავდნენ მათ საყვარელ სისტემას „ხუთნი ხაზზე“. იყვნენ ისეთებიც, რომლებმაც მიიღეს „დუბლ-ვეს“ სისტემა, შეუდგნენ მის სრულყოფას და თამაშში შემოქმედებით გამოყენებას“.

„სტუმრებმა აჩვენეს ძალზე მაღალი კლასის ფეხბურთი. მათი ტექნიკა, ხაზებისა და რგოლების ურთიერთმოქმედება ისეთი იყო უკეთესს რომ ვერ ისურვებდი, — წერს ან. სტაროსტინი, — მაგრამ მთავარი მაინც ის იყო, რომ მათი ტაქტიკა ეყრდნობოდა ჩვენი იმდროინდელი ფეხბურთისათვის უცხო თამაშის პროგრესულ სისტემას. ბასკებმა ჩავვიტარეს მოთამაშეთა ყველაზე მძნანშეწონილი განლაგების თვალსაჩინო გაკვეთილი, ისინი თამაშობდნენ ცენტრალური მცველით,

რომლის ხსენებაც კი არ იყო ჩვენთან... ბასკების ჩამოსვლა ჩვენი ფეხბურთის ისტორიაში დიდი მოვლენა იყო. ყოველ შემთხვევაში, მათთან შეხვედრების შემდეგ ქვეყნის ყველა წამყვან გუნდში დაიწყო სრული ტაქტიკური გადახალისება. „დუბლ-ვეს“ სისტემა ჩვენი მწვრთნელების მიერ შემდგომში განვითარებული და გარმავებული იქნა „სამი დამცველის“ სისტემად, ჩვენი ფეხბურთი დაბადების თარიღად 1937 წლის ივლისს უნდა მიიჩნეოდეს... მას შემდეგ ბევრმა წყალმა ჩაიარა, მაგრამ ბასკი ფეხბურთელებისაგან მიღებულ გაკვეთილებს თავისი მნიშვნელობა არ დაუკარგავთ“.

ომამდელი ფეხბურთის რომელმა მოყვარულმა არ იცოდა მათი სახელები, მთელს ევროპაში რომ გრგვინავდნენ, — წერს ვ. პონედელნიკი, — დიახ, მაშინ ბასკები იყვნენ პირველი მასწავლებლები, რომლებმაც საბჭოთა ფეხბურთს ჩაუტარეს გაკვეთილი როგორ უნდა გვეთამაშა „დუბლ-ვეს“ სისტემით. ყველა შეხვედრა მოსკოვსა და სხვა ქალაქებში ესპანელი ფეხბურთელების უპირატესობით აღინიშნა და მხოლოდ „სპარტაკმა“ ძმები სტაროსტინების თავკაცობით შესძლო გარდაექმნა დაცვა ახლებურ (ესპანურ) ყაიდაზე და გაემარჯვნა!“.

კიდევ მრავალი მოსაზრების მოყვანა შეიძლება, მაგრამ რაც ითქვა ისიც საკმარისად მიგვაჩნია იმისათვის, რომ სათანადო მიუზღოთ ბასკთა ქვეყნის ფეხბურთელთა ნაკრები გუნდის საბჭოურ ტურნეს. გარდა წმინდა სპორტული მნიშვნელობისა, ბასკი ფეხბურთელების მატჩებმა ცხადყვეს საბჭოთა ხალხის დიდი სიყვარული და თანაგრძნობა რესპუბლიკური ესპანეთის მებრძოლი ხალხის მიმართ. ეს იყო საბჭოთა

ადამიანების ინტერნაციონალური სულისკვეთების კიდევ ერთი ნათელი დემონსტრაცია.

მადლობის მგზნებარე სტრიქონებით იყო სავსე ბასკთა ქვეყნის სპორტული დელეგაციის ხელმძღვანელის მანუელ დელა სოტას წერილი, რომელიც ჩვენს პრესაში გამოქვეყნდა:

„თვენახევარზე მეტია ჩვენ ვიმყოფებით შესანიშნავ ქვეყანაში, სადაც ასე გულითადად და თბილად არიან განწყობილი რესპუბლიკური ესპანეთის წარმომადგენლების მიმართ. როცა ჩვენ ვიგონებთ საბჭოთა კავშირში გატარებულ დღეებს, სურვილი გვიჩნდება განვაცხადოთ, რომ თავი ჩვენთან, სახლში გვგონია. გმადლობთ მეგობრებო!

ყოველ ქალაქში, თქვენი ქვეყნის სხვადასხვა რესპუბლიკაში ჩვენ ვგრძნობდით ერთსა და იმავეს: დაუვიწყარ გულითადადობას და სითბოს. მოსკოვში, ლენინგრადში, საქართველოს დედაქალაქ თბილისში, უკრაინის დედაქალაქ კიევში (ეს წერილი მინსკში ბასკების ჩასვლამდე გამოქვეყნდა, — გ. მ..) შეგვხვდნენ გულთბილად. ჩვენ აგვალეღვა ზრუნვამ ჩვენს გუნდზე — ბასკთა ქვეყნის წარმომადგენლებზე. არასდროს დაგვავიწყდება ქვეყანა, სადაც პატარა მოქალაქეები პატივად მიიჩნევენ ატარონ რესპუბლიკური ესპანეთის მებრძოლთა ქუდები. არ დაგვავიწყდება სტუმართმოყვარეობა საქართველოსი, სადაც ჩვენი გუნდის კაპიტანს ლუის რეგვიროს და ირარაგორის შესთავაზეს დაესვენათ კურორტ ბორჯომში.

გაივლის კიდევ რამდენიმე დღე და ჩვენ გავცდებით ჩვენი ძვირფასი ქვეყნის საზღვრებს. მივდივართ ნორვეგიაში, სადაც 22 და 28 აგვისტოს ვითამაშებთ ორ მატჩს. ხოლო შემდეგ — ესპანეთი და ისევ ჩრდილოეთის ფრონტი გამარჯვების მხურვალე სურვილით“.

სამწუხაროდ, ისევ ესპანეთში დაბრუნების სურვილს აღსრულება არ ეწერა. 1937 წლის ივლისში დაეცა ბილბაო. შემოდგომამდე შეამბოხეთა ჯარებმა ბასკთა ქვეყანა დაიკავეს, ხოლო 22 ოქტომბერს ხელში ჩაიგდეს ჩრდილოეთის დამცველთა უკანასკნელი ბასტიონი ქალაქი ხიხონი. „ჩრდილოეთის დაცემის შემდეგ რესპუბლიკის მცხოვრებთა, ჯარებსა და ხელმძღვანელობას შორის იწყო გავრცელება აშკარა კაპიტულანტურმა განწყობილებამ“¹.

ერთი სიტყვით, ბასკმა ფეხბურთელებმა აღარ ისურვეს ფრანკისტული რეჟიმის პირობებში დაბრუნება და ისინი საცხოვრებლად მექსიკაში² გაემგზავრნენ.

დიდხანს ბასკეთის ამ შესანიშნავი გუნდის წევრთა შესახებ არაფერი ისმოდა და აი, მათი გაცნობიდან 27 წლის შემდეგ ყოველკვირეულ დამატება „ფუტბოლში“ დაიბეჭდა ან. სტაროსტინის წერილი „და ისევ ბასკები“, 1971 წელს კი სპორტული ჟურნალისტის ო. ნოზაძის საინტერესო მიმოხილვა (გაზეთ „ლელო“) „ადამიანი — გოლი“, „ოქროს ქვემეხი“, „ტანკი“... ამ მასალებიდან ზოგი რამ ცნობილი გახდა ბასკთა ქვეყნის ამ ფეხბურთელთა სპორტული საქმიანობისა და ცხოვრების ირგვლივ.

ერთ ხანს კვლავ ერთად გამოდიოდნენ. 1937 წელს მონა-

¹ Мещеряков М. Испанская республика и коминтерн. М. 1981 стр. 97

² საინტერესოა აღინიშნოს, რომ ბასკების ემიგრაცია (ცხადია, იძულებითი) მე-17 საუკუნიდან დაიწყო. პირველი ქვეყანა, სადაც ბასკებმა მეორე საშობლო ჰპოვეს, სწორედ მექსიკა იყო (БЭС.2-ое изд. 1950. ТIV).

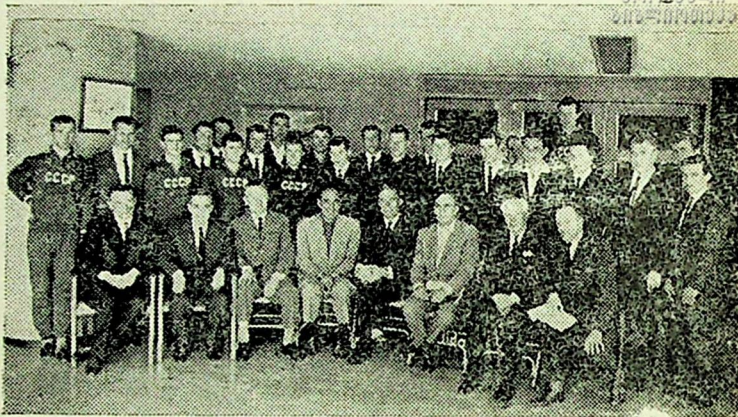
წილები მიიღეს ქვემო მექსიკის პირველ ჩემპიონატში. მათ გუნდს „ევსკადი“ (ბასკეთი) ერქვა.

მეტია ცნობები ისიღრო ლანგარას შესახებ, ოთხი წლის მანძილზე გამოდიოდა ის არგენტინის ერთ-ერთ გუნდში. 1943-46 წლებში ისევ დაბრუნდა მექსიკაში და მეხიკოს „ესპანიაში“ თამაშობდა. 1944 წლის სეზონში 40 ბურთი გაუტანია, 1947-48 წლებში დაუბრუნდა ასტურიის მთავარი ქალაქის ოვიედოს „ოვიედო ფუტბოლ-კლუბს“. გუნდს, სადაც 1930 წელს პროფესიულ ფეხბურთში მოვიდა ცენტრალურ თავდამსხმელად. 1948 წელს კი 36 წლის ასაკში თამაშისათვის თავი გაუნებებია. ჟურნალისტი ო. ნოზაძე წერს, რომ IX მსოფლიო ჩემპიონატის (მექსიკა, 1970 წლის მაის-ივნისი) დღეებში ადგილობრივ პრესაში ხშირად იბეჭდებოდა მასალები ბასკი ფეხბურთელების და განსაკუთრებით ისიღრო ლანგარას შესახებ.

ცენტრალური პრესის ფურცლებიდან ცნობილი გახდა ისიც, რომ გ. გოროსტიცა 40-იან წლებში გამოდიოდა ესპანეთის „ვალენსიაში“.

ან. სტაროსტინი ბასკებთან ადრინდელ შეხვედრებზე მოგვითხრობს, კერძოდ, 1964 წლის დასაწყისში, როცა ჩვენი კლუბების ნაკრები მექსიკაში იყო მიწვეული ტრადიციულ „ტორნეო სექსტაგონალზე“ (ექვსთა ტურნირი). ჩვენს გარდა ტურნირში მონაწილეობდა იუგოსლავიის „პარტიზანი“, ბრაზილიის „სან-პაულო“ და სამიც ადგილობრივი გუნდი — ქვეყნის ჩემპიონი „გვადალახარა“, „ამერიკა“ და „ნეკასა“.

საკლებო ნაკრებში ქართველ ფეხბურთელთაგან იყო მხოლოდ მეკარე რამაზ ურუშაძე, რომელმაც ავად გამხდარი ლ. იაშინი შეცვალა.

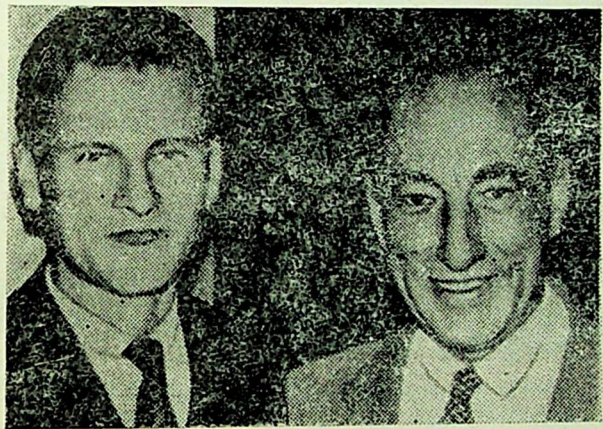
სხედან (მარცხნიდან) კ. ბესკოვი, პ. რეგვირო, ე. ლარინაგა, ან. სტაროსტინი, ლ. რეგვირო, მ. ალევრია, ე. ალონსო ჩვენი ნაკრები გუნდის წევრებთან დგას (მარცხნიდან, მერვე) რ. ურუ-შაძე. 1964 წ.

ჩვენმა გუნდმა „პარტიზანთან“ ფრედ (1 : 1) ითამაშა, დანარჩენი ოთხი მოიგო და ტურნირში სამი ქულის უპირატესობით გაიმარჯვა.

— ჩვენ ვარჯიშს ვაგრძელებდით, — მოგვითხრობს ვ. პონედელნიკი წიგნში „საჯარიმო მოედანზე“, — ჩვენი ხელმძღვანელობა კი ადგილობრივი ფედერაციის წარმომადგენლებთან ერთად თურმე სიურპრიზს გვიმზადებდა. ჩვენთან სასტუმროში სტუმრად მოვიდნენ ბასკები. დიახ, დიახ სწორედ ის სახელგანთქმული ბასკები — ესპანელი ფეხბურთელები, რომლებიც 1937 წელს იყვნენ საბჭოთა კავშირში.

ნაკრების ხელმძღვანელობა — ან. სტაროსტინი, კ. ბესკოვი და ნ. გულიაევი — სასტუმროში შეხვდა ბასკებს. ან. სტაროსტინი გადაეხვია ძველ მეგობრებს, აქ იყვნენ ლუის და პედრო რეგეიროები, ი. ლანგარა, გ. ბლასკო, ე. ლარინაგა და ე. ალონსო.

სპორტის დამსახ. ოსტატი ვ. პონედელნიკი და ისიდრო ლანგარა. 1964 წ.

გაიმართა გულთბილი, მეგობრული საუბარი. ბევრი მათგანი სამხრეთ ამერიკის სხვადასხვა ქვეყნის გუნდებში გამოდიოდნენ, მაგრამ თავიანთი საფეხბურთო კარიერა მექსიკის კლუბებში გამოსვლით დაამთავრეს. ბასკმა მეგობრებმა განსაკუთრებული სიამოვნებით გაიხსენეს საბჭოთა ხალხის სტუ-

მართმოყვარეობა. მათ ყველაფერი კარგად და ზუსტად ახსოვდათ. ბასკებმა შესთავაზეს „მასპინძლებს“, მათთან ერთად ემღერათ „კახოვკა“. „მღეროდნენ რუსულად, მღეროდნენ შეწყობილად და ჩვენგან განსხვავებით ზეპირად ახსოვდათ მთელი სასიმღერო ტექსტი ლექსისა“ — წერდა ან. სტაროსტინი.

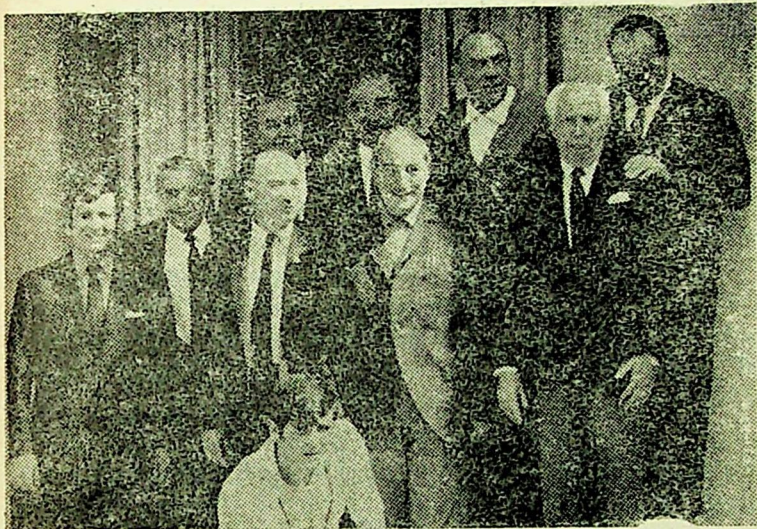
საერთო სიცილში ბასკებმა დაითვალეს, რომ შეხვედრაზე მყოფ ექვს ბასკს ოცდაათი შვილი ეზრდებათ. ლუის რეგეიროს ვაჟი მექსიკის პროფესიულ გუნდში გამოდის, მაგრამ როგორც ან. სტაროსტინი წერს მამისგან ოსტატობით ძალზე შორს ყოფილა. მიუხედავად ამისა, მამამისის შენიშვნებს არ იზიარებს და უპასუხებს: „მამაჩემო, შენ ხომ ოთხკუთხა ბურთით თამაშობდი!“

ცხოვრობენ ემიგრანტული ცხოვრებით, ერთიან ოჯახად, მეგობრულად. ლუის რეგეირო მათ შორის ისევ ისე შეუვალი ავტორიტეტია. „რეგეიროს არ დაუკარგავს ახლის გაგების გრძნობა, — წერს სტაროსტინი, — აღნიშნა, რომ მსოფლიო ფეხბურთში თამაშის კლასი ამალდა. დადებითად აფასებს ბრაზილიური სისტემის ღირსებებს. განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს ფლანგებიდან შეტევას“. მართალია, ახლა უშუალოდ არ არიან ჩაბმული საფეხბურთო ფერხულში, მაგრამ სისტემატურად ესწრებიან თამაშებს, უდიდესი პოპულარობით სარგებლობენ მექსიკაში.

ყველა ბასკმა ერთხმად აღნიშნა, რომ საბჭოთა ფეხბურთი ხარისხობრივად მნიშვნელოვნად ამალდა, განსაკუთრებით ტექნიკის ხაზით.

შემდეგ ბასკებმა მიიპატიეს ჩვენები და სამახსოვრო სურათებიც გადაიღეს.

რას აკეთებენ, რითი ცხოვრობენ?

დგანან, პირველ რიგში (მარცხნიდან) პ. რეგვირო (მეორე), ს. აედო (მესამე), ი. ლანგარა (მეოთხე), დე ლა სოტა (მეხუთე). მეორე რიგში ან. სტაროსტინი (შუაში), მისგან მარცხნივ — ე. ალონსო, მარჯვნივ — ლ. რეგვირო. 1970 წ.

ისინი, ძირითადად, წვრილმეწარმოებას მისდევენ. „ლუის რეგვირომ პატარა პორტფელზე მიმითითა და ირონიულად თქვა: „საესეა, მაგრამ გაუნადღებელი ანგარიშებით“ და ღიმილით დაუმატა, „შედგვიანობა დაბალია“, — წერს სტაროსტინი.

ე. ალონსო პოლიგრაფიული საწარმოს მეპაიეა, გ. ბლასკო მუშაობს შესაფუთი ტარის დამზადების ხაზით, ე. ლა-

რინაგა — საავეჯო წარმოებაში. უკეთესად აქვს საქმე უცოლ-
შვილო ი. ლანგარას — იგი პატარა ბარის მფლობელია.

* * *

აი, ყველაფერი ის, რისი მიგნებაც შევძელი. დიდი ხნის
წადილი ავისრულე, სიჭაბუკის ლამაზ ლეგენდასავით დამდეგ-
და ბასკეთის ამ ბრწყინვალე გუნდის გამოსვლები.

მოგონილი თავმდაბლობის გარეშე პირდაპირ მინდა ვთქვა:
მასალების შეგროვებას დიდი დრო, მოთმინება და რუღუნება
დასჭირდა. უახლოესი პერიოდის ხელმისაწვდომ გამოცემათა
ძუნწი ინფორმაცია ბასკეთის ფეხბურთელთა მატჩების შესა-
ხებ ბევრს ვერაფერს აძლევს ჭეშმარიტ გულშემატკივარს,
რომლის დაუოკებელი სურვილია, უფრო ღრმად შეიხედოს
საფეხბურთო სამზარეულოში, რამდენადმე მაინც განიცადოს
სამატჩო პერიპეტეიები.

გულითად მადლობას მოვახსენებ ყველას, ვინც პირდაპირ
თუ არაპირდაპირ მხარში ამომიდგა, ვიმეორებ, ჩემი ამ დიდი
ხნის წადილის ასრულებაში.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

საენციკლო ბარათი	20
მოსკოვში	22
პირველი მატჩი	23
ერთადერთი ფრე	39
მატჩი-რევეანში	46
გამარჯვება? არის!	55
ზიგი კიევეზეა	65
ორი მატჩი თბილისში	70
ბოლო მატჩი	91
ეპილოგის მაგიერ	100

ს.ბ. № 1319

რედაქტორი ნ. ანთელავა
მხატვარი შ. დოლიძე
მხატვრული რედაქტორი ჯ. ყავლაშვილი
ტექნიკური რედაქტორი ვ. პირველი
კონტრ.-კორექტორი თ. შინდაგორიძე
კორექტორი ნ. ნატროშვილი
გამომშვები მ. ნიქაბაძე

გადაეცა ასაწყობად 20.01.84, ხელმოწერილია დასაბეჭდად
09.07.84. ანაწყობის ზომა 5,5×7, ქაღალდის ზომა 70×108^{1/32},
ნაბეჭდი თაბახი 4,90, საბ. ქაღალდი № 1, საღებავგატარება
5,25, სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 3,98
ტირაჟი 10.000, შეკვეთა № 493 ფასი 30 კაპ. უე 13106

გამომცემლობა „ნაკადული“, თბილისი, მარჯანიშვილის 5.
Издательство «Накадули»,
Тбилиси, ул. Марджанишвили, 5.

საქართველოს სსრ გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა და წიგ-
ნით ვაჭრობის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თბილისის
ო. ქავჭავაძის სახ. წიგნის ფაბრიკა, მეგობრობის გამზ. № 7.
Тбилисская книжная фабрика им. И. Чавчавадзе,
Государственного комитета Грузинской ССР по
делам издательств, полиграфии и книжной тор-
говли, пр. Дружбы № 7

Махарадзе Георгий Исидорович
НА ПОЛЕ ВИРТУОЗЫ ИЗ БАСКОНИИ

(На грузинском языке)
Детюниздат Грузинской ССР
«Накадули», Тбилиси, 1984

GEORGIY MAHARADZE
„EUSKALERRITIK MAISU AUNDIAK DIRA
FOOTBALL—ZELAIAN)
TBILISI, 1984

ძვირფასო მკითხველო
გთხოვთ მოგეწეროთ თქვენი აზრი
ამ წიგნზე.

ჩვენი მისამართია

თბილისი, ვაჟა-ფშაველას პროსპექტი № 15
„ნაკადულის“ საბავშვო წიგნის სახლი.

ნ. 99-99-08
გ. 23-20-11

ბ. მახარაძე
მ. 443

მოედანზე არიან ბასკი ვირტუოზები, თ., „ნაკადული“,
1984

ლეგენდასავით გადადის თაობიდან თაობაში ბასკი ფეხბურთელების
თამაშის ამბავი. წიგნში მოთხრობილია, როგორ თამაშობდნენ ისინი და
რა საქმიანობას ეწევიან ამჟამად.

